

16060068 Ontwerp Toelichting Regeling natuurbescherming

TOELICHTING

(13-5-2016)

1. Inleiding

De Wet natuurbescherming (hierna ook: wet) voorziet in een gemoderniseerd wettelijk kader voor de bescherming van natuurgebieden, dier- en plantensoorten en houtopstanden. Een belangrijk deel van de in de wet opgenomen regels strekt tot omzetting van de internationale verplichtingen op het vlak van bescherming van de biologische diversiteit, in het bijzonder de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn.¹ De wet geeft tevens invulling aan de in het bestuursakkoord natuur² gemaakte afspraken over decentralisatie van taken en verantwoordelijkheden van het Rijk naar de provincies. De instrumenten en begrippenkaders van de Wet natuurbescherming zijn zo goed mogelijk afgestemd op andere onderdelen van het omgevingsrecht, in het bijzonder de toekomstige Omgevingswet. Met de inwerkingtreding van de Wet natuurbescherming zijn de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en faunawet en de Boswet komen te vervallen. Voor een aantal onderwerpen zijn op grond van de wet regels gesteld in het Besluit natuurbescherming.

In de Wet natuurbescherming zijn, behalve meer algemene bepalingen over bevoegdheden, over natuur- en landschapsbeleid, over beleidsmonitoring en over instrumenten ter bescherming van natuur en landschap (hoofdstuk 1 van de wet), ook specifieke regels opgenomen ter bescherming van bijzondere natuurwaarden. Het gaat dan in het bijzonder om de bescherming van natuurgebieden van Europees belang die behoren tot het zogenoemde Natura 2000-netwerk (hoofdstuk 2 van de wet) en om de

---

¹ Vogelrichtlijn: richtlijn 2009/147/EG van het Europees Parlement en de Raad van 30 november 2009 inzake het behoud van de vogelstand (PbEU 2010 L 20). Deze richtlijn is een codificatie van richtlijn 79/409/EEG van de Raad van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand (PbEG 1979, L 103), zoals deze na diverse wijzigingen was komen te luiden. Habitatrichtlijn: richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG 1992, L 206).

² Samenstel van de door het Rijk en de provincies jegens elkaar aangegane verplichtingen, neergelegd in het op 20 september 2011 gesloten onderhandelingsakkoord decentralisatie natuur (bijlage 131283 bij Kamerstukken II 2011/12, 30 825, nr. 107), de op 7 december 2011 gesloten aanvullende overeenkomst (bijlage 144712 bij Kamerstukken II 2011/12, 30 825, nr. 143) en de op 8 februari 2012 overeengekomen uitvoeringsafspraken (bijlage 153993 bij Kamerstukken II 2011/12, 30 825, nr. 153).

bescherming van vogels die van nature in Nederland in het wild voorkomen en om de bescherming van in Nederland van nature in het wild levende planten- en diersoorten die kwetsbaar zijn of anderszins een specifieke bescherming behoeven (hoofdstuk 3 van de wet).

De in hoofdstuk 2 van de wet opgenomen regels ter bescherming van Natura 2000-gebieden betreffen onder meer maatregelen met het oog op behoud en herstel van leefgebieden voor vogels, van natuurlijke typen habitats en van habitats van andere diersoorten en van plantensoorten van Europees belang in een gunstige staat van instandhouding, een vergunningensysteem met het oog op een voorafgaande toetsing van mogelijk schadelijke handelingen en de mogelijkheid voor het bevoegd gezag om ter voorkoming van schadelijke effecten preventieve dwingende maatregelen te treffen.

De in hoofdstuk 3 van de wet gestelde regels ter bescherming van soorten behelzen verbodsbepalingen inzake menselijke handelingen die voor die soorten schadelijk kunnen zijn (paragrafen 3.1, 3.2, 3.3 en 3.7). In directe samenhang met de soortenbeschermingsregels, bevat de wet tevens regels over het beheer van de omvang van de populaties van in het wild levende soorten, over bestrijding van dieren en planten die schade en overlast kunnen veroorzaken, over jacht en over middelen die in het kader van populatiebeheer, schadebestrijding en jacht kunnen worden ingezet (paragrafen 3.4, 3.5 en 3.6). Ook bevat de wet een basis om regels te stellen met betrekking tot handel in dieren en planten van bedreigde inheemse of uitheemse soorten, en producten daarvan, onder meer ter uitvoering van de zogenoemde basisverordening³ (paragraaf 3.8).

De in hoofdstuk 4 van de wet geregelde bescherming van houtopstanden (paragraaf 4.1), waarvan de kern wordt gevormd door een herbepantingsplicht ingeval houtopstanden worden geveld, vloeit als zodanig niet onmiddellijk voort uit internationale verplichtingen, maar is van wezenlijk belang in het licht van nationale en internationale natuur-, landschaps- en milieudoelstellingen. Tevens bevat dat hoofdstuk een basis om regels te stellen ter uitvoering van Europese regels die beogen te verzekeren dat in internationaal verband verhandeld hout en verhandelde houtproducten duurzaam zijn⁴ (paragraaf 4.2).

Tot slot bevat de wet onder meer regels over afwijkingen bij ontheffing en vrijstelling (hoofdstukken 3 en 4), algemene regels over vrijstellingen, beschikkingen en verplichtingen (hoofdstuk 5), regels over de heffing van retributies (hoofdstuk 6) en regels over handhaving (hoofdstuk 7).

---

³ Verordening (EG) nr. 338/97 van de Raad van 9 december 1996 inzake de bescherming van in het wild levende dier- en plantensoorten door controle op het desbetreffende handelsverkeer (PbEG 1997, L 61).

⁴ Verordening (EG) nr. 2173/2005 van de Raad van 20 december 2005 inzake de opzet van een FLEGT-vergunningensysteem voor de invoer van hout in de Europese Gemeenschap (PbEU 2005, L 347) en Verordening (EU) nr. 995/2010 van het Europees Parlement en de Raad van 20 oktober 2010 tot vaststelling van de verplichtingen van marktdeelnemers die hout en houtproducten op de markt brengen (PbEU 2010, L 295).

In het Besluit natuurbescherming zijn op grond van de wet regels gesteld over de gevallen waarin de Minister van Economische Zaken in plaats van gedeputeerde staten bevoegd gezag is voor vergunning- en ontheffingverlening (hoofdstuk 1, titel 1.2), over een programmatische aanpak voor het terugdringen van de stikstofbelasting op de daarvoor gevoelige habitats in Natura 2000-gebieden (hoofdstuk 2), ter aanwijzing van diersoorten die in het hele land schade veroorzaken (hoofdstuk 3, titel 3.1), over de uitoefening van de jacht (hoofdstuk 3, titel 3.2), over de middelen voor het vangen en doden van dieren in het kader van populatiebeheer, schadebestrijding en jacht en de daarvoor in voorkomend geval vereiste opleidingen en akten (hoofdstuk 3, titel 3.3), over de handel in en het bezit van (producten) van dieren en planten van bedreigde inheemse of uitheemse soorten (hoofdstuk 3, titel 3.4), over verboden die kunnen worden gesteld ter uitvoering van de Europese exotenverordening⁵ (hoofdstuk 3, titel 3.5) en over de hoogte van de bestuurlijke boete die kan worden opgelegd ingeval van overtreding van bepaalde administratieve voorschriften die gelden in het kader van de handel in (producten) van dieren en planten van bedreigde inheemse of uitheemse soorten en hout (hoofdstuk 4 van het besluit).

De wet bepaalt ten aanzien van enkele onderwerpen dat regels (kunnen) worden gesteld bij ministeriële regeling; het gaat dan onder meer om door de Minister van Economische Zaken te verlenen vrijstellingen van bij wet of algemene maatregel van bestuur gestelde regels of regels die dienen ter omzetting van Europese verordeningen of richtlijnen die geen ruimte laten voor beleidsinhoudelijke afwegingen of betrekking hebben op de wijze waarop aanvragen en documenten worden ingediend. Ook het Besluit natuurbescherming laat de regeling van enkele onderwerpen over aan een ministeriële regeling; het gaat dan om de meer technische uitwerking van in het besluit gestelde regels en het stellen van verboden ter uitvoering van de Europese exotenverordening. De onderhavige regeling geeft aan een en ander invulling. Bij de voorbereiding van de regeling zijn de verschillende maatschappelijke organisaties waarvoor de regeling van belang is geconsulteerd; tevens is eenieder via internet de mogelijkheid geboden om zijn zienswijze op het ontwerp van de regeling te geven.

De onderhavige regeling voorziet in:

- uitvoeringsvoorschriften in het kader van de programmatische aanpak stikstof en de grenswaardenregeling (hoofdstuk 2, titels 2.1 en 2.2, van de regeling, en hoofdstuk 2 van de toelichting);
- vrijstelling van de in artikel 2.7, tweede lid, van de wet neergelegde vergunningplicht (Natura 2000) (hoofdstuk 2, titel 2.3, van de regeling en hoofdstuk 9 van de toelichting);

---

⁵ Verordening nr. 1143/2014: verordening (EU) nr. 1143/2014 van het Europees parlement en de Raad van de Europese Unie van 22 oktober 2014 betreffende de preventie en beheersing van de introductie en verspreiding van invasieve uitheemse soorten (PbEU L 317).

- vrijstelling van de soortenbeschermingsbepalingen in het kader van bestrijding van schade die wordt veroorzaakt door soorten die in het Besluit natuurbescherming zijn aangewezen als soorten die in het hele land schade veroorzaken, aanwijzing van bij die bestrijding te gebruiken middelen en aanwijzing van de soorten verwilderde dieren en exoten voor de bestrijding waarvan het geweer of jachtvogels kunnen worden gebruikt (hoofdstuk 3, titel 3.1, van de regeling; paragraaf 3.1 van de toelichting);
- vaststelling van de perioden waarin de jacht op de bejaagbare soorten is geopend en aanwijzing van organisaties die derden toestemming kunnen geven om in hun jachtveld te jagen (hoofdstuk 3, titel 3.2, van de regeling; paragraaf 3.2 van de toelichting);
- nadere regels over het gebruik van middelen, waaronder:
  - regels over jachtexamens voor het gebruik van het geweer en valkeniersexamens voor het gebruik van jachtvogels,
  - regels over de aanvraag en het model van de jachtakte en de valkeniersakte,
  - regels over examens voor het gebruik van eendenkooien.
 (hoofdstuk 3, titel 3.3, van de regeling; paragraaf 3.3 van de toelichting).
- regels over de handel in en het bezit van (producten) van dieren of planten behorende tot bedreigde in- of uitheemse soorten, waaronder:
  - regels ter uitvoering van de Europese CITES-basisverordening inzake de internationale handel in dieren en planten van bedreigde inheemse en uitheemse soorten⁶ en de daarop gebaseerde uitvoeringsverordeningen, regels ter uitvoering van Europese regelgeving inzake de handel in zehondenproducten⁷ en regels inzake het binnenbrengen op EU-grondgebied van in het wild levende diersoorten uit landen waar gebruik wordt gemaakt van de wildklem⁸,
  - vrijstellingen van de handel- en bezitsverboden die de wet stelt voor vogels en dieren van soorten van Europees belang, vrijstellingen van de regels ter uitvoering en vrijstelling van de basisverordening, vrijstellingen van in het Besluit natuurbescherming gestelde bezits- en handelsverboden voor gefokte dieren en gekweekte planten, en regels over de ten aanzien van onder zich gehouden dieren en planten bij te houden administratie en te gebruiken merktekens, en
  - de aanwijzing van de douanekantoren waarbij dieren en planten en producten daarvan als bedoeld in de Vogelrichtlijn of genoemd in de bijlagen bij voornoemde basisverordening Nederland kunnen worden binnengebracht, of waar-

---

⁶ Verordening (EG) nr. 338/97 van de Raad van 9 december 1996 inzake de bescherming van in het wild levende dier- en plantensoorten door controle op het desbetreffende handelsverkeer (PbEG 1997, L 61).

⁷ Verordening (EG) nr. 1007/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 16 september 2009 betreffende de handel in zehondenproducten (PbEU 2009, L 286).

⁸ Verordening (EEG) nr. 3254/91 van de Raad van 4 november 1991 houdende een verbod op het gebruik van de wildklem in de Gemeenschap en op het binnenbrengen in de Gemeenschap van pelzen en produkten die vervaardigd zijn van bepaalde in het wild levende diersoorten uit landen waar gebruik wordt gemaakt van de wildklem of andere vangmethoden die niet stroken met de internationale normen voor humane vangst met behulp van vallen (PbEG 1991, L 308).

- uit deze mogen worden uitgevoerd
(hoofdstuk 3, titel 3.4, van de regeling; paragraaf 3.4 van de toelichting);
- regels voor enkele specifieke onderwerpen op het vlak van soortenbescherming:
    - een vrijstelling van het verbod om dieren uit te zetten voor dieren die dienen ter bestrijding van ziekten, plagen en onkruiden,
    - regels ter uitvoering van de Europese verordening inzake invasieve uitheemse exoten⁹, en
    - regels inzake faunabeheereenheden en faunabeheerplannen voor terreinen waarvan de Kroondrager het jachtrecht heeft
(hoofdstuk 3, titel 3.5, van de regeling; paragraaf 3.5. en hoofdstuk 8 van de toelichting);
  - regels ter uitvoering van de Europese FLEGT-verordening¹⁰ en de Europese Houtverordening over de handel in hout en producten daarvan¹¹ (hoofdstuk 4 van de regeling en van de toelichting);
  - de vaststelling van voor de behandeling van aanvragen van vergunningen, ont-heffingen en andere besluiten verschuldigde retributies (hoofdstuk 5 van de rege-ling en van de toelichting);
  - de aanwijzing van toezichthoudende ambtenaren, andere dan (bijzondere) opspo-ringsambtenaren (hoofdstuk 6 van de regeling; hoofdstuk 8 van de toelichting), en
  - de wijziging van enkele andere regelingen, in verband met verwijzingen in die regelingen naar regels gesteld bij of krachtens de toenmalige Natuurbescher-mingswet 1998 en de Flora- en faunawet (hoofdstuk 7 van de regeling; hoofdstuk 8 van de toelichting).

In hoofdstuk 6 van de toelichting wordt nader ingegaan op de verschillende effecten van deze regeling (milieu, regeldruk e.d.) en de afwegingen die in dat kader zijn ge-maakt. Hoofdstuk 7 van de toelichting heeft betrekking op de over het ontwerp van de regeling uitgebrachte zienswijzen. Hoofdstuk 8 besluit met een artikelsgewijze toelich-ting.

Deze regeling komt in de plaats van 17 ministeriële regelingen, die waren vastgesteld op grond van de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en faunawet en de Boswet

---

⁹ Verordening (EU) nr. 1143/2014: verordening (EU) nr. 1143/2014 van het Europees Par-lement en de Raad van 22 oktober 2014 betreffende de preventie en beheersing van de introductie en verspreiding van invasieve uitheemse soorten (PbEU 2014, L 317).

¹⁰ Verordening (EG) nr. 1024/2008: verordening (EG) nr. 1024/2008 van de Commissie van 17 oktober 2008 tot vaststelling van gedetailleerde maatregelen ter uitvoering van veror-dening (EG) nr. 2173/2005 van de Raad inzake de opzet van een FLEGT-vergunningensysteem voor de invoer van hout in de Europese Gemeenschap (PbEU 2008, L 277).

¹¹ Verordening (EU) nr. 607/2012: uitvoeringsverordening (EU) nr. 607/2012 van de Com-missie van 6 juli 2012 houdende gedetailleerde voorschriften betreffende het stelsel van zorgvuldigheidseisen en de frequentie en de aard van de controles op de toezichthoudende organisaties overeenkomstig Verordening (EU) nr. 995/2010 van het Europees Parlement en de Raad tot vaststelling van de verplichtingen van marktdeelnemers die hout en hout-producten op de markt brengen (PbEU 2012, L 177);

en daarop gebaseerde algemene maatregelen van bestuur, en die met het vervallen van die wetten en maatregelen eveneens - van rechtswege - zijn komen te vervallen.¹² Een deel van de inhoud van deze ministeriële regelingen heeft een plaats gekregen in het Besluit natuurbescherming of de onderhavige regeling. Het overige deel behoort tot de onderwerpen ten aanzien waarvan provinciale staten van de provincies op grond van de wet bevoegd zijn regels te stellen bij provinciale verordening.

2. Natura 2000-gebieden – programmatische aanpak stikstof

2.1. Inleiding

Het Besluit natuurbescherming voorziet in artikel 2.1 in de vaststelling van een programma aanpak stikstof. Dat programma heeft tot doel een vermindering van de stikstofbelasting van voor stikstof gevoelige habitats in Natura 2000-gebieden te realiseren door middel van een samenhangende, overkoepelende aanpak die dwingend doorwerkt in het beleid van verschillende overheden. Dit met het oog op de verwezenlijking van de instandhoudingsdoelstellingen in de Natura 2000-gebieden die in het programma zijn opgenomen. Het programma voorziet daartoe in maatregelen ter vermindering van de stikstofbelasting en in maatregelen ter versterking van de natuurwaarden. In samenhang met deze maatregelen en de trendmatige daling van de stikstofdepositie ontstaat ook ruimte voor het toestaan van nieuwe economische ontwikkelingen die stikstofdepositie veroorzaken op Natura 2000-gebieden. Een deel van deze ruimte – de zogenoemde 'ontwikkelingsruimte' – kan op grond van artikel 2.5, eerste lid, van het Besluit natuurbescherming worden toegedeeld bij toestemmingsbesluiten voor projecten en andere handelingen die een zodanige stikstofdepositie veroorzaken op een voor stikstof gevoelig habitat waarvan de kritische depositiewaarde wordt overschreden, dat er voor die activiteit vooraf toestemming is vereist. Overeenkomstig artikel 2.2, eerste lid, onderdeel i, en artikel 2.5 van het Besluit natuurbescherming moet een ecologische beoordeling voor het programma worden opgesteld, waarin op het niveau van de individuele Natura 2000-gebieden die in het programma zijn opgenomen wordt getoetst aan elk van de vereisten van artikel 6 van de Habitatrichtlijn. Die vereisten zijn gericht op het zeker stellen dat de instandhoudingsdoelstellingen voor de gebieden worden gerealiseerd. Bij toestemmingverlening waarbij ontwikkelingsruimte wordt toegedeeld kan op die ecologische onderbouwing worden te-

---

¹² Regeling programmatische aanpak stikstof, Beschikking aanwijzing opsporingsambtenaren Natuurbeschermingswet, Aanwijzing AID-ambtenaren Nb-wetgeving; Regeling aanwijzing dier- en plantensoorten Flora- en faunawet, Jachtregeling, Regeling vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten Flora- en faunawet, Regeling zoeken, rapen en beschermen van Kievitseieren, Regeling beheer en schadebestrijding dieren, Regeling afgifte en kenmerken gesloten pootringen en andere merktekens, Regeling prepareren van dieren, Regeling erkenning jachtexamen en preparateursexamen, Regeling aanwijzing toezichthouders, Regeling vaststelling modellen en aanvraagformulieren jacht-, valkeniers- en kooikersakten, Regeling tarieven Flora- en faunawet, Regeling vaststelling model bewijs van verzekering; Verplichting Herbepanting Artikel 3 van de Boswet, Vaststelling formulier als bedoeld in artikel 2 Boswet, Regeling meldings- en herplantplicht.

ruggerepen. Thans is het programma aanpak stikstof voor het tijdvak 1 juli 2015 tot 1 juli 2021 van kracht, dat de invulling vormt van de in het Besluit natuurbescherming opgenomen regels over de programmatische aanpak stikstof.¹³

In de Wet natuurbescherming en het Besluit natuurbescherming wordt de regeling van enkele onderwerpen ten aanzien van de programmatische aanpak stikstof overgelaten aan een door de Minister van Economische Zaken en de Minister van Infrastructuur en Milieu vast te stellen regeling. Hoofdstuk 2 van de onderhavige regeling voorziet daarin. De regels in dit hoofdstuk komen goeddeels overeen met de regels in de Regeling programmatische aanpak stikstof, zoals deze laatstelijk op 15 december 2015 is gewijzigd.¹⁴

Hoofdstuk 2 bevat achtereenvolgens regels over de wijze waarop wordt bepaald hoeveel stikstofdepositie een project of andere handeling veroorzaakt (titel 2.1, paragraaf 2.1.1), regels over de bepaling, toedeling, reservering en registratie van ontwikkelingsruimte (titel 2.1, paragraaf 2.1.2) en een meldingsplicht voor projecten die stikstofdepositie veroorzaken die onder de grenswaarde van kleine hoeveelheden stikstof blijft die is vastgesteld in artikel 2.12, eerste lid, onderdeel onder 1°, van het Besluit natuurbescherming (titel 2.2). Ook is voorzien in een vrijstelling van de vergunningplicht als voorzien in artikel 2.7, tweede lid, van de wet voor het weiden van vee en het gebruik van meststoffen, voor zover de bevoegdheid tot vergunningverlening bij de Minister van Economische Zaken ligt. Deze regels worden in de navolgende paragrafen en in hoofdstuk 9 toegelicht.

2.2. Bepaling stikstofbelasting

In Natura 2000-gebieden met habitattypen of leefgebieden van soorten die een te grote belasting door stikstof kennen, kan de stikstofdepositie op die habitattypen en leefgebieden die wordt veroorzaakt nieuwe projecten of andere handelingen een verslechterend of significant verstorend effect hebben in de zin van artikel 2.7, tweede lid, van de wet; ook significante gevolgen in de zin van artikel 2.7, derde lid, onderdeel a, van de wet kunnen dan niet worden uitgesloten. Voor zover voor die projecten en handelingen op grond van het geldende programma aanpak stikstof voldoende

---

¹³ Vastgesteld bij besluit van de Staatssecretaris van Economische Zaken en de Minister van Infrastructuur en Milieu van 10 juni 2015, nr. DGAN-NB / 15076652 (Stcrt. 18411); laatstelijk gewijzigd bij besluit van de Staatssecretaris van Economische Zaken en de Minister van Infrastructuur en Milieu van 11 december 2015, nr. DGAN-NB / 15166607 (Stcrt. 44 608).

¹⁴ Regeling van de Staatssecretaris van Economische Zaken en de Minister van Infrastructuur en Milieu van 11 december 2015, nr. DGAN-PDJNG/15166124, houdende wijziging van de Regeling programmatische aanpak stikstof (AERIUS versie 2015 en actualisatie lijst prioritaire projecten) (Stcrt. 44851). PM: Voorzien is in een (halfjaarlijkse) actualisatie van de lijst met prioritaire projecten. Eind 2016 zal bovendien een nieuwe versie van AERIUS worden vastgesteld.

ontwikkelingsruimte beschikbaar is, welke ruimte wordt toegedeeld bij een toestemmingsbesluit als bedoeld in artikel 2.7, eerste lid, van het Besluit natuurbescherming, kan op basis van de ecologische beoordeling die ten grondslag ligt aan het programma aanpak stikstof worden onderbouwd dat voornoemde effecten en gevolgen uitblijven. Verwezen zij naar hoofdstuk 3 van de nota van toelichting bij het Besluit natuurbescherming en naar paragraaf 2.3 van de onderhavige toelichting.

Om binnen het systeem van de programmatische aanpak stikstof te borgen dat de stikstofdepositie die een project of andere handeling op een Natura 2000-gebied veroorzaakt in samenhang met de toe te delen ontwikkelingsruimte geen verslechterend of significant versturend effect – laat staan een significant gevolg in de zin van artikel 2.7, derde lid, onderdeel a, van de wet – heeft, is essentieel dat de bevoegde gezagen landelijk op dezelfde wijze, volgens de beste beschikbare methode de omvang van deze stikstofdepositie en de benodigde ontwikkelingsruimte vaststellen. Tegen deze achtergrond schrijft de regeling in artikel 2.1¹⁵ voor dat de berekening van door het project of de handeling veroorzaakte stikstofdepositie geschiedt met gebruikmaking van de onder verantwoordelijkheid van de Minister van Economische Zaken beheerde AERIUS Calculator, de rekenmodule van het reken- en registratie-instrument AERIUS (eerste en derde lid); de aldus berekende stikstofdepositie is ook relevant voor de vaststelling van de toe te delen ontwikkelingsruimte. Met behulp van AERIUS Calculator kunnen zowel de initiatiefnemer van een plan, een project of een andere handeling, als het bevoegd gezag eenvoudig op hectareniveau voor de onderscheiden habitattypen en leefgebieden van soorten in het Natura 2000-gebied vaststellen of door dat plan of project of door die handeling een toename van stikstofdepositie op voor stikstof gevoelige habitats in Natura 2000-gebieden wordt veroorzaakt. Met name de onderzoekslasten die voortvloeien uit de in artikel 2.8 van de wet voorgeschreven passende beoordeling voor initiatiefnemers worden hiermee verlaagd.

De initiatiefnemer van een project dat of andere handeling die door het veroorzaken van stikstofdepositie op een Natura 2000-gebied de kwaliteit van een voor stikstof gevoelig habitat in een Natura 2000-gebied kan verslechteren of een significant versturend effect kan hebben, het bestuursorgaan dat bevoegd is om daarvoor toestemming te verlenen, dan wel het bestuursorgaan dat een beheerplan als bedoeld in artikel 2.3 van de wet of een plan voor een ontwikkelingsgebied als bedoeld in artikel 5.6 van de wet wil vaststellen, berekent met behulp van AERIUS Calculator de stikstofdepositie die dat project of die handeling, dan wel dat plan, op een Natura 2000-gebied veroorzaakt. Bevoegde gezagen kunnen AERIUS Calculator ook gebruiken bij de voorbereiding van andere plannen. AERIUS Calculator geeft weer waar de stikstof neerkomt, of zich daar een voor stikstofgevoelige habitat bevindt en of de kritische depositiewaarde daardoor wordt overschreden. Als dat laatste het geval is, kan een toename van stikstofdepositie op die locatie mogelijk significante gevolgen hebben voor het

---

¹⁵ Op basis van 2.7, derde lid, van het Besluit natuurbescherming.

desbetreffende habitat en is een toestemmingsbesluit op grond van de wet vereist. AERIUS Calculator maakt dit inzichtelijk.

Als onderdeel van de vaststelling van AERIUS Calculator als rekeninstrument hebben de Staatssecretaris van Economische Zaken en de Minister van Infrastructuur en Milieu een handboek vastgesteld dat inzichtelijk maakt hoe de berekeningen van de stikstofdepositie door AERIUS Calculator tot stand komen (zie de begripsomschrijving van 'AERIUS Calculator' in artikel 1.1 van de regeling). De vastgestelde versie is ter beschikking gesteld op www.aerius.nl. Om te borgen dat AERIUS wetenschappelijk onderbouwd en betrouwbaar is, zijn verschillende wetenschappelijke studies uitgevoerd. In de internationale review van Wageningen Universiteit en Research Centre (WUR)¹⁶ hebben wetenschappers geconcludeerd dat het depositiemodel dat de basis vormt voor het reken-instrument AERIUS goed is.¹⁷ Voorts heeft TNO een doelmatigheidsonderzoek uitgevoerd, waarin is geconcludeerd dat AERIUS geschikt is als instrument om de effecten van handelingen en plannen op de deposities te berekenen.¹⁸ AERIUS Calculator is nauwkeuriger dan het tot 1 juli 2015 algemeen gebruikte AGROSTACKS voor emissies van landbouwbedrijven. Het is de weerslag van de beste beschikbare kennis op dit vlak.

Projecten en andere handelingen kunnen overigens tevens door andere aspecten dan stikstof (bijvoorbeeld door licht of trillingen of door uitstoot van andere stoffen) een verstoring of verslechterend effect op een Natura 2000-gebied hebben. AERIUS kan niet worden gebruikt om de effecten van deze aspecten in beeld te brengen, omdat het instrument alleen ziet op de berekening van stikstofdepositie. Een aanvrager dient daarom zelf afzonderlijk te beoordelen of ook op andere manieren verstoring of verslechtering aan de orde kan zijn.

2.3. Ontwikkelingsruimte

2.3.1. Bepaling ontwikkelingsruimte

Door de trendmatige daling van de stikstofdepositie als gevolg van autonome ontwikkelingen, vaststaand beleid en de verdere daling die wordt bereikt met de brongerichte maatregelen, vermindert de overbelasting door stikstof in de Natura 2000-gebieden. Deze vermindering van de stikstofdepositie draagt bij aan het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen voor de voor stikstof gevoelige habitattypen en leefgebieden in de Natura 2000-gebieden die in het programma aanpak stikstof zijn opgenomen. Voor elk van deze gebieden is in de gebiedsanalyses die deel uitmaken van het programma de conclusie getrokken dat, gezien deze depositiedaling en de herstelmaatregelen, de

---

¹⁶ 'Review of ammonia emission and deposition research and state of knowledge in relation to the models and factors used in policies, 11 april 2013.

¹⁷ Kamerstukken, 2012/13, 33 037, nr. 65.

¹⁸ TNO, doelmatigheidsonderzoek AERIUS calculator. 12 juni 2013. Te vinden via <http://www.aerius.nl/files/media/Informatie/Documenten>.

instandhoudingsdoelstellingen op termijn kunnen worden gerealiseerd en dat intussen geen verslechtering van de kwaliteit van de voor stikstof gevoelige habitattypen en leefgebieden van soorten optreedt. Daarbij is rekening gehouden met het gebruik van in het programma beschikbaar gestelde ruimte voor nieuwe ontwikkelingen die stikstofdepositie veroorzaken, de zogenoemde 'ontwikkelingsruimte'. Deze ecologische toets geeft uitvoering aan de artikelen 2.2, eerste lid, onderdeel i, en 2.5 van het Besluit natuurbescherming. In die toets wordt vastgesteld dat is voldaan aan de eisen die artikel 6 van de Habitatrichtlijn stelt, namelijk – kort gezegd – dat binnen een reële termijn de instandhoudingsdoelen voor elk Natura 2000-gebied worden gerealiseerd (eerste lid), dat verslechtering van de kwaliteit van de habitattypen en leefgebieden van soorten wordt voorkomen (tweede lid) en dat verzekerd is dat geen significante effecten optreden waardoor de natuurlijke kenmerken van het gebied worden aangetast en dus de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen in gevaar wordt gebracht (derde lid).

De ontwikkelingsruimte die beschikbaar is voor de periode waarvoor het programma voor de aanpak van de stikstofproblematiek geldt, is onderdeel van de totale ruimte voor stikstofdepositie die in het licht van de instandhoudingsdoelstellingen voor de onderscheiden habitattypen en leefgebieden voor het desbetreffende Natura 2000-gebied beschikbaar is voor depositie die het gevolg is van uitbreiding van bestaande activiteiten en nieuwe ontwikkelingen, de zogenoemde 'depositieruimte'. De ontwikkelingsruimte is de ruimte die overblijft van de totale beschikbare depositieruimte na aftrek van de depositieruimte voor autonome ontwikkelingen en de depositieruimte voor activiteiten die een stikstofdepositie veroorzaken van ten hoogste de in artikel 2.12 van het Besluit natuurbescherming vastgestelde grenswaarden. De depositieruimte en de ontwikkelingsruimte worden uitgedrukt in mol per hectare per jaar (artikel 1.1).¹⁹

De ontwikkelingsruimte is verdeeld in twee segmenten. Het zogenoemde 'segment één' is gereserveerd voor specifieke projecten of andere handelingen die een nationaal of provinciaal belang vertegenwoordigen en in deze regeling zijn aangewezen, in overeenstemming met de uitgangspunten voor de reservering van ontwikkelingsruimte die in het programma zijn opgenomen (op basis van artikel 2.8, eerste lid, in samenhang met artikel 2.2, eerste lid, onderdeel h, van het Besluit natuurbescherming). Bij het nemen van een toestemmingsbesluit waarbij ontwikkelingsruimte wordt toegedeeld, neemt het bevoegd gezag die reserveringen in acht (artikel 2.7, tweede lid, van het Besluit natuurbescherming). In paragraaf 2.3.3 van deze toelichting wordt de reservering van ontwikkelingsruimte voor de prioritaire projecten nader toegelicht. Het zogenoemde 'segment twee' bevat de ontwikkelingsruimte die na aftrek van de ontwikke-

---

¹⁹ Naar aanleiding van de commentaren van het Interprovinciaal Overleg en de Regiegroep Recreatie en Natuur zijn de begrippen 'depositieruimte' en 'ontwikkelingsruimte' omschreven in artikel 1.1 van de regeling.

lingsruimte van segment één resteert voor de overige, niet prioritaire projecten of andere handelingen.

In het programma aanpak stikstof is vastgesteld hoeveel ontwikkelingsruimte op het tijdstip van vaststelling van het programma beschikbaar is, overeenkomstig artikel 2.2, eerste lid, onderdeel h, van het Besluit natuurbescherming. De ontwikkelingsruimte die beschikbaar is voor een voor stikstof gevoelig habitat van de in het programma opgenomen Natura 2000-gebieden wordt vermeld in de gebiedsanalyses die onderdeel uitmaken van het programma.²⁰ Na inwerkingtreding van het programma zal de omvang van de beschikbare ontwikkelingsruimte in de tijd wijzigen door de toedeling van ontwikkelingsruimte aan projecten en andere handelingen. Deze toedeling wordt ingevolge artikel 2.9 van het Besluit natuurbescherming gevolgd door afschrijving van de betrokken ontwikkelingsruimte van het totaal aan beschikbare ontwikkelingsruimte; de toegedeelde ruimte is daarmee niet meer beschikbaar voor andere projecten en handelingen. Ingeval een eerder verleende toestemming met toedeling van ontwikkelingsruimte niet wordt gevolgd door de daadwerkelijke realisatie van het betrokken project of verrichting van de betrokken andere handeling, dan kan de toestemming op grond van artikel 2.7, vierde lid, van het Besluit natuurbescherming worden ingetrokken; de betrokken ontwikkelingsruimte wordt bij de totale ontwikkelingsruimte bijgeschreven en komt zo weer beschikbaar voor andere projecten en handelingen. Teneinde te kunnen vaststellen of aan een project of andere handeling ontwikkelingsruimte kan worden toegedeeld in een toestemmingsbesluit, is het van belang dat het bevoegd gezag inzicht heeft in de actuele omvang ervan. Overeenkomstig artikel 2.3 van de onderhavige regeling wordt de actuele omvang van de ontwikkelingsruimte op enig moment bepaald door de ontwikkelingsruimte die na de laatste actualisatie van AERIUS-register – thans die van 15 december 2015 – in dat register was vermeld, verminderd met de sindsdien afgeschreven ontwikkelingsruimte en vermeerderd met de ontwikkelingsruimte die sindsdien is bijgeschreven. Daarbij wordt tevens in aanmerking de toepassing die in voorkomend geval is gegeven aan de mogelijkheden die het programma aanpak stikstof 2015-2021 biedt voor tussentijdse aanpassing van de omvang van de ontwikkelingsruimte. Het gaat dan om de mogelijkheid om ontwikkelingsruimte over te hevelen naar de depositieruimte die beschikbaar is gesteld voor de grenswaardenregeling, om de mogelijkheid om op gebiedsniveau, onder strikte voorwaarden de ontwikkelingsruimte voor een bepaald hexagoon met ten hoogste 35 mol per hectare per jaar te verhogen, mits voor een ander hexagoon in het gebied een gelijke verlaging van de ontwikkelingsruimte plaatsvindt ('35 mol-middelingssystematiek'), en om de mogelijkheid om overtollige depositieruimte die is gereserveerd voor de toepassing van de grenswaardenregeling (zie hierna paragraaf 2.4) over te hevelen naar segment twee.^{21 22} De aldus bepaalde actuele omvang blijkt

---

²⁰ De gebiedsanalyses zijn beschikbaar op www.pas.natura2000.nl.

²¹ PM, laatste wordt nog opgenomen in het programma.

²² Dit is verduidelijkt in artikel 2.3, tweede lid, mede naar aanleiding van het commentaar van het Interprovinciaal Overleg.

ook uit AERIUS-register; op AERIUS-register wordt nader ingegaan in paragraaf 2.3.4 van deze toelichting.

2.3.2. Toe te delen ontwikkelingsruimte

Ontwikkelingsruimte kan worden toegedeeld aan een project of andere handeling in één van de in artikel 2.7, eerste lid, van het Besluit natuurbescherming genoemde toestemmingsbesluiten: een beheerplan voor een Natura 2000-gebied, een Natura 2000-vergunning ingevolge artikel 2.7, tweede lid, van de wet, een omgevingsvergunning waarin de Natura 2000-toets is betrokken en die wordt verleend op grond van artikel 2.2aa, onderdeel a, van het Besluit omgevingsrecht, een plan voor een ontwikkelingsgebied als bedoeld in artikel 5.6 van de wet, een tracébesluit of een wegaanpassingsbesluit. Ingeval voldoende ontwikkelingsruimte beschikbaar is voor het project of de andere handeling en daaraan wordt 'toegedeeld', waarmee de ruimte niet meer beschikbaar is voor andere projecten of handelingen, kan onder verwijzing naar de ecologische onderbouwing die ten grondslag ligt aan het programma aanpak stikstof, worden onderbouwd dat wordt voldaan aan de eerdergenoemde eisen van artikel 6, tweede en derde lid, van de Habitatrictlijn, zoals deze zijn omgezet in de artikelen 2.7 en 2.8 van de wet.

Het programma aanpak stikstof bevat de uitgangspunten voor de toedeling van ontwikkelingsruimte, waarbij onderscheid tussen de in het voorgaande genoemde segmenten één (prioritaire projecten en prioritaire andere handelingen) en twee (overige projecten en andere handelingen) is gemaakt.²³ Voor de toedeling van ontwikkelingsruimte aan niet-prioritaire projecten en niet-prioritaire andere handelingen hebben gedeputeerde staten veelal provinciale beleidsregels opgesteld als aanvulling op de in het programma opgenomen uitgangspunten over de toedeling van ontwikkelingsruimte.²⁴ Wanneer gedeputeerde staten geen beleidsregels hebben vastgesteld, delen zij ontwikkelingsruimte uit segment twee toe in volgorde van binnenkomst van de aanvragen om een toestemmingsbesluit.²⁵ De toedeling van ontwikkelingsruimte in segment twee mag niet ten koste gaan van de gereserveerde ontwikkelingsruimte voor de prioritaire projecten.

Voor een goede werking van het programma aanpak stikstof is het van belang dat het bevoegd gezag in een toestemmingsbesluit de juiste hoeveelheid ontwikkelingsruimte toedeelt. Het toedelen van te weinig ontwikkelingsruimte kan tot gevolg hebben dat het oordeel dat geen verslechtering van de kwaliteit van de voor stikstof gevoelige habitattypen en leefgebieden aan de orde is en dat de natuurlijke kenmerken van het betrokken Natura 2000-gebied niet worden aangetast, geen stand houdt; als echter teveel ontwikkelingsruimte wordt toegedeeld, dan kan dat tot gevolg hebben dat de

---

²³ Paragrafen 4.2.3 tot en met 4.2.9 van het Programma aanpak stikstof.

²⁴ Paragraaf 4.2.8 van het Programma aanpak stikstof.

²⁵ Paragraaf 4.2.8 van het Programma aanpak stikstof.

hoeveelheid beschikbare ontwikkelingsruimte te snel opraakt. Tegen die achtergrond stelt artikel 2.4 van de onderhavige regeling regels over de toe te delen ontwikkelingsruimte.

Voor de bepaling van de benodigde ontwikkelingsruimte is zowel de stikstofdepositie relevant die binnen de looptijd van het geldende programma wordt veroorzaakt door het project of de handeling waaraan ontwikkelingsruimte wordt toegedeeld, als de stikstofdepositie die wordt veroorzaakt in een volgende programmaperiode. Aan het einde van de looptijd van een programma wordt de ontwikkelingsruimte die in dat tijdvak is toegedeeld betrokken bij de prognoses van de stikstofdepositie in het daarop volgende tijdvak, die mede het uitgangspunt vormt voor de maatregelen die voor dat tijdvak in het opvolgende programma worden opgenomen. De ontwikkelingsruimte die in een toestemmingsbesluit wordt toegedeeld is dus ook toereikend voor projecten waarvoor in de eerste programmaperiode toestemming wordt verleend, maar die pas in een volgende programmaperiode volledig worden gerealiseerd.²⁶

De algemene regel is dat de hoeveelheid ontwikkelingsruimte die het bevoegd gezag toedeelt, gelijk moet zijn aan de door het project of de handeling veroorzaakte toename van stikstofdepositie per hectare per jaar op de voor stikstof gevoelige habitattypen en leefgebieden van soorten in de in het programma opgenomen Natura 2000-gebieden. Aan een project dat of een andere handeling die voor onbepaalde tijd stikstofemissie veroorzaakt, wordt eenmalig ontwikkelingsruimte – uitgedrukt in mol per hectare per jaar – toegedeeld ter hoogte van de stikstofdepositie die in enig jaar maximaal het gevolg kan zijn van die emissie, of ter hoogte van de stikstofdepositie die op grond van het toestemmingsbesluit voor die activiteit maximaal in een jaar is toegestaan. Uitgegaan wordt dus van het jaar waarin de depositie als gevolg van het project of de andere handeling het hoogst is (artikel 2.4, tweede en derde lid). Voor tijdelijke projecten en tijdelijke andere handelingen geldt een andere systematiek. De ontwikkelingsruimte die het bevoegd gezag toedeelt in een toestemmingsbesluit voor een tijdelijk project of tijdelijke handeling is gelijk aan de totale stikstofdepositie die dat project of die handeling gedurende de volledige looptijd van dat project of handeling veroorzaakt, gedeeld door zes, zijnde het aantal jaren dat de programmaperiode beslaat (artikel 2.4, vierde lid). Deze middelenmethodiek geldt uitsluitend voor projecten en andere handelingen met een duur van ten hoogste vijf kalenderjaren. De methodiek voor tijdelijke projecten en andere handelingen is ecologisch onderbouwd in de ecologische beoordeling die ten grondslag ligt aan het programma aanpak stikstof. Voor projecten en andere handelingen die langer duren hanteert het bevoegd gezag de reguliere systematiek, neergelegd in het tweede en derde lid van artikel 2.4.

---

²⁶ Paragraaf 4.2.9 van het Programma aanpak stikstof.

Voor de bepaling welke toename van de stikstofdepositie een project of andere handeling – als bedoeld in artikel 2.4, vierde lid, van de regeling – veroorzaakt, is uiteraard van belang ten opzichte waarvan die toename moet worden bepaald. Het vijfde lid tot en met negende lid van artikel 2.4 stellen daar regels over. Deze worden nader toegelicht in hoofdstuk 9 van deze toelichting.

Ingeval ontwikkelingsruimte wordt toegedeeld in een omgevingsvergunning waarvoor een verklaring van geen bedenkingen is vereist, deelt het bevoegd gezag voor de omgevingsvergunning, doorgaans burgemeester en wethouders van de gemeente waar het project of de handeling wordt verricht, de ontwikkelingsruimte toe. Het bestuursorgaan dat de verklaring van geen bedenkingen afgeeft bepaalt of en in welke mate ontwikkelingsruimte kan worden toegedeeld. Over het algemeen is dat het college van gedeputeerde staten, soms is dat de Minister van Economische Zaken, namelijk voor de projecten en andere handelingen of categorieën van gebieden die zijn aangewezen in artikel 1.3 van het Besluit natuurbescherming. Het bevoegd gezag voor de verklaring van geen bedenkingen draagt zorg voor registratie van de afschrijving van de toegedeelde ontwikkelingsruimte; in paragraaf 2.3.4 wordt nader ingegaan op deze registratie.

De bevoegde gezagen voor de in artikel 2.7, eerste lid, van het Besluit natuurbescherming genoemde toestemmingsbesluiten kunnen het toedelen van ontwikkelingsruimte aan projecten en andere handelingen die leiden tot een toename van de stikstofdepositie op het betrokken Natura 2000-gebied onder omstandigheden tijdelijk beperken. Dat kan het geval zijn wanneer de Minister van Economische Zaken, in overeenstemming met de andere bestuursorganen die met het programma hebben ingestemd, op grond van monitoringsgegevens vaststelt dat de daling van de stikstofdepositie in een in het programma opgenomen Natura 2000-gebied achterblijft ten opzichte van de voor dat gebied geprognosticeerde daling. Dat kan ook het geval zijn wanneer de bij het programma aanpak stikstof formeel betrokken bestuursorganen vaststellen dat voor stikstof gevoelige habitats in een in het programma opgenomen Natura 2000-gebied verslechteren en dat die verslechtering wordt veroorzaakt door de stikstofdepositie op dat gebied.²⁷ Het tijdelijk bevrozen van de toedeling van ontwikkelingsruimte vergt geen wijziging van het programma. Wanneer de bij het programma betrokken bestuursorganen vervolgens andere bijsturingsinstrumenten aanwenden, bijvoorbeeld het wijzigen, toevoegen of vervangen van herstelmaatregelen of bronmaatregelen of het anders uitvoeren van herstelmaatregelen, kan daardoor de ruimte ontstaan om het toedelen van ontwikkelingsruimte te hervatten.

2.3.3. Reserveren ontwikkelingsruimte

---

²⁷ Paragrafen 6.1., 6.2 en 6.3 van het Programma aanpak stikstof.

De reservering van ontwikkelingsruimte heeft haar beslag gekregen in artikel 2.5 in samenhang met bijlage 1 bij deze regeling. In bijlage 1 zijn projecten of andere handelingen en categorieën van projecten of andere handelingen benoemd of beschreven die aantoonbaar van nationaal of provinciaal maatschappelijk belang zijn (overeenkomstig artikel 2.8, tweede lid, onderdeel a, van het Besluit natuurbescherming). In de bijlage zijn uitsluitend projecten of andere handelingen opgenomen waarvan het aannemelijk is dat voor het realiseren van het desbetreffende project of voor het verrichten van de desbetreffende handeling in het tijdvak waarvoor het programma geldt ontwikkelingsruimte wordt toegedeeld (overeenkomstig artikel 2.8, tweede lid, onderdeel b, van het Besluit natuurbescherming).

De Minister van Economische Zaken, de Minister van Infrastructuur en Milieu en de Minister van Defensie hebben rijksprojecten van nationaal belang aangedragen. De provincies hebben projecten en categorieën van projecten van nationaal of provinciaal belang aangedragen.²⁸ Uitgangspunt is dat het nationale of provinciale belang van deze projecten blijkt uit enig voorafgaand rijks- of provinciaal besluit, zoals een structuurvisie als bedoeld in de Wet ruimtelijke ordening, een andere door de Tweede Kamer of provinciale staten behandelde beleidsvisie, een rijks- of provinciaal inpassingsplan als bedoeld in de Wet ruimtelijke ordening, een meerjarenprogramma of een voorkeursbesluit als bedoeld in de Tracéwet.²⁹

Bij de door het Rijk aangedragen projecten gaat het onder meer om de relevante projecten uit het Meerjarenprogramma Infrastructuur Ruimte en Transport (MIRT) en defensieprojecten. Bij de projecten van provinciaal belang gaat het onder meer om bedrijventerreinen, industrieterreinen, chemische industrie, energiecentrales, biomassacentrales, provinciale wegen, uitbreiding van een zeehaven, het haven- en industriecomplex Rotterdam, woningbouw en landbouwontwikkelingsgebieden.

Gelet op de gezamenlijke verantwoordelijkheid van het Rijk en de provincies voor het programma, hebben de Staatssecretaris van Economische Zaken en de Minister van Infrastructuur en Milieu de in bijlage 1 opgenomen projectenlijst vastgesteld in overeenstemming met de Minister van Defensie en gedeputeerde staten van de twaalf provincies (overeenkomstig artikel 2.11, derde lid, van het Besluit natuurbescherming).

De in bijlage 1 opgenomen lijst met prioritaire projecten waarvoor ontwikkelingsruimte is gereserveerd, kan gedurende de looptijd van het programma worden aangepast. De lijst wordt in elk geval jaarlijks geactualiseerd. Vanwege het dynamische karakter van de prioritaire rijksprojecten kan het nodig zijn de bijlage halfjaarlijks te actualiseren. Om de bestuurlijke lasten zoveel mogelijk te beperken wordt bij de voorbereiding van

---

²⁸ Paragraaf 4.2.7 van het Programma aanpak stikstof.

²⁹ Zie Kamerstukken II, 33 669, 2012/13, nr. 3 en Kamerstukken I, 2013/14, 33 669, C.

de besluitvorming over wijziging van de projectenlijst aangesloten bij de cyclus van het MIRT-projectenoverzicht, dat twee keer per jaar aan de Tweede Kamer wordt gezonden.³⁰

Bij actualisering kunnen projecten worden toegevoegd aan of afgevoerd van de projectenlijst, of kan de omvang van de gereserveerde ontwikkelingsruimte voor projecten worden bijgesteld. Bij elke actualisering worden de gevolgen van de veranderingen in de projectenlijst voor de beschikbare ruimte in segment twee voor andere activiteiten dan prioritaire projecten betrokken. Wanneer een bijstelling van de lijst met prioritaire projecten ertoe zou leiden dat er te weinig ontwikkelingsruimte beschikbaar is in segment twee om toe te delen aan andere activiteiten dan prioritaire projecten, dan besluiten de bij het programma betrokken bestuursorganen of het programma al dan niet bijsturing behoeft, overeenkomstig de in het programma beschreven uitgangspunten.

Reserveringen van ontwikkelingsruimte gelden in beginsel voor de gehele programmaperiode. Om te voorkomen dat onnodig ontwikkelingsruimte wordt gereserveerd, vervalt een reservering al vóór het einde van de programmaperiode, wanneer het bevoegd gezag voor het toestemmingsbesluit ten behoeve waarvan de ontwikkelingsruimte is gereserveerd heeft verklaard dat het de gereserveerde ontwikkelingsruimte of een deel daarvan gedurende de tijdvak van het programma niet zal toedelen (artikel 2.8, vierde lid, van het Besluit natuurbescherming). Dat kan bijvoorbeeld het geval zijn als het betrokken project of de andere handeling geen doorgang vindt of ingeval berekeningen hebben uitgewezen dat het project of de andere handeling minder stikstofdepositie veroorzaakt dan eerder geprognosticeerd. De gereserveerde ontwikkelingsruimte komt dan beschikbaar voor andere projecten of handelingen. Uiteraard zal zodra ontwikkelingsruimte voor een project daadwerkelijk is toegedeeld, de reservering van ontwikkelingsruimte voor dat project komen te vervallen (artikel 2.9, achtste lid, van het Besluit natuurbescherming).

Overigens kunnen de provincies in provinciale beleidsregels desgewenst ontwikkelingsruimte uit segment twee reserveren.³¹ Eventuele reserveringen in provinciale beleidsregels staan los van de reserveringen in segment één, die zijn opgenomen in bijlage 1 bij deze regeling. De provinciale reserveringen in segment twee kunnen dan ook geen afbreuk doen aan de reserveringen in segment één.

2.3.4. Registreren ontwikkelingsruimte

---

³⁰ Paragraaf 4.2.3 van het Programma aanpak stikstof.

³¹ Zoals de Federatie van Oppervlaktedelfstoffenwinnende Industrieën (FODI) in haar commentaar terecht opmerkte, kunnen dergelijke reserveringen in het bijzonder van belang zijn voor activiteiten van nationaal of provinciaal belang waarvoor, gelet op de benodigde voorbereidingstijd, eerst later gedurende de programmaperiode een vergunningaanvraag zal worden gedaan.

Voor een goede werking van de systematiek van het toedelen en reserveren van ontwikkelingsruimte in de praktijk, dienen bestuursorganen zorg te dragen voor een nauwkeurige registratie van de door hen toegedeelde of gereserveerde ontwikkelingsruimte. Een zorgvuldige registratie borgt dat niet te veel ontwikkelingsruimte wordt toegedeeld en dat reserveringen in acht worden genomen. Ontwikkelingsruimte die is toegedeeld in of gereserveerd voor toestemmingsbesluiten, moet in mindering worden gebracht op de hoeveelheid ontwikkelingsruimte die beschikbaar is in het tijdvak van het programma. Artikel 2.9 van het Besluit natuurbescherming bevat daartoe een verplichting voor de betrokken bestuursorganen om zorg te dragen voor de registratie van de afschrijvingen, bijschrijvingen en reserveringen van ontwikkelingsruimte. Op grond van het zesde lid van dat artikel worden bij ministeriële regeling nadere regels ter zake gesteld; artikel 2.6 van de onderhavige regeling geeft daaraan invulling.

Het derde lid van artikel 2.6 bevat de verplichting voor de verantwoordelijke bestuursorganen om de registratie uit te voeren in AERIUS Register, dat wordt beheerd onder verantwoordelijkheid van de Minister van Economische Zaken (vierde lid). De registratiemodule van AERIUS is speciaal ontwikkeld met het doel de registratie te faciliteren alsmede overzicht te bieden aan alle betrokken bevoegde gezagen. Om te garanderen dat de informatie die AERIUS verstrekt actueel is, worden de betrokken bestuursorganen in het derde lid voorts verplicht om de registratie onmiddellijk te doen nadat een toestemmingsbesluit is genomen, ingetrokken of vervallen, dan wel onmiddellijk nadat ontwikkelingsruimte is gereserveerd of een reservering is vervallen. Op deze wijze wordt voorkomen dat meer ontwikkelingsruimte wordt toegedeeld dan beschikbaar is, alsmede dat ten onrechte wordt geconcludeerd dat er geen ontwikkelingsruimte meer kan worden toegedeeld.

Gelet op het karakter van het registratiesysteem, waarin slechts het gevolg van een bepaalde handeling wordt geregistreerd, is de registratie van de afschrijving van ontwikkelingsruimte een feitelijke handeling, waartegen geen bezwaar of beroep kan worden ingesteld. Tegen het toestemmingsbesluit waarbij de ontwikkelingsruimte is toegedeeld, staat vanzelfsprekend wel bezwaar en beroep, dan wel rechtstreeks beroep open. Daarbij kan ook ter discussie worden gesteld of de juiste hoeveelheid ontwikkelingsruimte is toegedeeld en geregistreerd.

Het is uiteraard van belang dat ontwikkelingsruimte die op het moment van indiening van een aanvraag om een toestemmingsbesluit beschikbaar is, dat ook nog is op het moment dat op die aanvraag wordt besloten. Daarom wordt als een ontvankelijke aanvraag om een toestemmingsbesluit wordt ingediend bij het bevoegd gezag, door het bevoegd gezag hiervan aantekening gemaakt in AERIUS Register. In AERIUS wordt dan de voor de aanvraag benodigde ontwikkelingsruimte tijdelijk apart gezet. Op het moment dat het toestemmingsbesluit wordt genomen en de ontwikkelingsruim-

te wordt toegedeeld, registreert het bevoegd gezag de afschrijving van de ontwikkelingsruimte definitief in AERIUS Register.

2.4. Meldingsplicht

2.4.1. Achtergrond: grenswaarden

Voor projecten en andere handelingen die slechts een geringe stikstofdepositie veroorzaken op Natura 2000-gebieden, bijvoorbeeld omdat de emissie op relatief grote afstand van een Natura 2000-gebied plaatsvindt, zijn in het Besluit natuurbescherming grenswaarden vastgesteld. Ingeval een project of andere handeling daaraan voldoet, is – kort gezegd – geen afzonderlijke toestemming nodig voor de te veroorzaken stikstofdepositie op een Natura 2000-gebied en is geen toedeling van ontwikkelingsruimte nodig (artikel 2.12, eerste lid, van het Besluit natuurbescherming).

Er geldt een algemene grenswaarde van 1 mol stikstofdepositie per jaar op een hectare van een voor stikstof gevoelig habitat in een Natura 2000-gebied (artikel 2.12, eerste lid, onderdeel a, onder 1°, van het Besluit natuurbescherming). Voor infrastructuurele projecten en andere infrastructuurele handelingen van het Rijk, waarvoor in artikel 2.5 in samenhang met bijlage 1 van deze regeling ontwikkelingsruimte is gereserveerd, gelden specifieke grenswaarden in de vorm van een minimumafstandsgrens tussen de infrastructuurele projecten of handelingen en een Natura 2000-gebied (artikel 2.12, eerste lid, onderdeel a, onder 2°, van het Besluit natuurbescherming). Voor deze infrastructuurele projecten en handelingen geldt de hierna te behandelen meldingsplicht niet.

Voor projecten en andere handelingen die een stikstofdepositie veroorzaken die in geen enkel Natura 2000-gebied de grenswaarde van 1 mol per hectare per jaar overschrijdt, is binnen het kader van het programma een deel van de depositieruimte beschikbaar. Dit deel wordt de 'depositieruimte voor grenswaarden' genoemd.³²

Bij de bepaling van de omvang van de beschikbare depositieruimte voor de algemene grenswaarde is in het programma een onderscheid gemaakt tussen enerzijds de stikstofdepositie die de in bijlage 1 bij deze regeling genoemde of beschreven prioritaire projecten en andere handelingen veroorzaken op Natura 2000-gebieden (segment één) en anderzijds de stikstofdepositie die andere, niet-prioritaire projecten of handelingen, veroorzaken op Natura 2000-gebieden (segment twee). De omvang van de benodigde depositieruimte voor de bijkomstige gevolgen van prioritaire projecten en andere handelingen onder de grenswaarden is berekend met behulp van AERIUS Calculator, omdat bekend is hoeveel stikstofdepositie deze projecten en handelingen ver-

---

³² Paragraaf 3.4.1 van de nota bij toelichting bij het besluit, paragraaf 4.2.2 van het Programma aanpak stikstof.

oorzaken op alle in het programma opgenomen Natura 2000-gebieden. Ingeval bijlage 1 bij deze regeling wordt gewijzigd, wordt ook opnieuw berekend hoeveel depositieruimte voor grenswaarden nodig is.

Voor de niet-prioritaire projecten en handelingen die stikstofdepositie veroorzaken die onder de grenswaarde blijft, is de beschikbare hoeveelheid depositieruimte voor grenswaarden bepaald op 30% van de berekende ontwikkelingsbehoefte voor segment twee. Dit is gebaseerd op de uitkomsten van een steekproef uit bij de provincies ahangige aanvragen om een vergunning op grond van de wet. Met behulp van het rekeninstrument AERIUS is de depositie per vergunningaanvraag berekend en is onderscheid gemaakt tussen aanvragen voor activiteiten met stikstofdepositie die onder de grenswaarde blijft en aanvragen die stikstofdepositie veroorzaken die daarboven komt. Indien na verloop van tijd het percentage van 30% in bepaalde gebieden onvoldoende blijkt, kunnen de Ministers van Economische Zaken en Infrastructuur en Milieu, in overeenstemming met de bestuursorganen die de beheerplannen vaststellen, dit percentage bijstellen.

2.4.2. Monitoring en meldingsplicht

Een deel van de in het kader van het programma beschikbare depositieruimte voor grenswaarden is gebaseerd op een steekproef. Een adequaat systeem van monitoring is nodig, voor het geval een groter beroep dreigt te worden gedaan op de beschikbare depositieruimte voor grenswaarden dan geprognosticeerd. Voor een adequate monitoring moeten het Rijk en de provincies een goed overzicht hebben van projecten en andere handelingen die stikstofdepositie veroorzaken die onder de grenswaarde blijft. Daarom is in deze regeling een meldingsplicht voorgeschreven voor bepaalde categorieën van projecten en andere handelingen die een geringe stikstofdepositie veroorzaken, lager dan of gelijk aan de grenswaarde van 1 mol (artikel 2.7 van deze regeling, op grond van artikel 2.9, achtste lid, van de wet).

De meldingsplicht is beperkt tot projecten en andere handelingen in de sectoren landbouw en industrie, en projecten en andere handelingen ten aanzien van de lokale en provinciale infrastructuur (artikel 2.7, eerste lid). De sectoren landbouw, industrie en infrastructuur zijn in Nederland de sectoren die verantwoordelijk zijn voor ongeveer 90% van de stikstofemissies. De meldingsplicht geldt alleen voor projecten en andere handelingen waarvoor de algemene grenswaarde van 1 mol per hectare per jaar geldt. De meldingsplicht geldt derhalve niet voor hoofdwegen van het Rijk. Met de meldingsplicht voor de sectoren landbouw, industrie en de overige infrastructuur wordt een actueel en realistisch beeld verkregen van de totale depositie door activiteiten die vallen onder de vrijstelling van de vergunningplicht. De overige 10% van de emissie komt van onder meer de sectoren handel, diensten en overheid en consumenten. De depositie van deze sectoren is in de ecologische beoordeling van het programma aanpak

stikstof meegenomen als autonome ontwikkeling. Voorbeelden van activiteiten in deze sectoren waarvoor de meldingsplicht geldt, zijn het oprichten, uitbreiden of wijzigen van een inrichting bestemd voor het opslaan van dierlijke meststoffen of van een inrichting voor het fokken of houden van dieren, maar ook het oprichten, uitbreiden of wijzigen van een inrichting bestemd voor het produceren of opwekken van energie of van een inrichting bestemd voor het verbranden van producten of stoffen.

Voor bestaande activiteiten die niet worden gewijzigd, geldt geen meldingsplicht, omdat de stikstofdepositie van dergelijke activiteiten deel uitmaakt van de achtergronddepositie, waarmee in het programma aanpak stikstof rekening is gehouden.

Voor de vrijstelling van de vergunningplicht is op grond van artikel 2.12, eerste lid, onderdeel a, onder 1°, van het Besluit natuurbescherming vereist dat de stikstofdepositie van projecten en andere handelingen in cumulatie met andere projecten en handelingen van dezelfde inrichting onder de grenswaarde blijft in de periode waarvoor het programma geldt. Bij het bepalen van de stikstofdepositie van een wijziging van een bestaande activiteit, worden zowel vergunningen als meldingen voor dezelfde inrichting uit dezelfde programmaperiode betrokken. Een initiatiefnemer kan dus voor één inrichting meer meldingen doen, mits de stikstofdepositie van de in de programmaperiode vergunde of gemelde projecten of andere handelingen gezamenlijk niet meer bedraagt dan 1 mol. Wanneer een initiatiefnemer in de programmaperiode een vergunning heeft gekregen voor een project dat of een andere handeling die stikstofdepositie veroorzaakt die hoger is dan 1 mol, kan hij daarna in dezelfde periode voor de desbetreffende inrichting geen melding meer doen voor projecten of andere handelingen die stikstofdepositie veroorzaken die lager is dan of gelijk is aan de grenswaarde.

In bijlage 1 bij deze regeling zijn behalve individuele prioritaire projecten en andere handelingen ook categorieën van prioritaire projecten en handelingen aangewezen waarvoor ontwikkelingsruimte is gereserveerd. Voorbeelden van categorieën van prioritaire projecten zijn de aanleg, inrichting en invulling van industrieterreinen en projecten gericht op de regionale ontwikkeling van landbouw. Een categorie van projecten kan uit meerdere individuele projecten bestaan, waaronder projecten die stikstofdepositie veroorzaken die geheel onder de grenswaarde blijft. De meldingsplicht is ook van toepassing op deze projecten. De benodigde depositieruimte voor de prioritaire projecten en andere handelingen komt uit segment één.

De meldingsplicht geldt niet voor projecten en andere handelingen die stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden veroorzaken die lager of gelijk is aan 0,05 mol per hectare per jaar (artikel 2.7, eerste lid, onderdeel b). Deze waarde van 0,05 mol per hectare per jaar kan als verwaarloosbaar worden beschouwd. Ecologisch gezien zijn er geen aantoonbare verschillen in de kwaliteit van een habitat door verschillen in depositie die

kleiner zijn dan 1 kilogram per hectare per jaar, hetgeen ongeveer gelijk staat aan een depositie van 70 mol per hectare per jaar. Uit indicatieve berekeningen blijkt dat de maximale cumulatieve bijdrage van alle voorziene uitbreidingen van activiteiten onder de drempelwaarde van 0,05 mol per hectare per jaar, afgezet tegen de te verwachten effecten van de maatregelen die in het programma zijn opgenomen, de natuurlijke kenmerken van Natura 2000-gebieden niet kunnen aantasten. In het programma aanpak stikstof wordt rekening gehouden met de deposities die lager zijn dan de drempelwaarde: deze worden in het kader van het programma gemonitord als onderdeel van de monitoring van de autonome ontwikkelingen. De algemene monitoringssystematiek van het programma, de bij het programma in acht genomen onzekerheidsmarges en de mogelijkheden om het programma tussentijds te wijzigen met het oog op bijsturing, volstaan hier.³³

Voor stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden die niet in het programma aanpak stikstof zijn opgenomen geldt geen meldingsplicht. Voor deze gebieden is op voorhand uitgesloten dat de stikstofdepositie die wordt veroorzaakt door projecten of andere handelingen onder de grenswaarden, in combinatie met de stikstofdepositie die wordt veroorzaakt door andere plannen en projecten, verslechtering van de kwaliteit van habitats zal veroorzaken of de natuurlijke kenmerken van de gebieden zal aantasten. In dat geval is de vergunningplicht van artikel 2.7, tweede lid, van de wet niet van toepassing, tenzij andere aspecten dan stikstofdepositie tot verslechtering van de kwaliteit van de habitats in die gebieden kan leiden. Monitoring biedt inzicht of de stikstofdepositie in deze Natura 2000-gebieden die niet in het programma zijn opgenomen, onder de kritische depositiewaarde blijft.

Of een vergunningplicht van toepassing is, dan wel kan worden volstaan met een melding, kan door de initiatiefnemer worden vastgesteld met behulp van de rekenmodule AERIUS Calculator. De toename van de stikstof die het project of de andere handeling veroorzaakt wordt in dit verband vastgesteld overeenkomstig de eerder besproken regels, gesteld in artikel 2.4 van deze regeling. De initiatiefnemer berekent in AERIUS Calculator of zijn voorgenomen activiteit stikstofdepositie veroorzaakt op voor stikstof gevoelige habitats in Natura 2000-gebieden. Wanneer dat het geval is, geeft AERIUS aan of de depositie boven de grenswaarde van 1 mol komt of onder die grenswaarde blijft.

Wanneer uit AERIUS Calculator blijkt dat een voorgenomen project stikstofdepositie veroorzaakt die hoger is dan 0,05 mol, maar lager dan of gelijk aan de grenswaarde van 1 mol, en het project valt onder een van de aangewezen meldingsplichtige categorieën, kan de initiatiefnemer op eenvoudige wijze met behulp van AERIUS de melding doen (artikel 2.7, vierde lid). De initiatiefnemer krijgt een elektronische bevestiging van de gegevens die hij heeft gemeld; deze elektronische bevestiging is niet op

---

³³ Zie ook paragraaf 3.2.1. van de nota van toelichting bij het Besluit natuurbescherming.

rechtsgevolg gericht – zij bevat bijvoorbeeld geen toestemming om de activiteit uit te voeren – en is derhalve geen besluit als bedoeld in de Algemene wet bestuursrecht.³⁴ De gegevens die zijn gemeld, worden opgeslagen in AERIUS Register, de registratiemodule van AERIUS (artikel 2.7, achtste lid). Hierdoor heeft het bevoegd gezag op elk moment inzicht hoeveel depositieruimte voor grenswaarden nog beschikbaar is; daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen depositieruimte voor projecten en andere handelingen die als prioritair zijn aangemerkt (segment één), en de overige projecten en andere handelingen (segment twee). AERIUS Register signaleert automatisch of ten aanzien van één of meer in het programma opgenomen Natura 2000-gebieden een overschrijding dreigt van de beschikbare depositieruimte voor grenswaarden.

Indien gedurende de looptijd van het programma in bepaalde gebieden op grond van gemelde gegevens de reservering van depositieruimte voor grenswaarden onvoldoende blijkt te zijn, kunnen de Minister van Economische Zaken en de Minister van Infrastructuur en Milieu, in overeenstemming met de bestuursorganen die het beheerplan voor het Natura 2000-gebied vaststellen, de voor meldingen gereserveerde depositieruimte in dat gebied ophogen door overheveling van voor de desbetreffende hectares beschikbare ontwikkelingsruimte naar deze gereserveerde depositieruimte.³⁵

3. Soorten

3.1. Schadebestrijding

In artikel 3.1 van het Besluit natuurbescherming zijn vogels en dieren van andere ingevolge de wet beschermde soorten aangewezen die niet in hun voortbestaan worden bedreigd of dat gevaar lopen, en die in het gehele land schade veroorzaken. Het gaat om de Canadese gans, de houtduif, de kauw, het konijn, de vos en de zwarte kraai. Deze aanwijzing heeft plaatsgevonden met het oog op de verlening op landelijk niveau van een vrijstelling aan grondgebruikers voor de bestrijding van deze dieren ter voorkoming van schade op door hen gebruikte gronden, schade in of aan door hen gebruikte opstallen en schade in het omringende gebied. Een landelijke aanpak is voor de bestrijding van de betrokken dieren het meest effectief, aangezien het bij de door deze dieren berokkende schade om een provincie overstijgend probleem gaat. De landelijke vrijstelling is neergelegd in artikel 3.1 van de onderhavige regeling. De grondslag voor de aanwijzing en vrijstelling wordt geboden door artikel 3.15, eerste en tweede lid, van de Wet natuurbescherming. Voorheen waren de betrokken dieren aangewezen en was voor de bestrijding ervan vrijstelling verleend in het Besluit beheer en schadebestrijding dieren en de Regeling beheer en schadebestrijding dieren, op grond van de toenmalige Flora- en faunawet.

³⁴ Zie ook de voorzieningenrechter van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, uitspraak d.d. 6-11-2015, zaaknr. 201507651/1/R2.

³⁵ Paragraaf 4.2.2 van het Programma aanpak stikstof.

Zoals in paragraaf 4.1 van de nota van toelichting bij het Besluit natuurbescherming is aangegeven, gelden strikte kaders voor een vrijstelling als de onderhavige, voor zover het gaat om van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn, of om in het wild, in hun natuurlijke verspreidingsgebied levende dieren van strikt beschermde soorten als bedoeld in onder meer bijlage IV bij de Habitatrichtlijn. Een dergelijke vrijstelling moet voldoen aan de vereisten van de artikelen 9 van de Vogelrichtlijn en 16 van de Habitatrichtlijn, die zijn omgezet in de artikelen 3.3, vierde lid, en 3.8, vijfde lid, van de wet. De betrokken bepalingen staan afwijkingen uitsluitend toe, als is voldaan aan de volgende cumulatieve voorwaarden: er bestaat geen andere bevredigende oplossing, de afwijking is gerechtvaardigd op grond van één van de in de betrokken bepalingen genoemde belangen, en de afwijking leidt niet tot een verslechtering van de staat van instandhouding van de betrokken vogelsoort, respectievelijk – als sprake is van een andere diersoort – doet geen afbreuk aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan. Dit kader is in artikel 3.10, tweede lid, van de wet, van overeenkomstige toepassing verklaard ten aanzien van op grond van de wet beschermde dieren die niet behoren tot de onder de reikwijdte van de Vogelrichtlijn vallende vogelsoorten of tot de onder de Habitatrichtlijn en Verdragen van Bern en van Bonn vallende strikt beschermde soorten. Dat laatste geldt in casu voor de vos en het konijn. Wel kan voor deze diersoorten op grond van meer belangen een afwijking kan worden toegestaan (artikel 3.10, tweede lid, van de wet). Waar het bij de onderhavige vrijstelling gaat om het belang van voorkoming van schade, moet deze schade behoren tot de in de wet genoemde typen schade die een afwijking toelaten (artikel 3.15, zesde lid, van de wet).

Bij de aanwijzing van voor de landelijke vrijstelling in aanmerking komende dieren in het Besluit natuurbescherming is niet alleen getoetst of is voldaan aan het wettelijke vereiste dat het moet gaan om dieren van soorten die landelijk schade veroorzaken. Ook is getoetst of een vrijstelling voor de betrokken dieren is te rechtvaardigen in het licht van de wettelijke vereisten voor het toelaten van afwijkingen van de wettelijke verbodsbepalingen. Het moet derhalve gaan om soorten die niet in hun voortbestaan worden bedreigd of dat gevaar lopen, en de schade die dieren van de betrokken soorten veroorzaken moet behoren tot de typen schade, genoemd in artikel 3.15, zesde lid, van de wet. Voor alle aan te wijzen soorten geldt overeenkomstig de richtlijnbe-
palingen daarnaast als vereiste dat er geen reële alternatieven beschikbaar zijn in de vorm van effectieve middelen of methoden om de betrokken schade te voorkomen zonder overtreding van de verbodsbepalingen, bijvoorbeeld effectieve middelen voor het weghouden of verjagen van de betrokken vogels en andere dieren.³⁶ Zoals in pa-

---

³⁶ Vogelbescherming Nederland en Natuurmonumenten verzochten in hun commentaar om als voorwaarde aan de vrijstelling te verbinden dat er geen andere bevredigende oplossing is. Daarvan is afgezien, nu er bij de aanwijzing van de landelijk schadeveroorzakende soorten in het Besluit natuurbescherming al op deze voorwaarde is getoetst.

ragraaf van 4.1 van de nota van toelichting bij het Besluit natuurbescherming is uiteengezet, is ten aanzien van de Canadese gans, de houtduif, de kauw, het konijn, de vos en de zwarte kraai aan al deze vereisten voldaan.

Op dat punt bestaan er geen nieuwe inzichten, zodat er geen belemmering is voor het continueren van de landelijke vrijstelling voor de bestrijding van de betrokken soorten, zoals deze voorheen was geregeld in artikel 1 van de Regeling beheer en schadebestrijding dieren; deze vrijstelling is uiteraard aangepast op de verboden zoals deze thans gelden op grond van de Wet natuurbescherming. De grondgebruiker hoeft de handelingen waarvoor de vrijstelling wordt verleend overigens niet zelf te verrichten: overeenkomstig artikel 3.16, zevende lid, van de wet kan hij wildbeheereenheden of anderen toestemming verlenen om die handelingen te verrichten; dat kan bijvoorbeeld aangewezen zijn als de bestrijding plaatsvindt met het geweer of een jachtvogel en de grondgebruiker zelf niet beschikt over de daarvoor vereiste jachtakte, onderscheidenlijk valkeniersakte.

Anders dan voorheen op grond van de Flora- en faunawet geldt thans op grond van artikel 3.12, eerste lid, van de wet, dat schadebestrijding dient te geschieden overeenkomstig het faunabeheerplan. Op die wijze wordt een planmatige aanpak verzekerd, waarbij ook acht wordt geslagen op de inspanningen die plaatsvinden in het kader van populatiebeheer en jacht, waarop het faunabeheerplan mede betrekking heeft.

Voor zover sprake is van diersoorten waarop de verboden van de Vogelrichtlijn of de Habitatrichtlijn van toepassing zijn, voorziet de wet zelf in een – direct aan de richtlijnen ontleende – beschrijving van de categorieën van schade voor de bestrijding waarvan vrijstelling wordt verleend (artikel 3.15, zesde lid, onderdelen a en b, van de wet). In de regeling hoeft voor die soorten niets specifiek daarover te worden geregeld. In artikel 3.1, derde lid, wordt immers al bepaald dat de vrijstelling geldt voor handelingen als bedoeld in artikel 3.15, vijfde lid, van de wet, en dat zijn – kort gezegd – handelingen ter voorkoming van schade in de zin van het zesde lid van het wetsartikel. Bij vogels – in casu de Canadese gans, de houtduif, de kauw en de zwarte kraai – gaat om “belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren” of “schade aan flora en fauna”.

Konijnen en vossen vallen niet onder de verboden van de richtlijnen. Voor deze diersoorten moeten de categorieën van schade voor de bestrijding waarvan vrijstelling wordt verleend worden aangewezen in de vrijstelling zelf (artikel 3.15, zesde lid, onderdeel c, van de wet). In artikel 3.1, vierde lid, van onderhavige regeling zijn voor deze soorten niet alleen de categorieën van schade aangewezen die van toepassing zijn op strikt beschermde diersoorten die onder de reikwijdte van de Habitatrichtlijn vallen (artikel 3.15, zesde lid, onderdeel b, van de wet), maar ook de ruimere categorie schade waarvan sprake is in artikel 3.10, tweede lid, onderdeel b, van de wet. Het

gaat derhalve niet alleen om "schade aan de wilde flora en fauna" of "ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderij, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom", maar ook om andere vormen van schade.

Ingevolge artikel 3.25, tweede lid, van de wet moeten bij het verlenen van een vrijstelling als de onderhavige, de middelen worden aangewezen die voor het vangen of doden van de in de vrijstelling genoemde diersoorten mogen worden gebruikt. Artikel 3.3, eerste en tweede lid, voorziet daarin. Uitsluitend de in die artikelliden genoemde middelen mogen worden gebruikt voor de uitvoering van de vrijstelling, met de beperkingen die daarbij voor de onderscheiden diersoorten gelden (artikel 3.4, aanhef en onderdelen b en c).³⁷ Aangesloten is bij de middelen die voorheen op grond van de artikelen 5 en 9 van het toenmalige Besluit beheer en schadebestrijding voor de betrokken dieren konden worden gebruikt. Voor het gebruik van andere dan de genoemde middelen zijn gedeputeerde staten van de provincies bevoegd om ontheffing te verlenen. Dit is bijvoorbeeld aan de orde voor het gebruik van vangkooien en kastvallen, eventueel in combinatie met het gebruik van lokvogels, voor de bestrijding van kauwen en zwarte kraaien.³⁸

In de regeling heeft in vergelijking met het voorheen geldende regime op grond van artikel 74, eerste lid, onderdeel c, van de toenmalige Flora- en faunawet, een verruiming plaatsgevonden van de mogelijkheid om schade te bestrijden op zon- en feestdagen. Onderkend wordt dat het van belang is dat op dat soort dagen door recreanten ongestoord van de natuur moet kunnen worden genoten. Zolang schadebestrijding evenwel met middelen plaatsvindt die de rust niet verstoren, komt dit belang niet in het geding. Artikel 3.4, aanhef en onderdeel c, van de regeling sluit – als beperking verbonden aan de vrijstelling – derhalve alleen het gebruik van het geweer, honden, haviken, slechtvalken en woestijnbuizerds op die dagen uit.

Voor de goede orde zij erop gewezen dat in specifieke gevallen waarin de vrijstelling onvoldoende ruimte zou bieden voor een adequate bestrijding van schade, gedeputeerde staten van de provincie op grond van artikel 3.3, eerste lid, artikel 3.8, eerste lid, of artikel 3.10, tweede lid, van de wet ontheffing kunnen verlenen voor schadebestrijding; dit binnen de in de wet en het Besluit natuurbescherming daarvoor gestelde kaders, waaronder de in artikel 3.12, eerste lid, van de wet opgenomen verplichting

---

³⁷ Stichting Das en Boom pleitte er in haar commentaar voor om het gebruik van aardhonden voor de bestrijding van vossen (artikel 3.4, onderdeel b, van de regeling) niet toe te staan in leefgebieden van dassen, omdat bij de bestrijding van vossen ook dassenburchten zouden worden vernield. Er zij evenwel op gewezen dat het doden van dassen en het vernielen van voortplantings- of rustplaatsen van dassen verboden is (artikel 3.10, eerste lid, van de wet). Nadere beperkingen voor het gebruik van aardhonden in aanvulling daarop, zoals Stichting Das en Boom voorstelt, zijn niet nodig.

³⁸ Verscheidene insprekers hebben in hun bijdrage in de internetconsultatie gepleit voor het toestaan van kunstlicht voor het bestrijden van vossen en konijnen. Het is aan provincies om het gebruik van kunstlicht in deze gevallen toe te staan bij ontheffing, op grond van artikel 3.26, derde lid, van de wet.

om te handelen overeenkomstig het voor het betrokken gebied door de faunabeheer-eenheid vastgestelde faunabeheerplan.

3.2. Jacht

De regels over de uitoefening van de jacht zijn voor het overgrote deel gesteld in de wet en in het Besluit natuurbescherming. Ten aanzien van twee onderwerpen is het stellen van regels overgelaten aan ministeriële regeling, te weten de perioden waarin de jacht is opengesteld en de aanwijzing van organisaties die aan derden toestemming kunnen geven om in hun jachtveld te jagen.

Openstelling jacht

Ingevolge artikel 3.22, tweede lid, van de wet wordt bij ministeriële regeling bepaald in hoeverre de jacht is geopend en kan in die regeling de jacht naar plaats of tijd worden beperkt. Daarbij is ten aanzien van vogels die op grond van de Vogelrichtlijn mogen worden bejaagd – overeenkomstig artikel 7, vierde lid, van die richtlijn – bepaald dat de jacht niet mag worden geopend gedurende de verschillende fasen van de broedperiode en de periode dat de jonge vogels het nest nog niet hebben verlaten; voor zover het trekvogels betreft, mag de jacht niet worden geopend gedurende de trek van de vogels naar hun nestplaatsen (artikel 3.22, derde lid, van de wet). Verder mag de jacht niet worden geopend op soorten waarvan de staat van instandhouding in het geding is (artikel 3.22, vierde lid, van de wet). Over de voorgenomen regeling van de openstelling moet overleg met gedeputeerde staten van de provincies plaatsvinden (artikel 3.22, zesde lid, van de wet).

In artikel 3.20, tweede lid, van de wet zijn de haas, de fazant, de wilde eend, het konijn en de houtduif aangewezen als wild dat mag worden bejaagd. Het gaat, zoals is overwogen in de memorie van toelichting bij het voorstel voor de Wet natuurbescherming, om soorten die algemeen voorkomen en die bovendien – gezien de staat van instandhouding – de jachtdruk kunnen verdragen.³⁹ Tevens is overwogen dat de jacht de bestrijding van schade door de betrokken soort en het voor de soort noodzakelijke populatiebeheer kan ondersteunen, wat ook van belang is in het licht van het maatschappelijk draagvlak voor de uitoefening van de jacht.⁴⁰ Ten aanzien van deze punten zijn de inzichten niet gewijzigd. In artikel 3.5 van de onderhavige regeling wordt derhalve, gehoord gedeputeerde staten van de provincies⁴¹, voor elk van de 5 wildsoorten de jacht geopend. Daarbij zijn de perioden waarin de betrokken soorten bejaagd kunnen worden, ongewijzigd overgenomen uit artikel 10 van de toenmalige Jachtregeling; dit is in lijn met de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel natuurbescherming, waarin was aangegeven dat de regeling van de periode waarin de jacht is opengesteld

---

³⁹ Kamerstukken II 2011/12, 33 348, nr. 3, blz. 169.

⁴⁰ De Faunabescherming gaf in haar commentaar aan dat jacht in haar ogen geen maatschappelijk doelt dient en dat derhalve de jacht niet geopend zou moeten worden.

⁴¹ Zie hoofdstuk 8 van deze toelichting.

niet in betekende mate zou afwijken van de regeling onder de toenmalige Flora- en faunawet.⁴² De in artikel 10 van de toenmalige Jachtregeling vastgestelde perioden waren afgestemd op de voortplantingsperiode van de onderscheiden wildsoorten, en er bestaan geen gewijzigde inzichten die noodzaken tot een aanpassing van de perioden. Artikel 3.22, vierde lid, van de wet laat overigens de ruimte aan gedeputeerde staten om de jacht in de gehele provincie of een gedeelte daarvan te sluiten, zolang bijzondere weersomstandigheden dat vergen; te denken valt bijvoorbeeld aan extreem winterweer, waardoor de betrokken dieren bijzonder kwetsbaar zijn.

Er zij erop gewezen dat behalve jacht, ook bestrijding van de 5 wildsoorten kan plaatsvinden ter voorkoming van schade, of populatiebeheer kan plaatsvinden ingeval sprake is van een bovenmatige stand van de betrokken diersoorten. Schadebestrijding en populatiebeheer zijn niet gebonden aan de openstellingsperioden die voor de jacht gelden. Schadebestrijding en populatiebeheer kunnen plaatsvinden op basis van een ontheffing of vrijstelling, onderscheidenlijk een opdracht die is verleend op grond van één van de artikel 3.25, eerste lid, van de wet genoemde bepalingen dan wel op grond van artikel 3.15 van de wet. Voor de bestrijding van schade veroorzaakt door konijnen en houtduiven, wordt in artikel 3.1 van de onderhavige regeling vrijstelling verleend aan grondgebruikers.

Aanwijzing organisaties ex artikel 3.2, eerste lid, Besluit natuurbescherming

De artikelen 3.2 en 3.3 van het Besluit natuurbescherming stellen regels over de verlening van toestemming door de jachthouder aan derden om buiten zijn gezelschap in zijn jachtveld te jagen. Deze regels moeten borgen dat ook buiten de aanwezigheid van de jachthouder een zorgvuldige uitoefening van de jacht plaatsvindt. Belangrijk daarvoor is dat de jachthouder bij zijn toestemmingverlening de geëigende voorwaarden en beperkingen stelt. Tegen die achtergrond eist artikel 3.2, eerste lid, aanhef en onderdeel a, van het besluit dat de jachthouder zèlf ook een jachtakte of valkeniersakte heeft, zodat verondersteld mag worden dat hij over voldoende kennis en kunde beschikt om bij de toestemmingverlening de juiste afwegingen te maken en aan de betrokken derden de juiste kaders mee te geven.

Dit vereiste geldt op grond van artikel 3.2, eerste lid, aanhef en onderdeel c, van het besluit niet voor bij ministeriële regeling aangewezen rechtspersoonlijkheid bezittende organisaties. Die uitzondering is voorzien omdat rechtspersonen – anders dan natuurlijke personen – naar hun aard niet zelf kunnen jagen en evenmin een jachtakte of valkeniersakte kunnen hebben. De aard van de organisatie van deze rechtspersonen kan evenwel in zichzelf voldoende waarborgen bieden dat bij toestemmingverlening voor de uitoefening van de jacht aan anderen de juiste kaders worden gesteld. Artikel 3.2, tweede lid, van het besluit bepaalt in dit verband dat alleen organisaties kunnen worden aangewezen waarbij naar het oordeel van de Minister van Economische Zaken

---

⁴² Kamerstukken II 2011/12, 33 348, nr. 3, blz. 173.

een duurzaam beheer van populaties in het wild levende dieren voldoende is verzekerd, gelet op de doelstelling van de organisatie en de bij de organisatie aanwezige kennis en kunde.

Zoals in de nota van toelichting bij het besluit is aangegeven, geldt dit laatste in ieder geval voor de in het toenmalige Jachtbesluit aangewezen terreinbeherende natuurbeschermingsorganisaties, waaronder ook Staatsbosbeheer werd begrepen. Het gaat hier om professionele organisaties die een doelstelling hebben die een duurzaam faunabeheer verzekert; deze organisaties hebben in de praktijk op dat vlak ook een ruime ervaring en kundigheid. Zij kunnen daarom worden geacht voldoende in staat te zijn om bij het verlenen van de toestemming de juiste voorwaarden te stellen om een redelijke wildstand in hun jachtvelden te handhaven. Dat geldt ook voor Stichting Het Nationaal Park De Hoge Veluwe, die in het Jachtbesluit nog niet was aangewezen. Al deze organisaties worden aangewezen in artikel 3.6 van onderhavige regeling als organisaties die aan derden toestemming kunnen verlenen om in hun jachtveld de jacht uit te oefenen. De organisaties zijn opgenomen in bijlage 2 bij de regeling. Voor het overige gelden de regels voor deze organisaties onverkort: de toestemmingverlening door deze organisaties aan anderen – personen die in dienst zijn bij de organisatie of derden – moet evenals de toestemmingverlening door andere jachthouders voldoen aan de regels gesteld in artikel 3.20, vierde lid, van de wet en artikel 3.3 van het Besluit natuurbescherming.

3.3. Middelen voor het vangen en doden van dieren

3.3.1. Examens voor het gebruik van bepaalde middelen

Met het oog op een verantwoord gebruik van jachtgeweren en jachtvogels (haviken, slechtvalken en woestijnbuizerds) vereisen de artikelen 3.26, eerste lid, en 3.30, eerste lid, van de wet dat degene die deze middelen gebruikt, beschikt over een jachtakte, onderscheidenlijk valkeniersakte; daarbij is irrelevant of de betrokken middelen worden ingezet voor jacht of anderszins voor het doden van beschermde dieren ter uitoefening van het bij of krachtens de wet bepaalde, zoals schadebestrijding of populatiebeheer. Voor de verkrijging van voornoemde akten moet met gunstig gevolg een jachtexamen of een examen voor het gebruik van jachtvogels zijn afgelegd. De examens moeten zijn erkend door de Minister van Economische Zaken (artikelen 7, tweede lid, onderdeel a, en 3.30, tweede lid, van de wet). Ook degene die gebruik maakt van een eendenkooi – de kooiker – moet een door deze minister erkend examen met goed gevolg hebben afgelegd (artikel 3.30, derde lid, van de wet). Om te worden erkend, moeten de examens en de organisaties die deze examens afnemen voldoen aan nadere eisen, gesteld in de artikelen 3.18 tot en met 3.21 van het Besluit natuurbescherming. In artikel 28, tweede lid, onderdeel a, van de wet wordt ook voorzien in de

mogelijkheid dat de minister buitenlandse examens aanmerkt als gelijkwaardig aan de door hem erkende examens.

De artikelen 3.7 en 3.8 van de onderhavige regeling voorzien in de erkenning van examens en in de aanwijzing van buitenlandse examens die als gelijkwaardig worden aangemerkt. Daarbij is de voorheen op grond van de Flora- en faunawet geldende regeling gecontinueerd.⁴³

Dat laatste geldt ook voor de in de artikelen 3.9, 3.10 en 3.11 gestelde regels over de wijze van toetsing van kennis, vaardigheid en bekwaamheid en over de wijze van beoordeling van examenresultaten, ten aanzien van door de minister te erkennen examens; deze regels geven uitvoering aan de artikelen 3.18, tweede lid, 3.19, tweede lid, en 3.22, derde lid, van het Besluit natuurbescherming.

3.3.2. Wijze van aanvragen en model jachtakte en valkeniersakte

Jachtakten worden verleend door de korpschef, bedoeld in artikel 27 van de Politiewet 2012; valkeniersakten worden verleend door Minister van Economische Zaken (artikelen 3.28, eerste lid, en 3.30, tweede lid, van de wet). Ter uitvoering van artikel 3.21, vierde lid, van het Besluit natuurbescherming worden in artikel 3.12 regels gesteld over de aanvraag van deze akten. In artikel 3.13 worden de modellen van de jachtakte en de valkeniersakte vastgesteld, op grond van artikel 3.28, zevende lid, in samenhang met artikel 3.30, tweede lid, van de wet. Deze bepalingen zijn ongewijzigd overgenomen uit de voorheen geldende Jachtregeling en Regeling vaststelling modellen en aanvraagformulieren jacht-, valkeniers- en kooikersakten.

3.4. Onder zich hebben en verhandelen van dieren en planten

3.4.1. Inleiding

De wet en het Besluit natuurbescherming bevatten ter bescherming van bedreigde of kwetsbare soorten verschillende verbodsbepalingen ten aanzien van het onder zich hebben of verhandelen van dieren of planten van die soorten, of delen of producten daarvan.

Deze verboden zijn in de wet gesteld ten aanzien van uit de natuur afkomstige vogels van soorten die onder de reikwijdte van de Vogelrichtlijn vallen en voor uit de natuur afkomstige dieren en planten die behoren tot de strikt beschermde soorten, opgeno-

---

⁴³ De in artikel 3.7 van de regeling aangewezen Stichting Flora- en faunawetexamens heeft aangekondigd voornemens te zijn haar naam te wijzigen in Stichting jachtexamens. Dit zal, op het moment dat deze naamswijziging heeft plaatsgevonden, leiden tot wijziging van artikel 3.7.

De Koninklijke Jagersvereniging heeft in haar consultatiereactie gevraagd om erkenning van de jachtexamens van Oostenrijk en Denemarken als gelijkwaardig aan het Nederlandse. De voor deze erkenning noodzakelijke inhoudelijke beoordeling van deze examens vindt thans plaats. Indien de uitkomst positief is, zullen deze examens op een nader te bepalen tijdstip worden aangewezen in artikel 3.8 van onderhavige regeling.

men in bijlage IV bij de Habitatrichtlijn⁴⁴; bij vogels gelden enkele uitzonderingen in geval zij overeenkomstig het bepaalde bij of krachtens de wet zijn verkregen (artikelen 3.2 en 3.6 van de wet). Ter versterking van de handhaafbaarheid van de uit de richtlijnen voortvloeiende verboden, verbiedt het besluit ten aanzien van de betrokken vogelsoorten ook het onder zich hebben van gefokte exemplaren (artikel 3.24, eerste lid, onderdeel d, van het besluit).

De eerder aangehaalde CITES-basisverordening en daarop gebaseerde uitvoeringsverordening voorzien daarnaast in regels over het invoeren, uitvoeren, doorvoeren en verhandelen van dieren en planten van bedreigde soorten, of producten daarvan, voor zover die zijn genoemd in de bijlagen A tot en met D van de basisverordening; het gaat daarbij – anders dan bij de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn – ook om soorten die niet van nature op het grondgebied van de Europese Unie voorkomen. De concrete normen – onder meer de handelsverboden – uit de CITES-verordeningen worden met de onderhavige regeling (zie hierna) onder de reikwijdte van het verbod van artikel 3.37, eerste lid, van de wet gebracht, waardoor het handelen in strijd daarmee strafbaar is. Ter versterking van de handhaafbaarheid en werking van de beschermingsbepalingen van de CITES-verordeningen verbiedt het Besluit natuurbescherming in artikel 3.24, tweede en derde lid, ook het enkel onder zich hebben van dieren en planten van deze soorten, of producten daarvan, en – ten aanzien van de in de bijlagen C en D genoemde soorten waarvoor op grond van de CITES-basisverordening geen handelsverbod geldt maar de handel enkel wordt gereguleerd – ook het verhandelen van deze dieren en planten, of producten daarvan.

Over een bijzondere vorm van houderschap – het prepareren van vogels – is in artikel 3.26 van het Besluit natuurbescherming een specifieke regeling opgenomen, die voorziet in een verbod om vogels te prepareren, tenzij de preparateur op voorgeschreven wijze een administratie bijhoudt, de voorgeschreven gegevens meldt aan de Minister van Economische Zaken en de geprepareerde vogels merkt.

In paragraaf 4.4 van de nota van toelichting bij het Besluit natuurbescherming is een en ander nader toegelicht. Daar is ook aangegeven dat bij ministeriële regeling – goeddeels op overeenkomstige wijze als voorheen op grond van de toenmalige Flora- en faunawet – in vrijstellingen van de verbodsbepalingen zal worden voorzien, voor zover de betrokken Europese richtlijnen en verordeningen daar ruimte voor bieden en voor zover een vrijstelling – mede gezien de daaraan verbonden voorschriften en beperkingen – verantwoord is in het licht van de doelstelling om illegale onttrekking van dieren en planten aan de natuur en illegale handel in beschermde dieren en planten en producten daarvan tegen te gaan. De artikelen 3.3, derde lid, 3.8, derde lid, en 3.40 van de wet bieden daarvoor een basis, evenals overigens voor de verlening van ontheffing in individuele gevallen. De vrijstellingen zijn opgenomen in de artikelen 3.16

---

⁴⁴ En dier- en plantensoorten – anders dan vogelsoorten – die zijn genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn, bijlage I of II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn.

tot en met 3.24 van onderhavige regeling. In de paragrafen 3.4.3 en 3.4.4. van deze toelichting worden de artikelen toegelicht.

Om ten aanzien van levende dieren of planten van strikt beschermde soorten en van vogels van soorten die vallen onder de reikwijdte van de Vogelrichtlijn te kunnen vaststellen dat deze gefokt of gekweekt zijn en niet zijn onttrokken aan de natuur, voorzien de artikelen 3.27 en 3.28 van het Besluit natuurbescherming voor degene die levende dieren of planten van de betrokken soorten onder zich houdt in administratieve verplichtingen, en voor fokkers van vogels van de betrokken soorten in een verplichting om pootringen aan te brengen. Voor de preparateurs van vogels gelden op grond van artikel 3.26 van het Besluit natuurbescherming verplichtingen inzake het voeren van een administratie, gegevensverstrekking en het aanbrengen van merktekens.

Voorname artikelen van het besluit voorzien erin dat nadere regels worden gesteld bij ministeriële regeling. Daaraan is invulling gegeven met de artikelen 3.23 tot en met 3.26 van deze regeling. Ten behoeve van een doeltreffende controle op het binnen of buiten Nederland brengen van dieren en planten van soorten waarvan de handel is gereguleerd, zijn op grond van artikel 3.29 van het Besluit natuurbescherming in artikel 3.27 van deze regeling bovendien de douanekantoren aangewezen waar dat kan. Al deze artikelen worden toegelicht in hoofdstuk 9 van deze toelichting. Dat geldt ook voor de in artikel 3.22 van de regeling opgenomen uitzonderingen op het in artikel 3.25 van het Besluit natuurbescherming opgenomen specifieke verbod op het vervoeren en in de handel brengen van zoogdieren, genoemd in de bijlage bij het besluit, welk verbod erop is gericht om stroperij tegen te gaan.

Waar het gaat om uitvoering van de bij of krachtens artikel 3.36 van de wet aangewezen EU-Verordeningen en EU-richtlijnen inzake het verhandelen of onder zich hebben dieren of planten van beschermde soorten, anders dan de al in de wet zelf omgezette verboden ter zake als voorzien in de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn, biedt artikel 3.37 van de wet een basis om bij ministeriële regeling regels te stellen. Het eerste lid van dat artikel verbiedt het handelen in strijd met bij ministeriële regeling aangewezen voorschriften van de EU-verordeningen. Het tweede lid biedt een grondslag om bij ministeriële regeling regels te stellen ter uitvoering van onderdelen van de EU-verordeningen en de EU-richtlijnen die geen beoordelingsruimte laten of die betrekking hebben op de wijze waarop aanvragen en documenten worden ingediend. Het derde lid wijst de Minister van Economische Zaken aan als bevoegde instantie die is belast met de uitvoering van de EU-verordeningen en de EU-richtlijnen, indien deze verplichten tot het aanwijzen van een dergelijke instantie, tenzij die minister een andere bevoegde instantie heeft aangewezen.

Deze grondslagen worden in de artikelen 3.14 en 3.15 van de onderhavige regeling gebruikt ter uitvoering van de CITES-verordeningen en enkele EU-verordeningen en EU-richtlijnen inzake zeehonden en producten van met gebruikmaking van de wild-

klem gevangen dieren. Deze artikelen worden in de navolgende paragraaf toegelicht. Op de uitvoering van de EU-verordening inzake invasieve exoten – die mede betrekking heeft op het verhandelen en onder zich hebben van exoten – wordt ingegaan in paragraaf 3.6 van deze toelichting.

3.4.2. Uitvoering EU-verordeningen en EU-richtlijnen

De CITES-basis verordening en de CITES-uitvoeringsverordening vormen de uitwerking op het niveau van de Europese Unie van het CITES-verdrag.⁴⁵ In de CITES-verordening zijn de drie bijlagen bij het CITES-verdrag vertaald naar vier bijlagen, vanwege een verdere differentiatie in het beschermingsregime. Bijlage A bevat soorten die ernstig worden bedreigd; de handel in dieren of planten van deze soorten is in principe verboden. De bijlagen B en C bevatten kwetsbare soorten; de handel in dieren of planten van deze soorten is gereguleerd. Bijlage D bevat soorten ten aanzien waarvan het wenselijk is de handelsontwikkelingen te volgen. Voor het binnenbrengen uit en de uitvoer naar landen buiten de Europese Unie zijn vergunningen noodzakelijk; voor het vervoer binnen de Europese Unie zijn certificaten voorgeschreven.

De CITES-verordening gaat op een aantal punten verder dan het CITES-verdrag:

- een aantal soorten, zoals een aantal roofvogelsoorten, is onder een strenger beschermingsregime gebracht;
- er zijn meer soorten in de bijlagen opgenomen dan in de bijlagen bij het CITES-Verdrag, omdat naar het oordeel van de Europese Unie de omvang van de invoer in de Unie controle op deze soorten rechtvaardigt;
- de invoer uit bepaalde landen kan worden verboden op grond van de schorsingsverordening.⁴⁶

Ten aanzien van zeehonden, zeehondenproducten, pelzen van andere diersoorten en producten van dieren die zijn gevangen met een wildklem voorziet de Europese regelgeving in specifieke handelsbeperkingen, ten behoeve van de bescherming van de dieren van de betrokken soorten. Richtlijn 83/129/EEG verplicht de lidstaten tot het verbieden van de invoer voor handelsdoeleinden van producten van zeehondenjongen. Verordening nr. 1007/2009 verbiedt het op de markt brengen en invoeren van zeehondenproducten; daarbij geldt een uitzondering voor producten van zeehonden die op traditionele wijze door Eskimogemeenschappen zijn gevangen.⁴⁷ Verordening nr. 3254/91 en uitvoeringsverordening nr. 35/97 voorzien in een verbod op het binnenbrengen van pelzen en andere goederen van dieren van bepaalde soorten die zijn ge-

---

⁴⁵ Overeenkomst inzake de internationale handel in bedreigde in het wild levende dier- en plantensoorten, Washington, 3 maart 1973 (Trb. 1975, 23).

⁴⁶ Uitvoeringsverordening (EU) nr. 888/2014 van de Commissie van 14 augustus 2014 tot instelling van een verbod op het binnenbrengen in de Unie van specimens van bepaalde in het wild levende dier- en plantensoorten.

⁴⁷ Verordening (EG) nr. 1007/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 16 september 2009 betreffende de handel in zeehondenproducten (PbEU 2009, L 286).

vangen met gebruik van de wildklem.⁴⁸ De betrokken richtlijnen en verordeningen, eerder aangehaald in paragraaf 1 van deze toelichting, zijn aangewezen in artikel 3.36 van de wet of – krachtens artikel 3.36 van de wet – in artikel 3.30 van het Besluit natuurbescherming.

In artikel 3.14 van de onderhavige regeling zijn de voorschriften van de voornoemde EU-verordeningen aangewezen, waarmee ingevolge het verbod van artikel 3.37, eerste lid, van de wet niet in strijd mag worden gehandeld. In artikel 3.15 worden – op grond van artikel 3.37, tweede lid, van de wet – regels gesteld ter uitvoering van onderdelen van de voornoemde EU-verordeningen en EU-richtlijnen die geen beoordelingsruimte geven: een verbod op het handelen in strijd met voorwaarden die aan een CITES-vergunning of CITES-certificaat worden verbonden, het gebruik van een fyto-sanitair certificaat in plaats van een uitvoervergunning voor bepaalde categorieën van plantensoorten en de implementatie van richtlijn 83/129/EEG.

Voor de uitvoering van de CITES-verordening zijn niet alleen de in de artikelen 3.14 en 3.15 opgenomen regels van belang. Ter versterking van de handhaafbaarheid van de bepalingen in de CITES-verordening zijn – zoals aangegeven in de voorgaande paragraaf – in artikel 3.24, tweede en derde lid, van het Besluit natuurbescherming aanvullende verboden gesteld ten aanzien van het onder zich hebben of verhandelen van dieren of planten van ingevolge de CITES basis-verordening beschermde soorten, en gelden op grond van dat besluit administratieve verplichtingen inzake gefokte dieren of gekweekte planten van in bijlage A of bijlage B bij de verordening genoemde soorten (artikel 3.27, eerste lid, van het besluit) en een ringplicht voor in Nederland gefokte vogels van soorten, genoemd in bijlage A, bij de CITES basis-verordening (artikel 3.28, tweede lid, van het besluit). Over de administratieplicht en de ringplicht zijn nadere regels gesteld in de artikelen 3.24 tot en met 3.26 van deze regeling.

3.4.3. Vrijstellingen beschermingsregime Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn

3.4.3.1. Uitzondering verhandelingsverbod (schadebestrijding, populatiebeheer)

De Minister van Economische Zaken is krachtens de artikelen 3.3, derde lid, en 3.8, derde lid, van de wet bevoegd tot het verlenen van vrijstelling van het verbod op het verkopen, vervoeren voor verkoop, onder zich hebben voor verkoop of ten verkoop aanbieden – kort gezegd: het verhandelen – van uit het wild afkomstige vogels en dieren en planten van soorten die vallen onder de reikwijdte van de Vogelrichtlijn,

---

⁴⁸ Verordening (EEG) nr. 3254/91 van de Raad van 4 november 1991 houdende een verbod op het gebruik van de wildklem in de Gemeenschap en op het binnenbrengen in de Gemeenschap van pelzen en produkten die vervaardigd zijn van bepaalde in het wild levende diersoorten uit landen waar gebruik wordt gemaakt van de wildklem of andere vangmethoden die niet stroken met de internationale normen voor humane vangst met behulp van vallen (PbEG 1991, L 308).

onderscheidenlijk bijlage IV bij de Habitatrichtlijn.⁴⁹ Gezien de bedreigde status van deze soorten en de waarde die met name levende uit het wild afkomstige exemplaren van deze soorten dientengevolge in het handelsverkeer hebben, wordt in beginsel – net als onder de toenmalige Flora- en faunawet – geen vrijstelling van dit verbod verleend.

Een uitzondering wordt gevormd door de vogels of dieren en producten daarvan die overeenkomstig het bepaalde bij en krachtens de wet in het kader van schadebestrijding, overlastbestrijding of populatiebeheer worden verkregen. Artikel 3.16 van deze regeling bevat hiertoe de vrijstelling. Op grond van artikel 11 van het op de toenmalige Flora- en faunawet gebaseerde Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten gold voorheen eveneens een vrijstelling voor het verhandelen van producten deze vogels en dieren, welke vrijstelling was beperkt tot een aantal aangewezen soorten. Die beperking is in onderhavige regeling losgelaten. Tegen de verhandeling van producten van dieren die geoorloofd zijn gedood in het kader van de schade- of overlastbestrijding en populatiebeheer bestaat uit een oogpunt van soortenbescherming geen bezwaar, omdat schadebestrijding, overlastbestrijding en populatiebeheer op gecontroleerde wijze geschieden op basis van een vrijstelling of ontheffing van de provincie of – ingeval van soorten die landelijk schade veroorzaken (artikelen 3.1 tot en met 3.4 van deze regeling) en ingeval op grond van artikel 1.3, vijfde lid, van de wet de bevoegdheid bij het Rijk ligt – de Minister van Economische Zaken; behalve op het doden van de dieren voorziet de betrokken vrijstelling of ontheffing in de regel ook in vrijstelling of ontheffing van het verbod gesteld in artikel 3.6, tweede lid, van de wet om de gedode dieren onder zich te houden, als dit verbod gelet op de betrokken diersoort van toepassing is (zie volgende paragraaf). Het gebruik van de dode dieren – in het bijzonder voor consumptie – in plaats van vernietiging daarvan is bij uitstek te beschouwen als duurzaam, zoals ook tijdens de parlementaire behandeling van het voorstel voor de Wet natuurbescherming zowel van de zijde van Tweede Kamer als de regering is aangegeven.⁵⁰ Uiteraard zal wel te allen tijde moeten worden voldaan aan de op grond van de Wet dieren geldende hygiënevoorschriften voor het op de markt brengen van dierlijke producten wordt gesteld.

Geen voorziening behoeft te worden getroffen voor het verhandelen van in het kader van de jacht verkregen fazanten, wilde eenden, houtduiven, hazen en konijnen. De vogels vallen onder de in artikel 3.2, tweede lid, van de wet genoemde uitzondering ten aanzien van vogels van soorten, genoemd in bijlage III, onderdeel A, bij de Vogel-

---

⁴⁹ Dat geldt ook voor diersoorten – anders dan vogelsoorten – die niet zijn vermeld in bijlage IV bij de Habitatrichtlijn, maar wel in bijlage I of II van het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn.

⁵⁰ Kamerstukken II 2014/15, 33 348, nr. 175, blz. 48, 106-108. Verschillende maatschappelijke organisaties (Vogelbescherming Nederland, Faunabescherming) waren in hun commentaar een andere mening toegedaan. Zij vreesden dat deze voorziening een markt creëert en verboden handelingen in de hand werkt. Dit commentaar heeft niet geleid tot wijziging van de regeling. Het is niet aannemelijk dat de vrees van genoemde organisatie uit zal komen, aangezien het verhandelen van deze dieren enkel is toegestaan als er een geldige ontheffing of vrijstelling aan het doden van deze dieren ten grondslag ligt.

richtlijn, die aantoonbaar overeenkomstig het bepaalde bij of krachtens de wet zijn gedood of gevangen, onderscheidenlijk verkregen, en ten aanzien van delen of producten van die vogels. De hazen en konijnen vallen niet onder het verbod van artikel 3.6, eerste lid, van de wet, maar onder het vervoersverbod en verhandelingsverbod van artikel 3.25, eerste lid, van het Besluit natuurbescherming, die ter uitvoering van de eerder genoemde Beneluxbeschikking inzake jacht en vogelbescherming zijn gesteld om stroperij tegen te gaan. De verboden van artikel 3.25, eerste lid, van het besluit zijn niet van toepassing, indien de houder van het dier kan aantonen dat het dier is gedood of gevangen overeenkomstig het bepaalde bij of krachtens de wet, of dat het op geoorloofde wijze buiten Nederland is verkregen (artikel 3.25, tweede lid, van het besluit). Die uitzondering geldt overigens ook voor de andere in bijlage 1 bij artikel 3.25, eerste lid, van het Besluit genoemde diersoorten, welke soorten evenmin onder de reikwijdte van artikel 3.6, eerste lid, van de wet vallen.

3.4.3.2. Uitzonderingen houdersverbod (dierenambulances, prepareren dieren)

Algemeen

Provinciale staten kunnen op grond van de artikelen 3.3, tweede lid, en 3.8, tweede lid, van de wet vrijstelling verlenen voor de verboden neergelegd in de artikelen 3.2, zesde lid, en 3.6, tweede lid, van de wet, voor het, anders dan voor verkoop, onder zich hebben van uit het wild afkomstige vogels van soorten die vallen onder de reikwijdte van de Vogelrichtlijn en van uit het wild afkomstige dieren en planten van soorten die zijn genoemd in bijlage IV bij de Habitatrichtlijn.⁵¹ Gedeputeerde staten kunnen op grond van de artikelen 3.3, eerste lid, en 3.8, eerste lid, van de wet van deze verboden ook ontheffing verlenen.

Deze provinciale afwijkingsmogelijkheden zijn in ieder geval relevant voor alle situaties waarin vrijstelling of ontheffing wordt verleend voor het vangen of doden van dieren van soorten die onder de reikwijdte van de verboden van artikel 3.5 van de wet vallen, bijvoorbeeld in het kader van schadebestrijding, overlastbestrijding of populatiebeheer. Degene die de dieren vangt of doodt, moet deze vervolgens immers ook onder zich kunnen hebben. De vrijstelling of ontheffing voor het vangen of doden van dieren van de betrokken soorten zal derhalve in de regel ook voorzien in vrijstelling of ontheffing van artikel 3.6, tweede lid, van de wet.

Ten aanzien van vogels zijn de genoemde afwijkingsmogelijkheden minder relevant, aangezien artikel 3.2, zesde lid, van de wet al in een uitzondering voorziet voor vogels en delen en producten daarvan die aantoonbaar overeenkomstig het bepaalde bij of krachtens de wet zijn gedood of gevangen, onderscheidenlijk verkregen; daaraan is voldaan als het vangen of doden is geschiedt overeenkomstig een op grond van de wet verleende ontheffing of vrijstelling.

---

⁵¹ Dat geldt ook voor diersoorten – anders dan vogelsoorten – die niet zijn genoemd in bijlage IV bij de Habitatrichtlijn, maar wel in bijlage I of II van het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn.

Ten aanzien van dieren van soorten die vallen onder de reikwijdte van het in het voorgaande genoemde vervoersverbod van artikel 3.25, eerste lid, van het Besluit natuurbescherming – waaronder het konijn en de vos waarop de in artikelen 3.1 tot en met 3.4 van deze regeling neergelegde landelijke vrijstelling voor schadebestrijding mede ziet – is een provinciale vrijstelling of ontheffing niet nodig en ingevolge artikel 3.40 van de wet ook niet mogelijk. Dieren van deze soorten vallen niet onder het verbod van artikel 3.6, tweede lid, van de wet; en artikel 3.25, tweede lid, van het besluit voorziet in een uitzondering ten aanzien van dieren die zijn gedood of gevangen overeenkomstig het bepaalde bij of krachtens de wet. Ingevolge het derde lid van dat artikel kunnen bij ministeriële regeling ook andere uitzonderingen worden voorzien en zo nodig kan de minister op grond van artikel 3.40 van de wet in een vrijstelling of ontheffing voorzien.

Ingevolge de artikelen 1.2 en 1.4, tweede lid, van het Besluit natuurbescherming ligt in een tweetal gevallen de bevoegdheid om vrijstelling te verlenen van de in de artikelen 3.2, zesde lid, en 3.6, tweede lid, van de wet neergelegde verboden bij de Minister van Economische Zaken, namelijk ingeval van het vervoeren van zieke of gewonde vogels of andere dieren in een dierenambulance en ingeval van het onder zich hebben van dode vogels ten behoeve van het prepareren van die vogels en het onder zich hebben van geprepareerde vogels.

Dierenambulances

Het vervoeren van gewonde vogels en andere dieren door dierenambulances met het oog op verzorging en opvang draagt bij aan de bescherming van fauna, één van de belangen voor het verlenen van vrijstelling op grond van de artikelen 3.3 en 3.8 van de wet. Het vervoeren van gewonde vogels en dieren met dierenambulances is dan ook op grond van artikel 3.17 van deze regeling toegestaan. De vrijstelling is een voortzetting van de vrijstelling die voorheen gold op grond van artikel 14 van het Besluit vrijstelling dier- en plantensoorten, gebaseerd op de toenmalige Flora- en faunawet.

Aan de vrijstelling is het voorschrift verbonden dat de vogels of andere dieren binnen 12 uur aan een persoon of organisatie die overeenkomstig deze wet en de Wet dieren gerechtigd is om uit het wild afkomstige vogels en dieren op te vangen moeten worden overgedragen. Hierbij moet worden gedacht aan opvangcentra voor uit het wild afkomstige dieren, die beschikken over een ontheffing van gedeputeerde staten van de betrokken provincie op grond van artikel 3.3, eerste lid, of 3.8, eerste lid, van de wet van de verboden gesteld in de artikelen 3.2, zesde lid, en 3.6, tweede lid, van de wet⁵², en voor wie vrijstellingen gelden op grond van artikel 2.3 in samenhang met

---

⁵² Op de verlening door de Minister van Economische Zaken van ontheffingen aan deze opvangcentra waren voorheen onder de Flora- en faunawet de Beleidsregels kwaliteit opvang diersoorten van toepassing. Op grond van de Wet natuurbescherming is de verlening van deze ontheffingen een bevoegdheid van de provincie.

bijlage 2, onderdeel d, van de Regeling houders van dieren. Door de aan de onthefingen voor opvangcentra verbonden eisen ten aanzien van de kwaliteit en de duur van de opvang, is verzekerd dat de opvang zorgvuldig geschiedt en dat de dieren zodra dat mogelijk is weer in de natuur worden teruggezet.

Prepareren van vogels

Het onder zich hebben, anders dan voor verkoop, van te prepareren en geprepareerde dieren van beschermde soorten was op grond van een op de toenmalige Flora- en faunawet gebaseerde vrijstelling onder beperkingen toegestaan.⁵³ Er bestaat immers uit een oogpunt van natuurbescherming geen bezwaar tegen het prepareren van vogels die legaal aan de natuur zijn onttrokken of die dood worden aangetroffen. Tegen die achtergrond wordt ook in artikel 3.18 van de onderhavige regeling in een vrijstelling voorzien. De vrijstelling geldt uitsluitend, indien de vogel aantoonbaar een natuurlijke dood is gestorven of overeenkomstig bij of krachtens de wet gestelde regels is gedood en verkregen, en de vogel binnen drie dagen bij een preparateur wordt afgeleverd. Op de preparateur rusten op grond van artikel 3.26, tweede lid, van het Besluit natuurbescherming de verplichting om hem ter preparatie aangeboden vogels te registreren in een administratie en om de door hem geprepareerde vogels van een merkteken te voorzien, zodanig dat er voldoende aangrijpingspunten zijn op de legale herkomst van de betrokken vogel te kunnen vaststellen.

In vergelijking met de Flora- en faunawet is het wettelijke regime ten aanzien van het prepareren van dieren vereenvoudigd, door het vervallen van de voorheen voor vervoer vereiste vervoersverklaring van de korpschef van de politie en door het vervallen van het vereiste voor preparateurs om met gunstig gevolg een preparateursexamen te afgelegd; er zij op dit punt verwezen naar paragraaf 4.4.2.2 van de nota van toelichting bij het Besluit natuurbescherming.

3.4.4. Vrijstellingen gefokte vogels en soorten op bijlagen CITES

Algemeen

Artikel 3.40 van de wet biedt de grondslag om bij ministeriële regeling vrijstelling te verlenen van de verboden gesteld in artikel 3.24 van het Besluit natuurbescherming. In artikel 3.24, eerste lid, van dat besluit is – in aanvulling op de verboden die voortvloeien uit de Vogelrichtlijn – een verbod gesteld op het onder zich houden van gefokte vogels – dood of levend – van soorten die wel onder de reikwijdte van de Vogelrichtlijn vallen, maar niet worden genoemd in de bijlagen bij de CITES-basisverordening. In artikel 3.24, tweede en derde lid, van het besluit is – in aanvulling op de verboden die onmiddellijk uit de CITES-verordeningen voortvloeien – ook het enkel onder zich hebben van dieren en planten van de in de bijlagen A tot en met D van de basisverordening genoemde soorten, of producten daarvan verboden, ongeacht of de die-

---

⁵³ Artikel 6 van het Besluit prepareren van dieren.

ren of planten uit het wild afkomstig zijn of gefokt dan wel gekweekt zijn, en ongeacht of zij dood of levend zijn. Ten aanzien van de in de bijlagen C en D genoemde soorten – waarvoor op grond van de CITES-basisverordening geen handelsverbod geldt maar de handel enkel wordt gereguleerd – is ook het verhandelen van deze dieren en planten, of producten daarvan verboden, eveneens ongeacht of zij uit het wild afkomstig zijn of gefokt dan wel gekweekt zijn, en ongeacht of zij dood of levend zijn.

Overeenkomstig de vrijstellingen die op grond van de toenmalige Flora- en faunawet golden ingevolge de Regeling vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten, voorzien de artikelen 3.19, 3.20 en 3.21 van de onderhavige regeling in vrijstellingen van deze verboden. De vrijstellingen betreffen gevallen waarin de legale herkomst van het dier of de plant niet ter discussie staat en verzekeren dat onnodige belemmeringen van het handelsverkeer als gevolg van de in artikel 3.24 van het Besluit natuurbescherming gestelde verboden worden voorkomen. De reikwijdte van de vrijstellingen is niet in betekende mate veranderd in vergelijking met de vrijstellingen waarin voorheen de Regeling vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten voorzag.

Gefokte vogels

Indien een vogel in gevangenschap is gefokt, heeft dit geen effect op de in het wild voorkomende populaties van de betrokken soort, omdat de dieren ofwel afstammen van gefokte ouderdieren ofwel afstammen van ouderdieren die in overeenstemming met de Vogelrichtlijn of met de CITES-verordeningen zijn verkregen. Artikel 3.19, eerste lid, voorziet voor het onder zich hebben of verhandelen van aantoonbaar gefokte vogels in een vrijstelling en in daaraan verbonden voorschriften. De bewijslast dat sprake is van een gefokte vogel, ligt bij degene die de vogel onder zich heeft en een beroep doet op de vrijstelling.

Voor de vaststelling dat sprake is van een gefokt exemplaar, is van belang dat de vogel onmiddellijk na de geboorte is voorzien van een gesloten pootring die aan de eisen van artikel 3.28 van het besluit voldoet, of is voorzien van een gesloten pootring die of ander merkteken dat aantoonbaar rechtmatig is uitgegeven door of namens een andere staat dan Nederland. Deze eis geldt te allen tijde ingeval sprake is van vogelsoorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn (artikel 3.19, tweede lid). Voor die vogelsoorten geldt op grond van de richtlijn een strikt beschermingsregime, in het licht waarvan het van groot belang is om uit het wild afkomstige vogels en gefokte vogels uit elkaar te kunnen houden. Is sprake van een soort die niet onder de reikwijdte van de Vogelrichtlijn valt, maar wel is genoemd in de bijlagen bij de CITES-basisverordening en is er geen sprake van een pootring of ander merkteken, dan zal moeten komen vast te staan dat de vogel overeenkomstig de CITES-basisverordening en – uitvoeringsverordening is verkregen. In dat geval zal uit andere gegevens de legale herkomst moeten blijken en gelden ook de administratieve verplichtingen als neergelegd in artikel 3.27 van het Besluit natuurbescherming en artikel 3.24 van deze rege-

ling (artikel 3.19, derde lid). Deze administratieve verplichtingen gelden niet ingeval sprake is van een pootring of van een ander merkteken, omdat in dat geval aan de hand van het nummer van de pootring of het merkteken de herkomst van de vogel kan worden vastgesteld.

De vrijstelling in artikel 3.19 heeft geen betrekking op het onder zich hebben van levende, wilde vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn of genoemd in de bijlagen bij de CITES-basisverordening. Voor de eerste categorie zijn de uitzonderingen en vrijstellingen als voorzien in artikel 3.2, tweede en zesde lid, van de wet en de artikelen 3.16, 3.17 en 3.18 van deze regeling van belang. Indien nodig en verantwoord kan van het houdverbod voor uit het wild afkomstige vogels vrijstelling of ontheffing worden verleend door de provincie (artikel 3.3, eerste en tweede lid, van de wet) en kan van het verhandelingsverbod ontheffing worden verleend door de minister van de Economische Zaken (artikel 3.3, derde lid, van de wet). Voor het houden van of verhandelen van uit het wild afkomstige dieren van soorten die uitsluitend onder de reikwijdte van de CITES-verordening vallen, kan de Minister van Economische Zaken – indien dat nodig en verantwoord is – ontheffing verlenen op grond van artikel 3.40 van de wet.

De in artikel 3.19, eerste lid, voorziene vrijstelling voor zover die betrekking heeft op het verhandelen van gefokte vogels, geldt bovendien niet voor vogels van soorten genoemd in de bijlagen A en B van de CITES-basisverordening, omdat de verordening daarvoor zelf al in een uitzondering op de verbodsbepalingen voorziet; voor die vogels hoeft alleen vrijstelling te worden verleend van het in artikel 3.24, tweede lid, van het Besluit natuurbescherming gestelde aanvullende nationale verbod op het onder zich hebben van deze dieren.

De vrijstelling van artikel 3.19, eerste lid, aanhef en onderdeel a, voor het onder zich hebben van gefokte vogels geldt – anders dan voorheen op grond van de toenmalige Regeling vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten Flora- en faunawet – ook voor te prepareren dode, gefokte roofvogels en uilen. Een aanzuigende werking door deze verruiming is onwaarschijnlijk, nu op grond van artikel 3.18 van deze regeling, net als onder de toenmalige Flora- en faunawet, ook het prepareren van uit het wild afkomstige vogels van deze soorten is toegestaan.

Anders dan bij het voorheen op grond van het toenmalige Besluit vrijstelling dier- en plantensoorten Flora- en faunawet, geldt de vrijstelling op het verbod om gefokte vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te houden niet voor het houden van gefokte zwanen in het veld (artikel 3.19, vierde lid, aanhef en onderdeel a). Bij het houden van zwanen in het veld bestaat – zo is in de praktijk gebleken – een te groot risico op vermenging van gefokte zwanen met wilde zwanen, op hybridisatie, op verstoring van wilde zwanen en op wederrechtelijke onttrekking van wilde zwanen aan de natuur. De aanscherping van het regime voor gefokte zwanen is aangekondigd

door de voormalige Staatssecretaris van Economische Zaken.⁵⁴ Gefokte zwanen kunnen met een beroep op de vrijstelling wel in binnenruimten en op van het open veld afgescheiden erven of tuinen worden gehouden. De gevolgen van het aangescherpte regime voor het houden van gefokte zwanen zijn overigens beperkt. In Nederland is een beperkt aantal zwanendrifters actief; deze houden zwanen in het veld als nevenactiviteit. De betrokken zwanendrifter waren ruimschoots voor de inwerkingtreding van de onderhavige regeling op de hoogte van de voorgenomen aanscherping, zodat zij daarop konden inspelen door bijvoorbeeld de gehouden zwanen te verkopen of binnen te gaan houden. De enkele andere kwekers van zwanen kunnen een beroep doen op de vrijstelling, omdat zij de zwanen niet in het veld houden.

Een tweede uitzondering op de vrijstelling geldt voor het onder zich hebben in het veld van gefokte roofvogels en uilen (artikel 3.19, vierde lid, aanhef en onderdeel b). Dit om zogenaamde 'pseudo-valkerij' te voorkomen: het vangen of doden van dieren met behulp vogels in gevallen waarin dat niet is toegestaan op grond van de wet. Ook het houden van een roofvogelshow in het veld is dus verboden. Personen met een geldige valkeniersakte die zich overeenkomstig de wet met een jachtvogel in het veld bevinden, vallen wel onder de vrijstelling. Eenzelfde uitzondering gold ook onder de toenmalige Flora- en faunawet.

Tot slot geldt een uitzondering onder zich hebben van een levende gefokte havik (artikel 3.19, vijfde lid). Deze uitzondering moet voorkomen dat de druk op de wilde populaties als gevolg van illegale onttrekking aan de natuur van haviken toeneemt. De havik laat zich moeilijk fokken in gevangenschap en de illegale handel in haviken is daarom zeer lucratief. Eenzelfde uitzondering gold ook onder de toenmalige Flora- en faunawet. Zoals in hoofdstuk 9 is toegelicht, is in individuele gevallen ontheffing mogelijk.

Dieren, niet zijnde gefokte vogels, en planten

In beginsel is het verhandelen van dieren of planten van de ernstig bedreigde soorten genoemd in bijlage A bij de CITES-Basisverordening op grond van die verordening verboden; dat geldt ook voor producten of eieren daarvan. De CITES-Basisverordening en uitvoeringsverordening nr. 835/2006 laten evenwel in bepaalde gevallen, onder strikte condities het verhandelen van specimens van die soorten en producten en eieren daarvan wel toe. Uitzonderingen gelden onder meer als sprake is van op grond van een invoervergunning de Europese Unie binnengebrachte, uit het wild afkomstige specimens voor fok- of kweekprogramma's ten behoeve van de instandhouding van de soort, of voor wetenschappelijk onderzoek, als sprake is van op grond van een invoervergunning de Europese Unie binnengebrachte, gefokte dieren of gekweekte planten, of als sprake is van bewerkte specimens die meer dan 50 jaar oud zijn. Invoervergun-

---

⁵⁴ Brief aan de Tweede Kamer d.d. 3 november 2015, Kamerstukken II 2015/16, 28 286 nr. 848.

ningen worden afgegeven – kort gezegd – als zekerheid bestaat dat het binnenbrengen binnen de Europese Unie geen nadelig effect voor de instandhouding van de soort heeft en dat ook overigens aan alle vereisten is voldaan. Vergunningen worden afgegeven op basis van uitgevoerde controles bij het douanekantoor van binnenkomst en het advies van de betrokken Wetenschappelijke autoriteit CITES.

Als voor het betrokken dier of de betrokken plant, of de producten of eieren daarvan, aantoonbaar aan deze condities voor een afwijking van het verhandelingsverbod is voldaan, is er - behoudens enkele hierna te bespreken uitzondering – in beginsel ook geen bezwaar tegen om vrijstelling te verlenen van het in artikel 3.24, tweede lid, van het Besluit natuurbescherming gestelde aanvullende nationale verbod op het enkel onder zich hebben van de betrokken specimens of producten of eieren, ongeacht of daarbij sprake is van het oogmerk van handel; een negatief effect op de in het wild levende dieren en planten van de betrokken soort is dan immers uitgesloten. Dat geldt ook voor aantoonbaar in Nederland gefokte of gekweekte dieren en planten van die soorten, omdat deze ofwel afstammen van uit Nederland afkomstige dieren of planten ofwel afstammen van dieren of planten die conform de basisverordening of uitvoeringsverordening zijn verkregen.⁵⁵ Een vrijstelling van het houdverbod ligt tevens in de rede ingeval sprake is van het onder zich hebben van dieren of planten van soorten die niet zijn genoemd in bijlage A, maar in bijlage B, C of D bij de CITES-basisverordening, als aantoonbaar is voldaan aan de uitzonderingen voor de handelsbeperkingen die gelden voor in bijlage B genoemde soorten, onderscheidenlijk aan de minder vergaande regels die gelden bij verhandeling van in bijlage C of D genoemde soorten. Voor de in de bijlage C en D genoemde soorten is onder die voorwaarden ook een vrijstelling van het aanvullende nationale verhandelingsverbod, gesteld in artikel 3.24, derde lid, van het besluit, aangewezen.

De artikelen 3.20, eerste en tweede lid, en 3.21, eerste en tweede lid, van deze regeling voorziet in deze vrijstellingen en in daaraan verbonden voorschriften. Het is aan degene die een dier of plant onder zich heeft en die beroep doet op een vrijstelling, om aan te tonen dat het dier, de plant, of de producten of – ingeval van sommige diersoorten – eieren daarvan overeenkomstig de geldende regels in Nederland zijn gebracht of verkregen, onderscheidenlijk in Nederland zijn gefokt of gekweekt. De houder van het dier, de plant, de producten of de eieren, zal ook moeten voldoen aan de in het Besluit natuurbescherming en deze regeling gesteld regels inzake de administratie van gegevens, die onder meer inzicht moeten verschaffen in de legale herkomst ervan.

---

⁵⁵ De Stichting Platform Verantwoord Huisdierenbezit vroeg in haar commentaar om een vrijstelling voor het onder zich hebben van specimens die vóór inwerkingtreding van het CITES-verdrag zijn verkregen. Het verlenen van een specifieke categorie specimens is evenwel niet nodig, omdat ook voor deze categorie geldt dat de specimens overeenkomstig de CITES-basisverordening en uitvoeringsverordening moeten zijn verkregen. De toenmalige Flora- en faunawet volgde een zelfde systematiek op dit punt.

De vrijstelling van artikel 3.20, eerste lid, geldt, zoals in dat lid tot uitdrukking komt, niet ten aanzien van uit het wild afkomstige, levende gewervelde dieren van de ernstig bedreigde soorten, genoemd in bijlage A bij de CITES-basisverordening. Deze kunnen uitsluitend op basis van een door de Minister van Economische Zaken op grond van artikel 3.40 van de wet verleende ontheffing worden gehouden, zodat van geval tot geval kan worden bezien of in de gegeven omstandigheden een uitzondering op het houdverbod verantwoord is, gegeven de wijze waarop het dier is verkregen en het doel waarvoor het dier wordt gehouden.⁵⁶

De vrijstelling geldt wel voor gefokte exemplaren van deze soorten. Hier brengt een vrijstelling geen risico's voor de soort met zich, waar zeker is gesteld dat de gefokte dieren hetzij afkomstig zijn van ouderdieren die aantoonbaar zijn gefokt ofwel aantoonbaar in overeenstemming met de CITES-basisverordening en uitvoeringsverordening zijn verkregen. Voor zover het gaat om in Nederland gefokte dieren, moeten zij – tenzij de Minister van Economische Zaken heeft vastgesteld dat zulks bij de betrokken dieren niet op veilige wijze kan worden gerealiseerd – zijn voorzien van een microchip-transponder, zodat zij kunnen worden onderscheiden van uit het wild afkomstige dieren. Daarnaast moet te allen tijde worden voldaan aan de administratieplicht van artikel 3.27 van het besluit en artikel 3.24 van de regeling (artikel 3.20, eerste lid, onderdeel a, onder 1°).

De vrijstelling van artikel 3.20, eerste lid, geldt ook niet voor het onder zich hebben van tijgerbotten en neushoornhoorns en producten daarvan, en evenmin voor het onder zich hebben van primaten en katachtigen (artikel 3.20, derde, vierde en vijfde lid). De handel in deze producten en in dieren van deze soorten is zeer lucratief; een aanzuigende werking die uit zou kunnen gaan van een vrijstelling van het verbod om deze producten en dieren onder zich te hebben moet worden voorkomen.⁵⁷ De betrokken uitzonderingen golden voorheen ook op grond van artikel 11 van de toenmalige Regeling vrijstelling dier- en plantensoorten Flora- en faunawet.

Op grond van de CITES-basisverordening is voor het binnenbrengen van specimens afkomstig van deze soorten de overlegging van een invoervergunning aan de douane vereist. Op grond van artikel 57 van de CITES-uitvoeringsverordening is geen invoervergunning vereist indien de specimens deel uitmaken van de persoonlijke bezittingen van degene die de specimens onder zich heeft. Van deze vrijstelling zijn uitgezonderd jachttrofeeën van de zes hiervoor genoemde soorten; voor het binnenbrengen van

---

⁵⁶ De Stichting Platform Verantwoord Huisdierenbezit pleitte in haar commentaar voor de verlening van een vrijstelling voor het onder zich hebben van deze categorie specimens, omdat de aanwezigheid van de benodigde CITES-documenten voldoende controlemogelijkheden zou bieden (één-document principe). Vanwege de zeer kwetsbare staat van deze soorten is het evenwel wenselijk om het onder zich hebben van uit het wild afkomstige soorten apart te toetsen.

⁵⁷ De Stichting Platform Verantwoord Huisdierenbezit betwijfelde in haar commentaar of er sprake zou zijn van een wervend effect en pleitte er voor om deze soorten te beoordelen in het kader van het verbod op het houden van andere dan aangewezen dieren onder de Wet dieren. De toekomstige beoordeling van deze soorten op grond van de Wet dieren staat evenwel los van de aanwijzing van deze soorten in onderhavige regeling.

deze jachttrofeeën is dus een invoervergunning vereist, ook al maken zij onderdeel uit van iemands persoonlijke bezittingen.

Net als onder de Flora- en faunawet geldt de vrijstelling voor het onder zich hebben van de aal – een soort opgenomen in bijlage B van de CITES-basisverordening – enkel als tevens aantoonbaar is voldaan aan het bepaalde bij en krachtens de Visserijwet 1963 (artikel 3.20, zesde lid). Deze voorwaarde geldt in aanvulling op de voorwaarden opgenomen in het tweede lid van artikel 3.20. Hiermee geldt ten aanzien van het onder zich hebben van de aal hetzelfde als geldt voor het verhandelen van de aal. Artikel 8, vijfde lid, van de CITES-basisverordening bepaalt immers dat een specimen van een soort opgenomen in bijlage B, waaronder de aal, slechts mag worden verhandeld indien het specimen is verkregen overeenkomstig de geldende wetgeving inzake de instandhouding van de wilde flora en fauna. Voor de aal is dat de Visserijwet 1963. Deze bepaling van de CITES-basisverordening is aangewezen in artikel 3.14, onderdeel a, van deze regeling. Het is dus op grond van onderhavige regeling verboden om in strijd met de Visserijwet 1963 verkregen aal onder zich te hebben en te verhandelen.

3.4.5. Vrijstellingen wild

Artikel 3.25 van het Besluit natuurbescherming verbiedt, mede ter implementatie van artikel 5 van de Benelux-overeenkomst op het gebied van de jacht en de vogelbescherming, het onder zich hebben en verhandelen van uit het wild afkomstige dieren van de soorten, genoemd in de bijlage bij dat besluit. Artikel 3.22, eerste en tweede lid, van deze regeling voorziet – op grond van artikel 3.40 van de wet – in een vrijstelling van dit verbod voor een drietal situaties.

Op grond van artikel 3.22, tweede lid, onderdeel a, in samenhang met het eerste lid, van de regeling geldt een vrijstelling als de dieren aantoonbaar zijn verkregen overeenkomstig de regimes voor jacht, schadebestrijding of populatiebeheer, op grond van een ontheffing van gedeputeerde staten van de provincies of legaal in het buitenland. Deze beperking vloeien voort uit de voornoemde Benelux-overeenkomst en beogen te bewerkstelligen dat binnen de Benelux enkel legaal verkregen wild wordt vervoerd en verhandeld.

Ingevolge het tweede lid, onderdeel b, onder 1°, in samenhang met het eerste lid van artikel 3.22 geldt ook een vrijstelling voor de opvang van uit het wild afkomstige zieke of gewonde dieren, voor opvangcentra die krachtens de Wet dieren gerechtigd zijn om deze dieren op te vangen. Op grond van artikel 10.1 van de Wet dieren kan ontheffing aan de opvangcentra worden verleend voor het houden van dieren die niet behoren tot de aangewezen diersoorten of diercategorieën. In de regel zal een ontheffing niet nodig zijn, daar op grond van artikel 2.3 in samenhang met bijlage 2, onderdelen d, e en f, van de Regeling houders van dieren vrijstellingen gelden voor deze opvangcentra.

Ook het vervoer van deze dieren naar de opvangcentra is vrijgesteld (onderdeel artikel 3.22, tweede lid, onderdeel b, onder 2°), mits de overdracht aan een opvangcentrum binnen twaalf uur plaatsvindt. Het toenmalige Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten bevatte eenzelfde voorziening. Voor het vervoeren van reeën, damherten, edelherten en wilde zwijnen was echter op verzoek van de Tweede Kamer⁵⁸ een bijzondere regeling opgenomen, om de stroperij op deze soorten tegen te gaan. Deze voorzag in een meldplicht voor het vervoer van zieke of gewonde reeën, damherten, edelherten en wilde zwijnen. Melding diende te worden gedaan bij de meldkamer van de politie in de regio waar een dier wordt aangetroffen. Dergelijke meldingen konden bij eventuele staande houding direct worden geverifieerd. Teneinde de controlemogelijkheden extra te versterken was voorts bepaald dat bedoelde dieren slechts mogen worden vervoerd door door de politie aangewezen vervoerders. Deze voorziening wordt in de praktijk als waardevol ervaren en wordt derhalve gecontinueerd in het derde lid van artikel 3.22.

Op grond van onderdeel c van het tweede lid in samenhang met het eerste lid van artikel 3.22 geldt tot slot een vrijstelling, ingeval het dier kennelijk is gestorven buiten schuld of medeweten van degene die zich het dier heeft toegeëigend. De formulering van deze beperking vertoont gelijkenissen met de beperkingen waaronder de vrijstelling voor het onder zich hebben van te prepareren vogels geldt (artikel 3.18 van deze regeling; zie paragraaf 3.4.3.2 van deze toelichting). Voor de dieren waar deze vrijstelling op van toepassing is, geldt dat er geen bezwaar is tegen het onder zich hebben of verhandelen indien het dier is verkregen zonder het verbod op het opzettelijk doden of vangen van het dier te overtreden (artikel 3.10, eerste lid, onderdeel a, van de wet).⁵⁹

3.5. Overige onderwerpen soortenbescherming

3.5.1. Vrijstelling biologische bestrijders

Sommige ziekten, plagen en onkruiden in de land- en tuinbouw kunnen worden bestreden door een natuurlijke vijand, ook wel "biologische bestrijders" genoemd. Ze voorkomen de inzet van bestrijdingsmiddelen en dragen bij aan een duurzame en veilige voedselteelt. Voor het gebruik en de ontwikkeling van biologische bestrijding is het van belang dat soorten waarvan is vastgesteld dat zij niet schadelijk zijn voor na-

---

⁵⁸ Kamerstukken 2001–2002, nr. 123, Aangangsel, blz. 253–254.

⁵⁹ De Dierenbescherming wees er in haar commentaar op dat dierenambulances ook worden gebruikt voor het vervoer van kadavers van uit het wild afkomstige dieren, op basis van afspraken met gemeentes en provincies. Onderhavige regeling staat aan het continueren van die afspraken niet in de weg, omdat het onder zich hebben van dode uit het wild afkomstige dieren van de soorten op de bijlage in de wet is toegestaan. Voor dieren van soorten onder de reikwijdte van de Vogelrichtlijn of Habitatrichtlijn is een ontheffing of vrijstelling van provincies vereist. Een aparte voorziening in onderhavige regeling is derhalve niet nodig.

tuurwaarden ingezet kunnen worden voor bestrijding. In artikel 3.28 van deze regeling is derhalve vrijstelling verleend van het verbod op het uitzetten van dieren van artikel 3.34, eerste lid, van de wet, indien het uitzetten gebeurt met het oog op het bestrijden van ziekten, plagen en onkruiden. Grondslag voor deze vrijstelling is artikel 3.34, vijfde lid, van de wet voor zover het exoten betreft en artikel 3.34, derde lid, in samenhang met artikel 1.6 van het Besluit natuurbescherming, waar het van nature voorkomende dieren betreft. Het Besluit vrijstelling dier- en plantensoorten onder de Flora- en faunawet bevatte een vrijstelling met dezelfde strekking.

De soorten waarvoor de vrijstelling geldt, zijn biologische bestrijders (bijlage 11) en de prooidieren die door de biologische bestrijders worden gegeten (bijlage 12). Deze bijlagen zijn herzien in vergelijking met de bijlagen 5, 6 en 7 van de Regeling vrijstelling dier- en plantensoorten onder de Flora- en faunawet. Met betrekking tot commercieel verkrijgbare soorten biologische bestrijders en prooidieren aan de hand van door het bedrijfsleven aangeleverde gegevens en kennis uit openbare bronnen is door experts van de Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit beoordeeld of het uitzetten van de dieren gevaar oplevert voor natuurwaarden. 34 soorten biologische bestrijders zijn toegevoegd, waarvoor ofwel sinds het vaststellen van de oude lijst in 2005 ontheffing is verleend voor het uitzetten en die na vijf jaar nog steeds veilig worden beschouwd, ofwel soorten die door de European and Mediterranean Plant Protection Organization zijn geëvalueerd en opgenomen in de door haar vastgestelde lijst van veilige soorten.⁶⁰

3.5.2. Uitvoering EU-verordening invasieve uitheemse soorten

De EU-verordening inzake invasieve uitheemse soorten⁶¹ bevat bepalingen inzake het voorkomen, tot een minimum beperken en het verzachten van de nadelige gevolgen van opzettelijke en onopzettelijke introductie en verspreiding binnen de Europese Unie van invasieve uitheemse soorten die zijn geplaatst op de zogenoemde «Unielijst».⁶² Voor een uitgebreide toelichting op de inhoud van de verordening zij verwezen naar paragraaf 4.5.2 van de nota van toelichting bij het Besluit natuurbescherming.

De EU-verordening inzake invasieve uitheemse soorten is aangewezen in artikel 3.36, onderdeel c, van de wet. Artikel 3.37 van de wet verbiedt het handelen in strijd met bij ministeriële regeling aangewezen voorschriften van EU-verordeningen (eerste lid), biedt een grondslag om bij ministeriële regeling regels te stellen ter uitvoering van

⁶⁰ Zie http://archives.eppo.int/EPPOStandards/biocontrol_web/bio_list.htm. Artemis heeft in haar commentaar nog een aantal soorten voorgedragen voor opname op deze bijlagen. Deze soorten voldoen echter niet aan de voorwaarden voor de plaatsing op de bijlage (er is sinds 2005 ontheffing verleend of de soorten zijn opgenomen in de door de European and Mediterranean Plant Protection Organization vastgestelde lijst van veilige soorten) en zijn derhalve niet in de bijlage opgenomen.

⁶¹ Verordening (EU) nr. 1143/2014 van het Europees Parlement en de Raad van 22 oktober 2014 betreffende de preventie en beheersing van de introductie en verspreiding van invasieve uitheemse soorten (PbEU 2014, L 317).

⁶² Artikel 4 van de exotenverordening.

onderdelen van de EU-verordeningen en de EU-richtlijnen die geen beoordelingsruimte laten (tweede lid) en wijst de Minister van Economische Zaken aan als bevoegde instantie die is belast met de uitvoering van de EU-verordeningen en de EU-richtlijnen, tenzij die minister een andere bevoegde instantie heeft aangewezen (derde lid).

Artikel 7 van de verordening verbiedt het opzettelijk op het grondgebied van de Europese Unie brengen, houden, verhandelen, kweken en in de natuur uitzetten van dieren of planten van een op de Unielijst geplaatste soort. Dit voorschrift is in artikel 3.29 van onderhavige regeling aangewezen als voorschrift, waarmee het op grond van artikel 3.37, eerste lid, van de wet verboden is in strijd te handelen. De verordening bevat geen onderdelen die geen beoordelingsruimte laten ten behoeve waarvan regels dienen te worden gesteld en er is geen aanleiding om een andere bevoegde instantie aan te wijzen dan de Minister van Economische Zaken.

4. Houtopstanden, hout en houtproducten

De FLEGT-verordening⁶³ en de Europese Houtverordening⁶⁴ beogen de handel in illegaal gekapt hout op de interne markt terug te dringen. Kern van de FLEGT-verordening wordt gevormd door zogenoemde Vrijwillige Partnerschap Overeenkomsten (VPA's).⁶⁵ Dit zijn bilaterale overeenkomsten die de EU sluit met houtproducerende landen buiten de EU. De VPA's bevatten afspraken over duurzaam bosmanagement, betere handhaving van de eigen boswetgeving en over de invoering van het FLEGT-vergunningenstelsel. Het vergunningenstelsel houdt in dat het verboden is om bepaalde categorieën hout en houtproducten rechtstreeks vanuit de partnerlanden in de EU in te voeren zonder een geldige door het partnerland afgegeven FLEGT-vergunning.⁶⁶

De Europese houtverordening is van toepassing op hout en houtproducten uit alle landen, inclusief de lidstaten zelf. De houtverordening verbiedt het op de interne markt brengen van illegaal gekapt hout en daarvan vervaardigde producten⁶⁷, vereist dat bedrijven zich inspannen om het risico op illegaal gekapt hout te minimaliseren⁶⁸ en vergt dat de producten door handelsketen traceerbaar zijn⁶⁹. Hout dat overeenkomstig

---

⁶³ Verordening (EG) nr. 2173/2005 van de Raad van de Europese Unie van 20 december 2005 inzake de opzet van een FLEGT-vergunningen-systeem voor de invoer van hout in de Europese Gemeenschap (PbEU 2005, L 347).

⁶⁴ Verordening (EU) nr. 995/2010 van het Europees parlement en de Raad van de Europese Unie van 20 oktober 2010 tot vaststelling van de verplichtingen van marktdeelnemers die hout en houtproducten op de markt brengen (PbEU 2010, L 295).

⁶⁵ Zie hiervoor de Mededeling van de Commissie aan de Raad en het Europees Parlement – Wetshandhaving, governance en handel in de bosbouw (FLEGT) – Voorstel voor een EU-actieplan, COM(2003) 251.

⁶⁶ Artikel 4, eerste lid, van de FLEGT-verordening.

⁶⁷ Artikel 4, eerste lid, van de Europese houtverordening.

⁶⁸ Artikel 4, tweede lid, van de Europese houtverordening.

⁶⁹ Artikel 5 van de Europese houtverordening.

de FLEGT-verordening of de eerder aangehaalde CITES-basisverordening is binnengebracht, wordt onder de Europese houtverordening als legaal gekapt beschouwd.

De hiervoor omschreven voorschriften uit de FLEGT-verordening en de Europese houtverordening zijn in artikel 4.7 van de wet aangewezen. Artikel 4.8, eerste lid, van de wet verbiedt het handelen in strijd met bij ministeriële regeling aangewezen voorschriften van deze verordeningen. Artikel 4.8, tweede lid, van de wet biedt een grondslag om bij ministeriële regeling regels te stellen ter uitvoering van onderdelen van de verordeningen die geen beoordelingsruimte laten. De Minister van Economische Zaken is op grond van artikel 4.8, derde lid, van de wet belast met de uitvoering van de verordeningen, tenzij de minister een andere bevoegde instantie heeft aangewezen. Van de mogelijkheid om op grond van artikel 4.8, vierde lid, van de wet om bij of krachtens algemene maatregel van bestuur regels te stellen ter uitvoering van onderdelen van de FLEGT-verordening en de Europese houtverordening die wel beoordelingsruimte laten, is in het Besluit natuurbescherming geen gebruik gemaakt. Deze wijze van uitvoeren is dezelfde als die bij de EU-verordeningen inzake het verhandelen en onder zich hebben van dieren en planten en inzake invasieve uitheemse soorten (paragraaf 3.8 van de wet; zie paragrafen 3.4 en 3.5 van deze toelichting).

In artikel 4.1, eerste lid, van onderhavige regeling zijn de voorschriften aangewezen, waarmee het op grond van artikel 4.8, eerste lid, van de wet verboden is in strijd te handelen. De Minister van Economische Zaken is krachtens artikel 4.8, derde lid, van de wet aangewezen als de bevoegde autoriteit in de zin van deze verordeningen. In de praktijk zal – net als voorheen het geval was onder de Flora- en faunawet – de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit de benodigde controles op de naleving van de verordening uitvoeren en gegevens over de naleving verzamelen.

In artikel 4.1, tweede lid, van de regeling is – op grond van artikel 4.8, tweede lid, van de wet – bepaald dat de marktdeelnemer een vergunning in de zin van de FLEGT-verordening indient ten minste één werkdag voorafgaand aan het indienen van de aangifte voor het in het vrije verkeer brengen van de goederen bij de douane. De tijd tussen een aangifte en de beslissing van de douaneautoriteiten om de goederen vrij te geven, is te kort om een beoordeling van de geldigheid van een vergunning te maken. Door de vergunning voorafgaand aan de aangifte te laten indienen, is geborgd dat een beslissing op de aanvaarding van de geldigheid van een vergunning is genomen voordat de douane haar beslissing neemt om de goederen wel of niet vrij te geven. Op deze wijze kan een vlotte doorstroming van goederen aan de grens beter worden gegarandeerd.

5. Retributies

Artikel 6.2 van de wet voorziet in het eerste lid in de bevoegdheid van de Minister van Economische Zaken om overeenkomstig een door hem vastgesteld tarief een vergoeding te vragen van de kosten voor de behandeling van aanvragen van vergunningen of ontheffingen en aanvragen tot verlenging of wijziging – toelating – alsook voor de controlehandelingen die worden verricht met het oog op de instandhouding van vergunningen en ontheffingen – post-toelating – voor activiteiten ingeval hij het bevoegd gezag is. Het tweede lid behelst een grondslag voor de korpschef om een vergoeding voor de kosten van het verlenen van een jachtakte te vragen, overeenkomstig een door de Minister van Economische Zaken vast te stellen tarief. Rechtspersoonlijkheid bezittende organisaties die op grond van artikel 3.36, onderdeel d, van de wet zijn belast met de taak van het uitgeven van ringen, merken of merktekens kunnen op grond van het derde lid van artikel 6.2 een tarief vragen. Het in rekening brengen van deze kosten volgt uit het kabinetsstandpunt naar aanleiding van het rapport “Maat houden, een kader voor doorberekening van toelatings- en handavingskosten”⁷⁰.

In de artikelen 5.1 tot en met 5.5 van deze regeling zijn de tarieven voor vergoedingen die verschuldigd zijn op grond van de wet. Voor de tarieven op het vlak van de soortenbescherming (hoofdstuk 3 van de wet) vormen deze tarieven een herziening van de tarieven die op grond van de toenmalige Flora- en faunawet in rekening werden gebracht. Voor de tarieven op het vlak van de gebiedsbescherming (hoofdstuk 2 van de wet) en houtopstanden, hout en houtproducten (hoofdstuk 4 van de wet) zijn de in deze regeling vastgelegde tarieven nieuw; de toenmalige Natuurbeschermingswet 1998 en Boswet bevatten geen grondslag voor het in rekening brengen van vergoedingen voor het behandelen van aanvragen voor vergunningen of ontheffingen.

Voor elk tarief is de gemiddelde tijdsbelasting in uren geschat die de behandeling van een aanvraag voor een vergunning of ontheffing kost. Dit aantal uren is vervolgens vermenigvuldigd met een uurtarief. Voor de uurtarieven is uitgegaan van de gebruikelijke tarieven van de Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland, de uitvoeringsorganisatie van het Ministerie van Economische Zaken. Voor de toestemmingen die niet door RVO.nl worden uitgevoerd, is aangesloten bij de Handleiding Overheidstarieven 2015⁷¹. In het uurtarief zijn de kosten verwerkt die redelijkerwijs kunnen worden toegerekend aan de verhaalbare activiteit, zoals loonkosten, overhead, kosten voor materiaal en IT, kosten voor extern advies en kosten voor het in rekening brengen van het tarief. Van de tarieven maken geen onderdeel uit de kosten voor activiteiten die niet onmiddellijk verband houden met het verlenen van de vergunning of de ontheffing, zoals beleidsvoorbereiding, vooroverleg en bezwaar en beroep.

---

⁷⁰ Kamerstukken II 1996/97, 24 036, nr. 64; Stcrt. 10 mei 2000, nr. 90, p. 9. Zie ook “Rapport van de interdepartementale werkgroep Herziening Maat houden”, bijlage bij Kamerstukken II 2013/14, 24 036, nr. 407.

⁷¹ Te vinden op: <http://wettenpocket.overheid.nl/portal/7ec1a250-bb0b-4d72-929e-d270ddae2817/document/Handleiding%20Overheidstarieven%202015.pdf>.

Bij de Natura 2000-vergunningen (artikel 2.7, tweede lid, van de wet) en ontheffingen van de soortenbeschermingsverboden (artikelen 3.3, eerste lid, en 3.8, eerste lid, in voorkomende gevallen in samenhang met artikel 3.10, tweede lid), in de gevallen waarin het Rijk bevoegd gezag is op grond van artikel 1.3, vijfde lid, van de wet is onderscheid gemaakt naar de looptijd van de vergunning, onderscheidenlijk ontheffing (artikel 5.1, eerste en tweede lid, van de regeling). Voor vergunningen en ontheffingen met een korte looptijd is een lager tarief vastgesteld dan voor vergunningen en ontheffingen met een lange looptijd. Dit onderscheid is om twee redenen gemaakt: aanvragen voor een vergunning of ontheffing met langere duur is vaak complexer, omdat de effecten over een langere periode doorwerken, en aan vergunningen en ontheffingen zijn vaak periodieke rapportageverplichtingen als voorwaarde gekoppeld, die ook weer beoordeeld moeten worden. Deze verschillen rechtvaardigen een gedifferentieerd tarief.

Bij de andere toestemmingen is een vast tarief per vergunning of ontheffing opgenomen.⁷² Het is niet mogelijk om bij deze toestemmingen op voorhand onderscheid te maken tussen verschillende activiteiten, op grond van bijvoorbeeld de aard, omvang of duur van de activiteit waarvoor de toestemming wordt gevraagd.

Het volledig doorberekenen van de kosten zou in sommige gevallen leiden tot onevenredig hoge bedragen. Dit is het geval bij de bedragen die in rekening kunnen worden gebracht voor de documenten op grond van de CITES-basisverordening (artikel 5.2, derde lid, van de regeling). De retributies op grond van de Flora- en faunawet voor deze documenten waren niet kostendekkend, omdat het heffen van kostendekkende tarieven zou kunnen leiden tot verplaatsing van de handel naar andere landen en tot meer illegale invoer en uitvoer in Nederland. Om die reden worden de bedragen voor deze documenten gecontinueerd.⁷³

Voor de hoogte van de vergoeding voor de aanvraag voor de jachtakte (artikel 5.4, eerste lid) wordt – net als onder de Flora- en faunawet – aangesloten bij de gedeeltelijke vergoeding die voor het vergelijkbare wapenverlof op grond van de Wet wapens en munitie wordt gevraagd. De hoogte van de vergoeding voor de aanvraag van de valkeniersakte is hiermee in overeenstemming (artikel 5.2, eerste lid).

---

⁷² Naar aanleiding van een vraag van het Interprovinciaal Overleg in zijn commentaar kan worden gemeld dat de het tarief voor een ontheffing voor het uitzetten van dieren geldt voor het gehele uitzetproject waarvoor de ontheffing wordt aangevraagd en niet voor elk individueel uit te zetten dier.

⁷³ Verscheidene maatschappelijke organisaties (Vogelbescherming Nederland, Netwerk Groene Bureaus) hebben in hun commentaar aangegeven ook de tarieven voor Natura 2000-vergunningen en ontheffingen van de soortenbeschermingsverboden onevenredig hoog te vinden. Zij vrezen dat initiatiefnemers uit kostenoverwegingen zullen besluiten geen vergunning of ontheffing aan te vragen. In reactie daarop zij opgemerkt dat met de tarieven recht wordt gedaan aan het uitgangspunt dat degene die profiteert van een toestemming, daarvoor ook de door de overheid gemaakte kosten dient te vergoeden. De tarieven zijn niet hoger dan de kosten die in redelijkheid aan de verlening van de vergunningen en ontheffingen kunnen worden toegerekend.

Er zullen geen vergoedingen in rekening gebracht worden voor controles of verificaties als bedoeld in EU-verordeningen of richtlijnen (artikel 6.2, eerste lid, onderdeel d, van de wet). Enkel de eerder aangehaalde FLEGT-verordening voorziet in verplichte verificaties van FLEGT-vergunningen. Het vragen van een vergoeding voor deze verificaties zou in de rede kunnen liggen, omdat de FLEGT-vergunninghouder aan minder verplichtingen bij de invoer van hout hoeft te voldoen en dus profijt heeft van de verificatie. Het vragen van een vergoeding in deze gevallen zou echter het gebruik van FLEGT-vergunningen om duurzaam hout in te voeren kunnen ontmoedigen, hetgeen onwenselijk is.

In artikel 5.5, eerste lid, is bepaald dat een ontheffing, vergunning, verklaring of document als bedoeld in de artikelen 5.1 en 5.2 niet wordt afgegeven dan na voldoening van de in bedoelde artikelonderdelen genoemde vergoedingen van kosten. In sommige gevallen is voorafgaande betaling niet mogelijk. Derhalve is in hetzelfde artikellid bepaald dat ook zekerheid van betaling mag worden gesteld. Daarbij valt te denken aan de afgifte tot eenmalige afschrijving van een bank- of girorekening of betaling via creditcard.

Op grond van artikel 7.4 van de wet kan de minister bepalen dat in beslag genomen dieren dienen te worden teruggestuurd naar het land van uitvoer of herkomst of naar enige andere plaats buiten Nederland die daarvoor geschikt is. Om aan dit besluit van de minister gevolg te kunnen geven, zal in de meeste gevallen een ontheffing in het kader van artikel 3.40 van de wet, evenals een uitvoervergunning in het kader van de basis- en uitvoeringsverordening (CITES) vereist zijn. In dit specifieke geval zal – net als onder de Flora- en faunawet – voor de afgifte van desbetreffende documenten geen vergoeding van kosten verschuldigd zijn (artikel 5.5, tweede lid).

6. Handhaving

Op grond van artikel 7.1, eerste lid, onderdeel a, van de wet zijn bij besluit van de Minister van Economische Zaken aangewezen ambtenaren belast met het toezicht op de naleving van het bepaalde bij en krachtens de wet. Op grond daarvan zijn in artikel 6.1, onderdeel a, van deze regeling aangewezen de ambtenaren van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, de uitvoeringsdienst van het Ministerie van Economische Zaken. Onderdeel b voorziet in de aanwijzing van de ambtenaren van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit, met uitzondering van de met de opsporing van strafbare feiten belaste ambtenaren van Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit. Deze laatstgenoemde ambtenaren zijn immers al op grond van artikel 7.1, eerste lid, onderdeel b, van de wet aangewezen als toezichthouder, uit hoofde van het feit dat zij door de Minister van Veiligheid en Justitie zijn aangewezen als buitengewoon opsporingsambtenaar op grond van de Wet op de Economische Delicten.

Op grond van artikel 7.1, eerste lid, onderdelen b en c, zijn ook de andere door de Minister van Veiligheid en Justitie op grond van de Wet op de Economische Delicten aangewezen buitengewoon opsporingsambtenaren en de door gedeputeerde staten van de provincies aangewezen ambtenaren aangewezen als toezichthouder op grond van de wet. Voor deze categorieën van toezichthouders is derhalve geen aanwijzing in onderhavige regeling vereist.⁷⁴

7. Integraal afwegingskader

7.1 Algemeen

Verwezen zij naar het integraal afwegingskader dat is gevolgd bij de keuzen die zijn gemaakt ten aanzien van de Wet natuurbescherming en het Besluit natuurbescherming, zoals uiteengezet in hoofdstuk 6 van de nota van toelichting bij het Besluit natuurbescherming en in de daar genoemde documenten. De in het onderhavige besluit opgenomen bepalingen zijn voor een belangrijk deel uitvoerend van aard. Op de noodzaak en achtergrond bij de gemaakte keuzen is steeds in de voorgaande paragrafen ingegaan. In het bijzonder van belang in het licht van het integraal afwegingskader zijn de vrijstellingen van de soortenbeschermingsbepalingen bij schadebestrijding en de handel- en bezitsverboden. Deze bieden – in samenhang met de eisen in de Wet natuurbescherming en het Besluit natuurbescherming – een evenwichtig kader waardoor enerzijds de verbodsbepalingen geen onevenredige uitwerking in het maatschappelijk verkeer hebben en tegelijk waarborgen gelden uit een oogpunt van de noodzakelijke bescherming van inheemse en uitheemse soorten. Tevens zijn van belang de bepalingen die uitvoering geven aan de EU-wetgeving inzake handel en bezit; daarbij is de beoordelingsruimte evenwel beperkt of geheel afwezig. Waar sprake is van enige beoordelingsruimte, is deze op overeenkomstige wijze ingevuld als in de voorheen op grond van de Flora- en faunawet gestelde regels, nu deze voor deze onderwerpen voldeden. Ten aanzien van de hoogte van de bestuurlijke boeten is, zoals aangegeven in hoofdstuk 8 van deze toelichting, binnen de wettelijke mogelijkheden een afweging gemaakt naar gelang de ernst van het feit (recidive) en het afschrikkende karakter van het op te leggen bedrag.

Ten opzichte van de voorheen geldende wetgeving op grond van de Wet natuurbescherming, de Flora- en faunawet en de Boswet worden in deze regeling geen nieuwe normen en instrumenten geïntroduceerd. De regeling introduceert evenmin nieuwe bevoegdheden of verantwoordelijkheden voor andere overheden.

7.2. Administratieve lasten

---

⁷⁴ Dit geldt ook bijvoorbeeld voor de bijzondere opsporingsambtenaren die in dienst zijn bij de Dierenbescherming, die in haar consultatiereactie hiervoor aandacht vroeg.

Het onderzoeksbureau SIRA-consulting BV heeft onderzoek gedaan naar de regeldrukeffecten van de onderhavige regeling, tezamen met die van het Besluit natuurbescherming.

Uit het onderzoeksrapport van dat bureau blijkt dat de effecten van de onderhavige regeling neutraal zijn. Het Besluit natuurbescherming leidt tot een beperkte verlaging van de structurele administratieve lasten voor burgers en bedrijven; in paragraaf 6.3.1. van de nota van toelichting bij dat besluit is daar nader op ingegaan.

De structurele nalevingskosten veranderen niet door de onderhavige regeling en het Besluit natuurbescherming en de onderhavige regeling. Deze zijn namelijk slechts een uitwerking van de verplichtingen die reeds zijn onderzocht bij het bepalen van de regeldrukeffecten van de Wet natuurbescherming.

Volgens het onderzoeksrapport zijn ten opzichte van de Wet natuurbescherming ook geen aanvullende, eenmalige, regeldrukeffecten te verwachten. Eventuele kosten voor bijvoorbeeld kennisname en bezwaar- en beroepsprocedures volgen al uit de berekening van het regeldrukeffect van de Wet natuurbescherming en zijn daarin dan ook reeds meegenomen.

7.3. Bestuurlijke lasten

De regeling introduceert geen nieuwe bevoegdheden of verantwoordelijkheden voor andere overheden en leidt niet tot extra bestuurlijke lasten.

7.4. Wet bescherming persoonsgegevens

Artikel 2.7 van deze regeling schrijft een melding voor. Op de verstrekking van de in artikel 2.7, vijfde lid, gevraagde persoonsgegevens voor de melding is de Wet bescherming persoonsgegevens van toepassing. Die wet staat toe dat gegevens worden verstrekt als dat noodzakelijk is voor de goede invulling van een publiekrechtelijke taak, zoals in dit geval de handhaving van de wetgeving (artikel 8, onderdeel e, van die wet). Daarbij geldt een aantal voorwaarden (artikel 9 van genoemde wet). Het bestuursorgaan waarbij een melding is gedaan registreert de melding in AERIUS Register. Ook bij vergunningaanvragen slaat het bevoegde bestuursorgaan persoonsgegevens uit de berekening die met AERIUS Calculator is gemaakt in AERIUS Register op. Bij de ontwikkeling van het reken- en registratie-instrument AERIUS is het toetsmodel Privacy Impact Assessment (PIA) Rijksdienst toegepast.⁷⁵ Het PIA is een hulpmiddel om bij ontwikkeling van beleid, en de daarmee gepaard gaande wetgeving of

---

⁷⁵ Kamerstukken II 2012/13, bijlage bij 26 643, nr. 282.

bouw van ICT-systemen en aanleg van databestanden, privacyrisico's op gestructureerde en heldere wijze in kaart te brengen.

Uit het PIA is naar voren gekomen dat de Minister van Economische Zaken de verantwoordelijke als bedoeld in artikel 1, onderdeel d, van de Wet beschermingspersoonsgegevens is voor de verwerking van de persoonsgegevens die ingevolge artikel 2.7, vijfde lid, van deze regeling zijn gemeld.

De Autoriteit Persoonsgegevens adviseerde om op passende wijze aandacht te schenken aan eventuele andere uitkomsten van het PIA en de aanpassingen naar aanleiding daarvan. In reactie daarop wordt gemeld dat uit het PIA geen risico's naar voren kwamen, zodat aanpassingen niet nodig waren.⁷⁶

8. Zienswijzen

Het ontwerp van de onderhavige regeling is tezamen met het Besluit natuurbescherming voor commentaar voorgelegd aan maatschappelijke organisaties van belanghebbenden, het Interprovinciaal Overleg (IPO), de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en de Unie van Waterschappen (UvW). Tevens is advies gevraagd aan de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, de Raad voor de Rechtspraak, het Adviescollege toetsing regeldruk (Actal) en de Autoriteit Persoonsgegevens. Reacties zijn ontvangen van 41 maatschappelijke organisaties en individuele burgers, van de bestuurlijke organisaties (IPO, VNG, UvW) en van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, de Raad voor de Rechtspraak, Actal en de Autoriteit Persoonsgegevens.

De uitgebrachte commentaren van burgers, belangenorganisaties en bestuurlijke koepels hebben op verschillende plekken geleid tot verduidelijking van de tekst van de regeling en de daarbij horende toelichting, alsook van het Besluit natuurbescherming en de daarbij behorende nota van toelichting. Voor zover het commentaar deze regeling betref is in de toelichting steeds te bestemder plekke gerefereerd aan de commentaren die aan het desbetreffende onderwerp raken. In hoofdstuk 7 van de nota van toelichting is uitvoeriger ingegaan op enkele bredere thema's in de commentaren; korthedshalve zij daarnaar verwezen.

9. Artikelsgewijze toelichting

Artikel 2.1

Dit artikel is toegelicht in paragraaf 2.2 van deze toelichting, waarnaar zij verwezen. In aanvulling daarop zij opgemerkt dat het tweede lid⁷⁷ beoogt te voorkomen dat –

---

⁷⁶ Brief van 20 april 2016, kenmerk z2016-00118.

⁷⁷ De verduidelijking in het tweede lid is mede naar aanleiding van het commentaar van het Interprovinciaal Overleg opgenomen.

door de enkele vaststelling van een nieuwe versie van AERIUS – een project dat of andere handeling die eerst de in de artikelen 2.12 en 2.13 van het Besluit natuurbescherming bedoelde grenswaarde niet overschreed, uitkomt op een berekening waardoor die waarde alsnog blijkt te worden overschreden, waardoor alsnog een vergunning zou moeten worden aangevraagd of de stikstofdepositie bij de verlening van de vergunning zou moeten worden betrokken.

Artikel 2.2

Dit artikel voorziet in de afbakening van het gebied dat betrokken dient te worden bij de vaststelling of de aanleg of wijziging van een hoofdweg, dan wel een andersoortige aanpassing van een hoofdweg, verslechterende of significant verstorende effecten voor een Natura 2000-gebied kan hebben, gelet op de te veroorzaken stikstofdepositie. Deze effecten worden in de regel bepaald bij het vaststellen van een tracébesluit voor de aanleg of de aanpassing van een hoofdweg. Het artikel bepaalt dat het onderzoeksgebied wordt beperkt tot de Natura 2000-gebieden die zijn gelegen in de nabijheid van het gebied dat zich uitstrekt van de voorafgaande tot en met de eerstvolgende aansluiting op het wegvak waar de aanleg of wegaanpassing plaatsvindt, aangevuld met de Natura 2000-gebieden in de nabijheid van de wegvakken waar de aanleg of wegaanpassing een toename van de weekdaggemiddelde verkeersintensiteit veroorzaakt van ten minste 1.000 motorvoertuigen per rijrichting. De gebieden in de nabijheid zijn die Natura 2000-gebieden waar zich nog effecten voordoen als gevolg van het wegverkeer binnen het onderzoeksgebied. Deze afbakening van het onderzoeksgebied geldt naast de grenswaarde die ten aanzien van hoofdwegen is vastgelegd in artikel 2.12, eerste lid, onderdeel a, onder 2°, van het Besluit natuurbescherming.

Met de afbakening van het onderzoeksgebied is uitvoering gegeven aan de wens van het kabinet om de bepaling van de effecten van Rijksinfrastructuurprojecten te vereenvoudigen door te komen tot zinvolle methoden van effectbepaling. Vanuit verkeerskundig oogpunt is bij de berekening van de effecten van afzonderlijke projecten met betrekking tot de aanleg of aanpassing van hoofdwegen een intensiteitsverandering van 1.000 motorvoertuigen per etmaal per rijrichting de laagste waarde waarover het daarvoor best beschikbare model – het Nederlands Regionaal Model (NRM) – nog zinvolle uitspraken kan doen. Om die reden is in deze regeling bepaald dat bij de berekening van effecten ten behoeve van de aanleg of wijziging, dan wel andersoortige aanpassing van een hoofdweg, geen projectspecifieke berekeningen worden uitgevoerd voor wegvakken waar de verkeerstoename lager is dan 1.000 motorvoertuigen per etmaal per rijrichting.

Daar waar op het hoofdwegennet wijzigingen in de verkeersintensiteit optreden die kleiner zijn dan 1.000 motorvoertuigen per etmaal per rijrichting, maken deze wijzigingen onderdeel uit van de doorrekening van het verkeerseffect van het totale wegverkeer, inclusief het verkeerseffect van alle hoofdinfrastructuurprojecten gezamenlijk. De stikstofdepositie die het totale wegverkeer op het hoofdwegennet veroorzaakt, wordt in het kader van de jaarlijkse monitoring op basis van de meest actuele inzicht-

ten voor de verschillende zichtjaren berekend en in AERIUS meegenomen in de depositieruimte. Op deze manier worden de prognoses van de stikstofdepositie van het wegverkeer, bestaande uit een combinatie van autonome ontwikkeling en effecten van hoofdwegenprojecten zo goed mogelijk inzichtelijk gemaakt en jaarlijks geactualiseerd. In de gebiedsanalyses is per Natura 2000 gebied onderbouwd dat deze totale depositieruimte beschikbaar kan worden gesteld en niet leidt tot verslechtering van de kwaliteit van de voor stikstof gevoelige habitattypen en leefgebieden van soorten en dat de instandhoudingsdoelstellingen op termijn kunnen worden gerealiseerd. Indien nodig worden de gebiedsanalyses op basis van de monitoringsresultaten geactualiseerd. Hierdoor is uitgesloten dat de stikstofdepositie als gevolg van de aanleg, wijziging of andersoortige aanpassing van een hoofdweg, langs wegvakken die niet in het onderzoeksgebied ten behoeve van een tracébesluit zijn onderzocht, de kwaliteit van de voor stikstof gevoelige habitats kan verslechteren of daarvoor significante gevolgen kan hebben.

Artikelen 2.3 en 2.4

De artikelen 2.3 en 2.4 zijn toegelicht in paragrafen 2.3.1 en 2.3.2 van deze toelichting. In aanvulling daarop kan ten aanzien van artikel 2.4 – dat regels stelt over de berekening van de omvang van de ontwikkelingsruimte die aan een project of andere handeling moet worden toegedeeld – nog het volgende worden gemeld.

Zoals in het algemene deel van de toelichting is aangegeven, bevat het vierde lid van artikel 2.4 een specifieke regel voor de berekening van de toename van de stikstofdepositie die wordt veroorzaakt door tijdelijke projecten of tijdelijke andere handelingen, met een duur van ten hoogste vijf jaar. Voor dergelijke projecten en handelingen ligt het niet in de rede om – zoals de hoofdregel in het tweede en derde lid van artikel 2.4 is – uit te gaan van een permanente stikstofdepositie, maar van de gemiddelde stikstofdepositie gedurende de periode dat het project of de andere handeling wordt uitgevoerd. Ter toelichting van de methodiek van middeling voor tijdelijke projecten en andere tijdelijke handelingen moge het volgende rekenvoorbeeld dienen. Een tijdelijk project dat gedurende vijf jaar een depositie van 12 mol per hectare per jaar veroorzaakt, veroorzaakt in totaal gedurende de looptijd van dat project een depositie van 60 mol per hectare. Deze totale depositie wordt gedeeld door zes, gegeven de zesjarige periode waarvoor het programma aanpak stikstof wordt vastgesteld. De ontwikkelingsruimte die voor het tijdelijk project benodigd is, is daarmee een gemiddelde depositie van 10 mol per hectare per jaar gedurende de zes jaar van de programma-periode. Deze 10 mol wordt aan het tijdelijke project toegedeeld bij het desbetreffende toestemmingsbesluit.

Voor de vraag of sprake is van een tijdelijk project of tijdelijke handeling, wordt overigens niet alleen naar de realisatiefase, maar ook naar de exploitatiefase gekeken. Wanneer een project bestaat uit een realisatiefase van ten hoogste vijf jaar, maar datzelfde project vervolgens in de exploitatiefase blijvend stikstofdepositie veroor-

zaakt, dan is geen sprake van een tijdelijk project en geldt de reguliere systematiek als neergelegd in het tweede en derde lid van artikel 2.4 en zal op basis van de hoogste depositie die gedurende één van deze fasen wordt veroorzaakt ontwikkelingsruimte moeten worden toegekend. Als sprake is van duidelijk afgebakende activiteiten die respectievelijk betrekking hebben op een voorbereidingsfase van ten hoogste vijf jaar en een exploitatiefase van onbepaalde duur, en als deze als twee verschillende projecten kunnen worden gezien waarvoor afzonderlijke vergunningen worden aangevraagd, dan kunnen de voorbereidingsactiviteiten gelden als tijdelijk project. Door tegelijkertijd voor de onderscheiden activiteiten afzonderlijke vergunningen aan te vragen, kan de ondernemer wel direct zekerheid verkrijgen over het totale traject, voordat hij de investering aangaat.⁷⁸

In het vijfde tot en met negende lid van artikel 2.4 wordt geregeld welke situatie als uitgangspunt moet worden genomen voor de bepaling van de toename van de stikstofdepositie die een project of een andere handeling veroorzaakt.

Indien het project of de andere handeling een uitbreiding of een andere wijziging van een bestaande situatie betreft die eerder is toegestaan op grond van de wet⁷⁹, dan wordt ingevolge het vijfde lid, onderdeel a, de toename van de stikstofdepositie door het project of de andere handeling bepaald ten opzichte van de bestaande activiteit en de daarbij behorende stikstofdepositie die eerder is toegestaan. Dat kan zijn een vergunning op grond van artikel 2.7, tweede lid, van de wet, een omgevingsvergunning waarbij de Natura 2000-toets op grond van artikel 2.2aa, onderdeel a, van het Besluit omgevingsrecht aanhaakt of een beheerplan waarin een project of andere handeling is vrijgesteld van de vergunningplicht op grond van artikel 2.9, eerste lid, aanhef en onderdeel a, van de wet. Het volstaat als voor de bestaande activiteit toestemming is verleend voor de stikstofdepositie op het meest nabijgelegen Natura 2000-gebied of het Natura 2000-gebied waarop de depositie het hoogst is. Wanneer eerder een melding op grond van artikel 2.7 van deze regeling is gedaan, wordt de toename van de stikstofdepositie bepaald ten opzichte van die melding.

In het zesde lid van artikel 2.4 is een specifieke regel opgenomen voor het geval dat een voorgenomen project of andere handeling bestaat uit de wijziging of uitbreiding van een bestaande activiteit ten aanzien waarvan één of meer meldingen zijn gedaan na het toestemmingsbesluit of de melding, bedoeld in het vijfde lid, onderdeel a. In dat geval wordt voor het bepalen van de toe te delen ontwikkelingsruimte uitgegaan van het project dan wel de andere handeling zoals gerealiseerd overeenkomstig de

---

⁷⁸ Dit kan onder meer relevant zijn voor de winning van oppervlaktedelfstoffen, zoals de Federatie Oppervlaktedelfstoffenwinnende industrieën (FODI) in haar commentaar aangaf. Zij gaf ook aan dat na de daadwerkelijke winning veelal een fase volgt van herinrichting van het gebied. Die laatste fase is duidelijk te onderscheiden van de voorgaande fasen en zou – als zij een periode van ten hoogste vijf jaar betreft – dus onder de regeling voor tijdelijke projecten en andere handelingen van het vierde lid van artikel 2.4 vallen. Ook in het commentaar van VNO/NCW & MKB-Nederland werd aandacht gevraagd voor dit punt.

⁷⁹ Het kan daarbij ook gaan om op grond van artikel 19d van de toenmalige Natuurbeschermingswet 1998 verleende vergunningen. Deze gelden ingevolge artikel 9.4, eerste lid, van de Wet natuurbescherming als vergunning als bedoeld in artikel 2.7, tweede lid, van de Wet natuurbescherming.

laatste melding. Als zich na het toestemmingsbesluit of de eerste melding wijzigingen hebben voorgedaan waarvoor een toestemmingsbesluit is verleend, dan geldt uiteraard wel de hoofdregel van het vijfde lid, onderdeel a, en geldt dat toestemmingbesluit als uitgangssituatie.

Indien sprake is van wijziging of uitbreiding van een vóór 1 januari 2015 al bestaande activiteit waarvoor geen toestemmingsbesluit als bedoeld in het vijfde lid, onderdeel a, is verleend, dan wordt ingevolge het vijfde lid, onderdeel b, de toename afgezet tegen de stikstofdepositie die de bestaande activiteit feitelijk vóór 1 januari 2015 ten hoogste veroorzaakte. Het vijfde lid, onderdeel c, bevat een bijzondere regeling voor het geval dat de stikstofdepositie die de activiteit feitelijk veroorzaakte in de periode vóór 1 januari 2015 hoger was dan de stikstofdepositie als gevolg van de activiteit waarvoor vóór 1 juli 2015 – de ingangsdatum van het programma aanpak stikstof – toestemming is verleend. In dat geval wordt de stikstofdepositie afgezet tegen de stikstofdepositie die de bestaande activiteit feitelijk veroorzaakte. Deze regels sluiten aan bij de wijze waarop in het programma rekening is gehouden met de bestaande, feitelijke depositie van activiteiten. Voor het programma aanpak stikstof zijn met behulp van het rekeninstrument AERIUS de feitelijke emissies berekend voor de aanvang van het programma op basis van het feitelijk gebruik door de verschillende sectoren. Deze feitelijke stikstofdepositie maakt deel uit van de achtergronddepositie waarmee rekening is gehouden in het programma en de daarvan deel uitmakende gebiedsanalyses, die op gebiedsniveau de ecologische beoordeling van het programma vormen. De bevoegde gezagen kunnen daarom bij de toestemmingverlening voor de stikstofdepositie die de betrokken activiteiten veroorzaakten vóór het tijdstip van inwerkingtreding van het programma verwijzen naar de ecologische beoordeling die ten grondslag ligt aan het programma. Toekenning van ontwikkelingsruimte blijft hiervoor achterwege. Er wordt uitsluitend ontwikkelingsruimte toegedeeld voor de toename van de stikstofdepositie die het gevolg is van de voorgenomen uitbreiding of wijziging van de activiteit ten opzichte van de bestaande activiteit en de daarbij behorende stikstofdepositie die feitelijk werd veroorzaakt vóór de inwerkingtreding van het programma. Aan het bevoegde gezag voor de toestemmingverlening wordt de keuze gelaten om bij de toestemmingverlening voor wijzigingen van bedrijven vanaf 1 februari 2009 - de datum waarop de vergunningplicht van artikel 19d van de toenmalige Natuurbeschermingswet 1998 van toepassing werd voor alle Natura 2000-gebieden – waarvoor geen vergunning is aangevraagd maatwerk toe te passen, binnen de kaders van deze regeling.

Het vijfde lid is niet relevant ingeval sprake is van ongewijzigde voortzetting van projecten waarvoor al een vergunning was verleend op grond van de Hinderwet of de Wet milieubeheer vóór de datum waarop artikel 6, derde lid, van de Habitatrichtlijn moest zijn omgezet⁸⁰. In dat geval behoefde voor dat project onder de toenmalige Natuurbe-

---

⁸⁰ Voor Natura 2000-gebieden die als speciale beschermingszones op grond van de Habitatrichtlijn zijn aangewezen, is dat de datum van plaatsing van het Natura 2000-gebied door de Europese Commissie op de lijst gebieden van communautair belang; voor de meeste gebieden is dat 7 december 2004. Voor Natura 2000-gebieden die als speciale bescher-

schermingswet 1998 niet een afzonderlijke vergunning te worden verleend⁸¹; met de Wet natuurbescherming is dat niet anders geworden. Deze uitzondering op de vergunningplicht geldt overigens niet zonder meer voor het op de realisatie van het project volgende gebruik dat zelf niet als project maar als andere handeling is aan te merken (bijvoorbeeld het houden van vee in de voor de omzettingsdatum vergunde stal). Voor deze andere handeling kan evenwel de vrijstelling voor 'bestaand gebruik' van artikel 2.9 van de Wet natuurbescherming, voorheen artikel 19d, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998, gelden; dat is het geval als sprake is van gebruik dat op 31 maart 2010 bestond en daarna ongewijzigd is voortgezet.⁸² Als sprake is van wijziging of uitbreiding van het project of – na 31 maart 2010 – van de andere handeling, dan is wel een vergunning vereist op grond van artikel 2.7, tweede lid, van de Wet natuurbescherming, voorheen artikel 19d, eerste lid, van de Natuurbeschermingswet 1998. Deze heeft dan overeenkomstig vaste jurisprudentie van de Afdeling bestuursrecht-spraak van de Raad van State betrekking op de volledige activiteit, zoals deze is gewijzigd, maar de toe te delen ontwikkelingsruimte kan, zoals hiervoor is uiteengezet, worden beperkt tot de toename van de depositie ten opzichte van de feitelijke depositie vóór 1 januari 2015.⁸³

De feitelijke stikstofdepositie die een bestaande activiteit veroorzaakte vóór 1 januari 2015 is volgens het zevende lid de stikstofdepositie die ten hoogste werd veroorzaakt in de periode van 1 januari 2012 tot en met 31 december 2014 op grond van het gebruik dat daadwerkelijk heeft plaatsgevonden met inachtneming van de stikstofdepositie die ten hoogste kon plaatsvinden overeenkomstig de geldende omgevingsvergunning voor de betrokken milieuactiviteit op grond van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht of een vergunning of melding krachtens de Wet milieubeheer of de

---

mingszones op grond van de Vogelrichtlijn zijn aangewezen, is de referentiedatum de datum van de nationale aanwijzing van het desbetreffende Natura 2000-gebied, of, als de aanwijzing dateert van vóór 10 juni 1994, 10 juni 1994.

⁸¹ ABRvS 31 maart 2010, zaaknr. 200903784/1.

⁸² De tekst is op dit punt verduidelijkt naar aanleiding van het commentaar van VNO/NCW & MKB Nederland. De Federatie van Oppervlakedelfstoffenwinnende Industrieën (FODI) bepleitte in haar commentaar dat een eventuele uitbreiding van de activiteiten binnen de vóór de omzettingsdatum geldende milieu- of Hinderwetvergunning niet als andere handeling vergunningplichtig is, ook als die uitbreiding na 31 maart 2010 plaatsvond. In dat geval is echter niet voldaan aan de voorwaarden voor de vrijstelling voor bestaand gebruik als neergelegd in artikel 2.9, tweede lid, van de wet. Die vrijstelling is een voortzetting van artikel 19d, tweede lid, van de toenmalige Natuurbeschermingswet 1998. Volgens jurisprudentie van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State over dat artikel, geldt de vrijstelling voor bestaand gebruik niet langer als gebruik na 31 maart 2010 is gewijzigd, tenzij is voldaan aan elk van de volgende voorwaarden: 1) er is sprake van een fluctuatie in het gebruik die eigen is aan de bedrijfsvoering en 2) voor dat gebruik was vóór de bij uitzondering 1 genoemde referentiedatum een vergunning op grond van de Hinderwet of de Wet milieubeheer verleend en het na 31 maart 2010 gewijzigde gebruik is lager dan destijds was vergund. Verwezen zij naar ABRvS 19 februari 2014, zaaknr. 201305070/1/R2.

⁸³ De Federatie Oppervlakedelfstoffenwinnende Industrieën (FODI) gaf in haar commentaar aan dat uit moet worden gegaan van de stikstofdepositie die op grond van de milieuvergunning of Hinderwetvergunning mocht plaatsvinden. Dat is juist als sprake is van vóór de omzettingsdatum verleende vergunningen en ongewijzigde voortzetting van de toen vergunde activiteiten. Ingeval van vergunningverlening voor uitbreiding of wijziging van een activiteit wordt voor de toe te delen ontwikkelingsruimte echter niet uitgegaan van de eerder vergunde ruimte – tenzij sprake is van een specifieke toestemming als bedoeld in artikel 2.7, vijfde lid, onderdeel a – maar van de hoogste feitelijke depositie in de periode van 1 januari 2012 tot en met 31 december 2014. Daarmee is rekening gehouden in de ecologische onderbouwing van het Programma aanpak stikstof 2015-2021.

daaraan voorafgaande Hinderwet.⁸⁴ De initiatiefnemer moet in dat geval aantonen wat binnen deze kaders de hoogste feitelijke stikstofdepositie als gevolg van zijn bestaande activiteit was in de jaren 2012 tot en met 2014. Voor een veehouderijbedrijf kan de initiatiefnemer de feitelijke depositie aantonen met behulp van gegevens uit een landbouwtelling als bedoeld in de Landbouwwet, uit de Geografische Informatie Agrarische Bedrijven (GIAB), gegevens over de aantallen op het bedrijf aanwezige dieren (op grond van artikel 32, tweede lid, onderdelen d en e, van het Uitvoeringsbesluit Meststoffenwet) of financiële gegevens waaruit blijkt hoeveel dieren zijn aangevoerd en afgevoerd. Voor industrie kan de initiatiefnemer bijvoorbeeld gebruik maken van (milieu)jaarverslagen. Provincies kunnen in beleidsregels bepalen dat zij aanvullende informatie vragen waarmee een initiatiefnemer zijn bestaande activiteit kan aantonen, zoals een omgevingsvergunning voor het bouwen. Daarmee kan worden voorkomen dat een initiatiefnemer een vergunningaanvraag indient voor vermeende bestaande dieraantallen, terwijl niet eerder een vergunning voor stallen voor dat aantal dieren is verleend.

Het achtste lid bevat een specifieke regeling in verband met de specifieke aard van de bedrijfsvoering van Defensie, die wordt gekenmerkt door fluctuaties. Zowel door het aangaan of beëindigen van missies, waardoor personeel en materieel wordt uitgezonden naar het buitenland of weer terugkomt, alsmede door variaties in oefenprogramma's, kan tijdelijk minder gebruik plaatsvinden dan binnen de vergunning is toegestaan of kan juist sprake zijn van volledig gebruik. Voor activiteiten die in opdracht van de Minister van Defensie plaatsvinden wordt de feitelijk veroorzaakte stikstofdepositie daarom bepaald op grond van het volledig operationeel gebruik. Voor een milieu-inrichting (bijvoorbeeld een kazerne) gaat het om het volledig operationeel gebruik binnen de kaders van een omgevingsvergunning voor een milieuactiviteit, een milieuvergunning of een melding krachtens de Wet milieubeheer. Voor oefenterreinen van de Defensie wordt het bestaand gebruik beschreven in beheerplannen. Voor militaire luchthavens volgt uit de Wet luchtvaart het maximale gebruik dat is toegestaan. In de ecologische beoordeling van het programma aanpak stikstof is rekening gehouden met het maximale operationele gebruik door Defensie.

Voor een project dat of andere handeling die betrekking heeft op een wijziging of uitbreiding van een weg, vaarweg of spoorweg wordt ingevolge het negende lid de toename van de stikstofdepositie bepaald ten opzichte van de stikstofdepositie die het gevolg is van het verkeer op het wegennet, vaarwegennet, onderscheidenlijk het spoorwegennet, uitgaande van de autonome ontwikkeling van het verkeer. Voor de autonome ontwikkeling van het verkeer vanaf de inwerkingtreding van het programma

---

⁸⁴ Het zevende lid is naar aanleiding van het commentaar van het Interprovinciaal Overleg verduidelijkt, in die zin dat als beperking niet langer wordt gesteld dat is gehandeld binnen de kaders van de geldende vergunning, maar dat de depositie niet hoger was dan de depositie die was toegestaan op grond van de geldende omgevingsvergunning, milieuvergunning of Hinderwetvergunning. Voor de toepassing van de onderhavige regeling is immers een eventuele afwijking van de vergunning alleen relevant voor zover deze de omvang van de stikstofemissie betreft.

is geen ontwikkelingsruimte benodigd. Hiermee is in het programma reeds rekening gehouden in de depositieruimte.⁸⁵

Artikel 2.5

Artikel 2.5 voorziet in de aanwijzing van de zogenoemde prioritaire projecten en prioritaire andere handelingen, waarvoor op voorhand ontwikkelingsruimte is gereserveerd. In paragraaf 2.3.3 van het algemene deel van de toelichting is daarop ingegaan. In bijlage 1 zijn de naam, de locatie en een korte omschrijving van de projecten en andere handelingen waarvoor ontwikkelingsruimte is gereserveerd, vermeld. Voor een uitgebreide beschrijving van de projecten van het Meerjarenprogramma Infrastructuur en Ruimte (MIRT) wordt in de bijlage verwezen naar documenten waarin die projectomschrijvingen zijn opgenomen. Voor andere prioritaire projecten en andere prioritaire handelingen wordt voor meer informatie over de aard van de projecten en handelingen verwezen naar een module van AERIUS, die een ieder kan raadplegen. Wanneer er een wijziging in deze gegevens optreedt, is wijziging van deze regeling nodig.

Artikel 2.6

De in artikel 2.6 geregelde registratie van afschrijvingen en bijschrijvingen van ontwikkelingsruimte in AERIUS Register is toegelicht in artikel 2.3.4 van het algemene deel van de toelichting. In aanvulling daarop zij opgemerkt dat het vierde lid nieuw is ten opzichte van de vergelijkbare bepaling in de toenmalige Regeling programmatische aanpak stikstof. Ingeval van aanhaking van de Natura 2000-toets bij een omgevingsvergunning waarvoor de provincie een verklaring van geen bedenkingen afgeeft, kan de provincie niet terstond na verlening van de vergunning afschrijven, maar eerst na ontvangst van het door het bevoegd gezag voor de omgevingsvergunning – overeenkomstig artikel 3.12, vierde lid, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht – toe te zenden afschrift van die vergunning.⁸⁶

Artikel 2.7

De meldingsplicht waarin artikel 2.7 voorziet is toegelicht in paragraaf 2.4 van het algemene deel van de toelichting. In aanvulling daarop kan het volgende worden opgemerkt.

De in het eerste lid neergelegd minimumtermijn betekent dat de melding ten minste vier weken voorafgaand aan het begin van de uitvoering van de werkzaamheden moet worden gedaan. Met de uitvoering van de werkzaamheden moet binnen twee jaar na de melding worden gestart. Dat impliceert dat voorgenomen activiteiten voldoende concreet moeten zijn voordat een melding kan worden gedaan. Alleen voor het plaatsen van extra dieren in een bestaande inrichting geldt dat de melding uiterlijk drie maanden van tevoren moet worden gedaan (tweede lid).

---

⁸⁵ In het commentaar van Prorail BV werd bepleit het begrip 'spoorwegen' te verduidelijken door te verwijzen naar 'hoofdspoorwegen' in de zin van de Spoorwegwet. Het uitgangspunt als neergelegd in het negende lid ziet evenwel niet uitsluitend op hoofdspoorwegen, maar op alle spoorwegen.

⁸⁶ Het Interprovinciaal Overleg vroeg aandacht voor dit punt in zijn commentaar.

Het bevoegd gezag, waarbij ingevolge het derde lid de melding moet worden gedaan, is het bevoegde gezag dat ingevolge artikel 1.3, eerste en vierde lid, van de wet bevoegd is voor de verlening van de vergunning, bedoeld in artikel 2.7, tweede lid, van de wet.

De melding kan ingevolge het vierde lid worden gedaan met gebruikmaking van AERIUS Calculator, maar dit is niet verplicht. Ingevolge artikel 2.1 van deze regeling moet de initiatiefnemer met behulp van AERIUS Calculator de stikstofdepositie berekenen die zijn voorgenomen project of andere handeling veroorzaakt op een voor stikstof gevoelig habitat in een Natura 2000-gebied. In de praktijk is een elektronische melding met behulp van AERIUS dan ook praktischer dan een afzonderlijke schriftelijke melding. Ingeval een initiatiefnemer niet met behulp van AERIUS meldt, dan moet hij de ingevolge het vijfde lid vereiste gegevens schriftelijk melden bij het bevoegd gezag. Het bevoegd gezag voert vervolgens die gegevens in AERIUS in. Voor de gegevens die moeten worden gemeld is aangesloten bij de eisen aan een aanvraag om een omgevingsvergunning, waarbij voor de natuurtoets kan worden aangehaakt (artikelen 1.3 en 8.1 van de Regeling omgevingsrecht, artikel 2.2aa, onderdeel a, van het Besluit omgevingsrecht).

In de Wet op de economische delicten is overtreding van krachtens artikel 2.9, achtste vijfde lid, van de wet gestelde regels strafbaar gesteld (artikel 1a, onderdeel 2). Dat betekent dat het strafbaar is als ten onrechte geen melding wordt gedaan, dus wanneer een meldingsplichtig project wordt gerealiseerd of een meldingsplichtige andere handeling wordt verricht zonder dat een melding is gedaan, of als bij een melding onjuiste gegevens wordt verstrekt, of als een activiteit ten onrechte wordt gemeld, in het bijzonder als een melding is gedaan en binnen twee jaar nog niet met het project of de handeling is gestart.

Artikel 2.8

Wanneer 95% van de depositieruimte voor de grenswaarde die voor een hectare van voor stikstof gevoelige habitats in een Natura 2000-gebied beschikbaar is, is benut, is de algemene grenswaarde voor niet-prioritaire projecten en handelingen die stikstofdepositie veroorzaken op het desbetreffende gebied, van rechtswege 0,05 mol per hectare per jaar voor het gehele gebied (artikel 2.12, tweede lid, Besluit natuurbescherming). Uit AERIUS moet blijken dat deze situatie zich voordoet. Zodra dit uit AERIUS blijkt, doet de Minister van Economische Zaken daarvan mededeling op internet (artikel 2.12, derde lid, Besluit natuurbescherming). Artikel 2.8 wijst het internetadres aan, waarop zulks plaatsvindt.

Artikel 2.9

In artikel 1.3, eerste lid, van het Besluit natuurbescherming zijn categorieën van handelingen en projecten aangewezen waarvoor de Minister van Economische ingevolge artikel 1.3 van de wet bevoegd gezag is in plaats van provinciale staten of gedeputeerde staten van de provincies, ten aanzien van de bevoegdheden aangewezen in het

tweede lid van artikel 1.3 van het Besluit natuurbescherming. Één van de aangewezen bevoegdheden betreft de bevoegdheid om categorieën van projecten of andere handelingen aan te wijzen waarop het verbod van artikel 2.7, tweede lid, van de wet niet van toepassing is (artikel 2.9, derde lid, van de wet). Artikel 2.7, tweede lid, van de wet verbiedt om zonder vergunning handelingen te verrichten of projecten te realiseren die, gelet op de instandhoudingsdoelstelling, de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in een Natura 2000-gebied kunnen verslechteren of een significant verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Artikel 2.9, vierde lid, van de wet bepaalt dat de aanwijzing van categorieën van projecten of andere handelingen alleen kan plaatsvinden als ten aanzien van projecten op voorhand kan worden uitgesloten dat sprake zal zijn van aantasting van de natuurlijke kenmerken van een Natura 2000-gebied (onderdeel a), of – indien het andere handelingen betreft – op voorhand rekening is gehouden met de gevolgen voor een Natura 2000-gebied. Aan deze aanwijzing kan als voorwaarde worden verbonden dat aan nader gestelde regels wordt voldaan (artikel 2.9, derde lid, van de wet).

Op grond van de toenmalige Natuurbeschermingswet 1998 was het weiden van vee en het op of in de bodem brengen van meststoffen vrijgesteld van de vergunningplicht als voorzien in artikel 19d van die wet, welk artikel de voorganger was van artikel 2.7, tweede lid, van de huidige wet (artikel 3a van het toenmalige Besluit vergunningen Natuurbeschermingswet 1998). De aanwijzing van het weiden van vee en het op of in de bodem brengen van meststoffen in artikel 2.9 van de onderhavige regeling leidt er in samenhang met artikel 2.9, derde lid, van de wet toe dat de eerdere vrijstelling wordt gecontinueerd, voor zover sprake is van in artikel 1.3, eerste lid, van het Besluit natuurbescherming aangewezen categorieën van handelingen. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn als het weiden van vee of het op of in de bodem brengen van meststoffen onderdeel is van het gebruik, beheer en onderhoud van militaire terreinen en oefengebieden, of van de maatregelen en voorzieningen die nodig zijn met het oog op de ontwikkeling, werking en bescherming van hoofdwaters (artikel 1.3, onderdeel a, onder 3°, onderscheidenlijk onderdeel c, van het Besluit natuurbescherming). Voor zover geen sprake is van handelingen waarvoor de Minister van Economische Zaken bevoegd is, is het aan provinciale staten van de onderscheiden provincies om voor het weiden van vee of op of in de bodem brengen van meststoffen vrijstelling van de vergunningplicht te verlenen.

De aanwijzing in artikel 2.9 van de onderhavige regeling ziet op het weiden van alle soorten vee en het op of in de bodem brengen van meststoffen, te weten: dierlijke meststoffen, overige organische meststoffen en kunstmest. Bij het gebruik van meststoffen gaat het, overeenkomstig de begripsomschrijving in artikel 1 van het Besluit gebruik meststoffen, om het op of in de bodem brengen van meststoffen.

Zoals in de nota van toelichting bij de wijziging van het toenmalige Besluit vergunningen Natuurbeschermingswet 1998 uitvoerig is onderbouwd, leidt de vrijstelling voor het weiden van vee en het op of in de bodem brengen van meststoffen niet tot negatieve gevolgen voor Natura 2000-gebieden, gegeven de uitvoering van het programma

aanpak stikstof en algemene tendensen (plafonnering mestgebruik door mestgebruiksnormen, regels over de aanwending van meststoffen, de voorziene verdere aanscherping van deze normen en regels, de afname van het landbouwareaal, en de stabilisering van de weidegang op het niveau van 2012).⁸⁷ Dat geldt ook voor de vrijstelling waartoe de aanwijzing in artikel 2.9 van de onderhavige regeling leidt. Inmiddels is ook voorzien in de invoering van een stelsel van fosfaatrechten voor melkvee per 1 januari 2017, waardoor een afname van de rundveestapel zal plaatsvinden.⁸⁸ Er is derhalve voldaan aan artikel 2.9, vierde lid, van de wet. In casu ontbreekt ook de noodzaak om nadere voorwaarden te stellen waaraan de vrijgestelde activiteiten moeten voldoen.

Artikelen 3.1 tot en met 3.4

De artikelen 3.1 tot en met 3.4 regelen de landelijke vrijstelling voor de bestrijding van dieren van enkele soorten die in het gehele land schade veroorzaken. Zij zijn toegelicht in paragraaf 3.1 van deze toelichting. In aanvulling daarop zij het volgende opgemerkt.

De vrijstellingen in artikel 3.1, eerste en tweede lid, worden verleend van alle wettelijke verboden die op de betrokken soorten van toepassing zijn. Alle in die verboden genoemde handelingen kunnen immers aan de orde zijn bij de voorkoming van schade door dieren van de betrokken soorten. Bij de Canadese gans, houtduif, kauw en zwarte kraai (eerste lid) gaat het om: het opzettelijk doden of vangen van vogels van de betrokken soorten, het opzettelijk vernielen of beschadigen van hun nesten, rustplaatsen of eieren en het opzettelijk storen van de vogels. Bij vossen en konijnen (tweede lid) gaat het om: het opzettelijk vangen of doden van deze dieren en het opzettelijk beschadigen of vernielen van hun vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen. Niet voorzien wordt in vrijstelling van het verbod om vogels onder zich te hebben (artikel 3.2, zesde lid, van de wet), aangezien dit verbod niet van toepassing is op vogels die aantoonbaar overeenkomstig het bepaalde bij of krachtens de wet, bijvoorbeeld in het kader van schadebestrijding op grond van onderhavige vrijstelling, zijn gedood of gevangen.

Overeenkomstig artikel 3.15, vijfde lid, van de wet wordt de vrijstelling verleend voor handelingen op door de grondgebruiker gebruikte gronden, dan wel in of aan door hem gebruikte opstallen; deze handelingen moeten zijn gericht op het voorkomen van in het lopende of volgende jaar dreigende schade op deze gronden, in of aan deze opstallen, of in het omliggende gebied (artikel 3.1, derde lid).⁸⁹

⁸⁷ Zie voor een uitgebreide toelichting Stb. 2016, 75.

⁸⁸ Zie de brief van de Staatssecretaris van Economische Zaken aan de Tweede Kamer van 3 maart 2016; Kamerstukken II 2015/16, 33 979, nr. 108.

⁸⁹ De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft in een uitspraak over artikel 65 van de toenmalige Flora- en faunawet – dat inhoudelijk overeenkomt met artikel 3.15 van de wet - erop gewezen dat uit de wet volgt dat één van de voorwaarden waaronder deze vrijstelling geldt is dat de grondgebruiker kan aantonen dat hij belangrijke schade tracht te voorkomen op het moment dat deze optreedt. Daarvoor zijn, aldus de Afdeling, objectieve en controleerbare gegevens nodig (uitspraak van 13 januari 2016, 201409932/1/A3). Vogelbescherming Nederland en Staatsbosbeheer vroegen in hun commentaar aandacht voor dit aspect van de vrijstelling. Anders dan de Vogelbescher-

Uitgezonderd van de vrijstelling is schade die wordt bestreden op begraafplaatsen (artikel 3.2). Bij individuele ontheffing, te verlenen door gedeputeerde staten van de betrokken provincie, kan beter dan in een algemene vrijstelling, worden geborgd dat die schadebestrijding op zodanige wijze geschiedt dat recht wordt gedaan aan het bijzondere karakter van begraafplaatsen.

Voor het vangen en doden van de in de vrijstelling genoemde vogelsoorten zijn in artikel 3.3, eerste lid, middelen geselecteerd uit de in artikel 3.9 van het Besluit natuurbescherming opgenomen lijst van middelen en methoden die mogen worden gebruikt voor het vangen of doden van vogels in het kader van een ontheffing of vrijstelling. Niet aangewezen zijn de in artikel 3.9 van dat besluit genoemde niet-selectieve vangmiddelen: kastvallen, vangkooien, vangnetten, bal chatri, eendenkooien en de middelen die krachtens de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden zijn toegelaten of vrijgesteld. Het gebruik daarvan voor vogels is op grond van artikel 3.4 van de wet verboden. De kastval en de vangkooi zijn ingevolge artikel 3.3, tweede lid, van de regeling derhalve uitsluitend toegelaten als middelen voor het vangen van konijnen of vossen. Voor het gebruik van de betrokken middelen voor vogels kunnen de provincies ontheffing of vrijstelling op grond van artikel 3.4, tweede lid, van de wet verlenen, zodat de middelen voor schadebestrijding kunnen worden toegestaan in een door gedeputeerde staten verleende specifieke ontheffing voor schadebestrijding op grond de artikel 3.3, eerste lid, of 3.8, eerste lid, van de wet. Een dergelijke specifieke ontheffing maakt het mogelijk zodanige voorwaarden en beperkingen te stellen, aansluitend bij de specifieke omstandigheden waarin de schadebestrijding plaatsvindt, dat voorkomen wordt dat andere dan de beoogde vogels worden gevangen.

Artikelen 3.5. en 3.6

Deze artikelen zijn toegelicht in paragraaf 3.2 van deze toelichting.

Artikelen 3.7 tot en met 3.11

Deze artikelen zijn toegelicht in paragraaf 3.3.1. van deze toelichting.

Artikel 3.7 voorziet in de erkenning van jachtexamens, de examens voor het gebruik van jachtvogels, en de examens voor het gebruik van eendenkooien die worden afgenomen door de Stichting Flora- en faunawetexamens. De examens van deze stichting waren voorheen ook erkend ingevolge de Regeling erkenning jachtexamen en preparateursexamen Flora- en faunawet. Op de kwaliteit van deze examens en de wijze van beoordeling van de examenresultaten is toezicht gehouden door op grond van artikel 8 van de toenmalige Jachtregeling aangewezen toezichthouders. De examens van de Stichting Flora- en faunawetexamens voldeden steeds aan de eisen die in het toenmalige Jachtbesluit en de toenmalige Jachtregeling werden gesteld. Deze eisen zijn in het Besluit natuurbescherming en in de onderhavige regeling ongewijzigd gebleven.

---

ming Nederland en Natuurmonumenten vroegen, is het opnemen van extra voorwaarden hieromtrent in de onderhavige regeling niet nodig.

Op grond van artikel 3.28, tweede lid, onderdeel a, van de wet kan een jachtakte ook worden verleend als de aanvrager met gunstig gevolg een door de bevoegde autoriteit van een andere staat erkend jachtexamen heeft afgelegd, mits dat examen door de Minister van Economische Zaken is aangemerkt als een examen dat gelijkwaardig is aan de door hem erkende examens. Ingevolge artikel 3.30, tweede en derde lid, van de wet geldt dat ook voor de examens voor het gebruik van jachtvogels en examens voor het gebruik van eendenkooien. De als gelijkwaardig aangemerkte buitenlandse examens zijn in artikel 3.8 van deze regeling opgenomen. In de eerste plaats gaat het om examens die erkend zijn in de andere Benelux-landen. De verplichting om deze examens als gelijkwaardig aan de nationale examens aan te merken vloeit voort uit de Beschikking van het Comité van Ministers van de Benelux Economische Unie van 27 april 1983 strekkende tot onderlinge erkenning van jachtexamens. Daarnaast is – evenals op grond van de toenmalige Flora- en faunawet het geval was – ook het Duitse jachtexamen, dat behaald is bij of krachtens het Bundesjagdgesetz, als gelijkwaardig aangemerkt.

Op grond van de artikelen 3.18, tweede lid, 3.19, tweede lid, en 3.22, tweede lid, van het Besluit natuurbescherming van het Besluit natuurbescherming moeten bij ministeriële regeling regels worden gesteld over de wijze van toetsing van kennis, vaardigheid en bekwaamheid en de wijze van beoordeling van examenresultaten. De artikelen 3.9, 3.10, en 3.11 van deze regeling bevatten deze regels, zowel voor het jachtexamen als het examen voor het gebruik van jachtvogels en het examen voor het gebruik van eendenkooien. Deze regels zijn onveranderd overgenomen uit de artikelen 4, 5 en 6 van de Jachtregeling. In de praktijk is gebleken dat deze regels werkbaar zijn en geen aanpassing behoeven.

Artikelen 3.12 en 3.13

In aanvulling op de toelichting van de artikelen 3.12 en 3.13 in paragraaf 3.3.2, zij ten aanzien van artikel 3.13 nog het volgende opgemerkt. Het model van de jachtakte bestaat uit een formulier, voorzien van een zegel die door de korpschef wordt aangebracht.⁹⁰ Het model van deze zegel wordt jaarlijks opnieuw vastgesteld. In aanvulling op de modelzegel voor de reguliere jachtakte (artikel 3.13, derde lid) wordt een aparte modelzegel vastgesteld voor de zogenoemde 'logeerakte' (artikel 3.13, vierde lid). De logeerakte is de benaming van een akte van zes dagen, die op grond van artikel 3.28, vijfde lid, van de wet, wordt verleend aan personen die niet woonachtig zijn in Nederland en op uitnodiging van een Nederlandse jachthouder op Nederlands grondgebied komen jagen. Ook voor de zogenoemde duplicaatakte is een aparte modelzegel vastgesteld (artikel 3.13, vijfde lid).

---

⁹⁰ De Staatssecretaris van Economische Zaken en de korpschef overleggen op dit moment over aanpassingen van het model van de jachtakte, met het oog op de afschaffing van het gebruik van jachtzegels. De uitvoerbaarheid wordt daarmee vergroot. Tevens worden de modelformulieren voor de jachtakte en de valkeniersakte opnieuw ontworpen. Daarbij zal, indachtig de opmerking van de Nederlandse Overleg Valkerij Organisaties, rekening worden gehouden met het gebruik van de woestijnbuizerd als jachtvogel.

Artikel 3.14

Artikel 3.14, onderdeel a, wijst voorschriften van verordening nr. 338/97 aan die vergunningplichten opleggen voor soorten die zijn genoemd in de bijlagen bij de verordening.

Artikel 4 van de verordening vereist dat voorafgaand aan invoer van specimens van soorten, genoemd in de bijlagen A en B van de verordening, een invoervergunning wordt voorgelegd. Bij specimens van soorten, genoemd in de bijlagen C en D van de verordening, is voorafgaand aan invoer een kennisgeving van invoer vereist.

Bij uitvoer of wederuitvoer dient op grond van artikel 5 van de verordening een voorafgaande uitvoervergunning of wederuitvoercertificaat te worden voorgelegd.

Indien een vergunning of certificaat bij een eerdere aanvraag is gewijzigd, dient de aanvrager de redenen van de afwijzing aan bevoegd gezag mede te delen volgens artikel 6, derde lid, van de verordening.

Artikel 8 van de verordening voorziet in een verbod in op handelingen die verband houden met de handel en gebruik voor commerciële doeleinden van specimens van de in bijlage A en B genoemde soorten. Voor specimens van soorten op bijlage B geldt een uitzondering op het verbod indien zij verkregen werden en binnengebracht overeenkomstig de geldende wetgeving inzake de instandhouding van de wilde flora en fauna.

Artikel 9 van de verordening stelt regels over de zorg voor levende dieren die op de bijlagen zijn opgenomen. Indien een specimen behoort tot een soort die is opgenomen op bijlage A, is voorafgaande toestemming vereist. Bij specimens van soorten op de andere bijlagen dient de persoon verantwoordelijk voor het vervoer het bewijs van wettelijke oorsprong te leveren. Bezitters van levende specimens van een soort genoemd in bijlage B mogen hiervan uitsluitend afstand doen indien de toekomstige ontvanger voldoende is ingelicht over het onderbrengen, de uitrusting en de handelingen die nodig zijn om ervoor te zorgen dat het specimen op gepaste wijze zal worden behandeld.

Artikel 3.14, onderdeel b, wijst een voorschrift van verordening nr. 1007/2009 aan. Dat voorschrift behelst een verbod op het invoeren en op de markt brengen van zeehondenproducten, tenzij deze afkomstig zijn van door de Inuit- en andere inheemse gemeenschappen traditioneel voor hun levensonderhoud beoefende jacht. Het Bevoegd gezag van de Wereldhandelsorganisatie (WTO) heeft in 2014 uitspraak gedaan in de door Canada en Noorwegen tegen de EU aangespannen zaak over het EU-handelsverbod voor producten afkomstig van zeehonden. Verordening nr. 1007/2009 is naar aanleiding van deze uitspraak gewijzigd.

Artikel 3.14, onderdeel c, wijst een voorschrift aan van verordening nr. 3254/1991 dat verbiedt om dieren of producten afkomstig van dieren, van dertien aangewezen soorten, in de Gemeenschap binnen te brengen uit landen waar het gebruik van de wildklem ten aanzien van die dieren niet is verboden. Het gebruik van wildklemmen in

Nederland is op grond van de wet verboden (artikel 3.24, tweede lid, van de wet en artikel 3.11, eerste lid, onderdeel b, van het besluit).

Artikel 3.15

Op grond van artikel 17, eerste lid, onderdeel a, van de CITES-uitvoeringsverordening mogen lidstaten bepalen dat bij de uitvoer van bepaalde gekweekte planten een fyto-sanitair certificaat wordt afgegeven in plaats van een uitvoervergunning als bedoeld in artikel 5, vierde lid, van de CITES-basisverordening. Van deze mogelijkheid is in artikel 3.15, tweede en derde lid, van deze regeling gebruik gemaakt, net zoals onder de Flora- en faunawet het geval was. Fyto-sanitaire certificaten zijn in veel gevallen al voorgeschreven voor de uitvoer van deze planten en op deze wijze worden de administratieve lasten beperkt voor de exporteur. In Nederland worden fyto-sanitaire certificaten uitgegeven door de Minister van Economische Zaken, ter uitvoering van de Plantenziektenwet. De soorten waar deze uitzondering voor geldt, zijn aangewezen in bijlage 8 bij de regeling. Onder de toenmalige Flora- en faunawet waren deze soorten niet in regelgeving vastgelegd. Wel was de betreffende lijst met soorten neergelegd bij het CITES-secretariaat.⁹¹ Bijlage 8 van deze regeling is in vergelijking met die lijst aangevuld met plantensoorten waarvan de export sinds het vaststellen van de vorige lijst dermate is gegroeid dat opname op de lijst in de rede ligt.

Artikelen 3.16 tot en met 3.21

De artikelen 3.16 tot en met 3.22 bevatten verschillende vrijstellingen van de in de wet en het Besluit natuurbescherming opgenomen verboden om dieren en planten van beschermde soorten te verhandelen of onder zich te hebben. Wil een handelaar of houder van een dier of plant van deze soorten een beroep op een vrijstelling willen kunnen doen, dan zal hij moeten aantonen dat wordt voldaan aan de voorschriften en beperkingen die aan de vrijstelling zijn verbonden. Kan hij dat niet, dan geldt het verbod waarop de vrijstelling ziet onverkort en begaat hij bij handelen in strijd daarmee een strafbaar feit. De artikelen zijn toegelicht in de paragrafen 3.4.3 en 3.4.4. van deze toelichting.

De in de artikelen 3.19, 3.20 en 3.21 opgenomen vrijstellingen voor in de bijlagen bij de CITES-basisverordening genoemde soorten gelden ten aanzien van planten of dieren die uit andere landen Nederland worden binnengebracht uitsluitend, indien:

- a. met betrekking tot de aanvraag, afgifte, vorm, inhoud, overlegging en geldigheid en het gebruik van invoervergunningen, uitvoervergunningen, kennisgevingen van invoer en certificaten, dan wel afschriften daarvan, alsmede van merken en etiketten is voldaan aan hetgeen daarover in de basis- en uitvoeringsverordening is bepaald, en
- b. het bewijs daarvan door de houder van de betrokken specimens desgevraagd aan de ambtenaren belast met de handhaving van de wet wordt overgelegd.

---

⁹¹ Zie <https://www.nvwa.nl/onderwerpen/meest-bezocht-a-z/dossier/export-planten-groenten-fruit-plantaardige-producten/meer-documenten-over-export-fyto-sanitair/bestand/2000966/cites-instructiebeschrijving-fyto-sanitaire-certificaten>.

Dat vloeit voort uit de aan de vrijstellingen verbonden vereisten dat de dieren en planten aantoonbaar overeenkomstig de betrokken verordeningen Nederland moeten zijn binnengebracht.

In artikel 3.19, vierde lid, is een uitzondering gemaakt op de vrijstelling van het verbod op het onder zich hebben van gefokte zwanen, roofvogels of uilen in het 'veld'; daarvoor blijft het verbod onverkort van kracht. Daarbij is niet relevant of het houden van de dieren bedrijfsmatig, hobbymatig of anderszins plaatsvindt. Voor het begrip 'veld' zij verwezen naar de uitleg die hier in de jurisprudentie aan wordt gegeven: een voor de uitoefening van de jacht bestemd of geschikt terrein; in artikel 1.1 van de Wet natuurbescherming is een uitbreiding gegeven aan hetgeen in het normale taalgebruik onder een 'veld' wordt verstaan, door ook wateren en daaraan verbonden natuur als schorren en slikken, alsook wegen en paden daaronder te vatten, mits deel uitmakend van een voor de uitoefening van de jacht geschikt of bestemd terrein.

In artikel 3.19, vijfde lid, is een uitzondering gemaakt op de vrijstelling van het verbod op onder zich hebben of verhandelen van gefokte vogels ten aanzien van haviken. Voor deze soort gelden extra eisen voor een afwijking van de verbodsbepalingen, verbonden aan een individuele toets door de Minister van Economische Zaken. Voor het onder zich hebben van gefokte haviken kan op grond van artikel 3.40 van de wet door de minister ontheffing worden verleend, indien de aanvrager door het overleggen van DNA-fingerprints van zowel de oudervogels als de jonge vogel het bewijs levert dat de vogels inderdaad in gevangenschap zijn gefokt (artikel 3.19, vijfde lid, tweede volzin). Voorheen gold deze aanvullende eis op grond van artikel 17 van de toenmalige Regeling vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten, vanwege de vaststelling destijds dat er aanwijzingen waren dat haviken aan de natuur werden onttrokken ten behoeve van valkerij en pseudo-valkerij, dat de betrokken soort zeer kwetsbaar is en dat het zeer lucratief is om haviken te verhandelen.⁹² Hoewel de staat van instandhouding van de havik sindsdien is verbeterd, biedt de aanvullende eis ten aanzien van de bewijsvoering aan de hand van over te leggen DNA-fingerprints wenselijke extra waarborgen bij de vaststelling dat de betreffende havik niet op illegale wijze aan de natuur is onttrokken. De mogelijkheid om te eisen dat de afstamming door middel van typering van bloed of ander weefsel wordt vastgesteld wordt geboden door artikel 25 van verordening (EG) nr. 1808/2001 van de Commissie van de Europese Gemeenschappen van 30 augustus 2001, houdende uitvoeringsbepalingen van Verordening (EG) nr. 338/97 van de Raad inzake de bescherming van in het wild levende dier- en plantensoorten door controle op het desbetreffende handelsverkeer (PbEG L 250).

Artikel 3.22

De in artikel 3.22 neergelegde vrijstelling voor het vervoer van wild is toegelicht in paragraaf 3.4.5.

---

⁹² Het Nationaal Overleg Valkerij Organisaties stelde in zijn consultatiereactie dat de georganiseerde valkerij geen haviken aan de natuur onttrekt. Ik verwelkom dit signaal en acht het een goede zaak dat de valkerijorganisaties in Nederland hier aandacht voor hebben.

Artikel 3.23

Artikel 3.26 van het Besluit natuurbescherming bevat de verplichting voor preparateurs tot het verstrekken van gegevens en het aanbrengen van merktekens op preparaten. Artikel 3.23, eerste lid, van onderhavige regeling bevat regels over welke gegevens dienen te worden verstrekt en over de aan te brengen merktekens. Deze regels zijn ongewijzigd in vergelijking met de oude Regeling prepareren van dieren, met dien verstande dat de betreffende gegevens voorheen in een administratie dienden te worden opgenomen en thans op grond van artikel 3.26 van het Besluit natuurbescherming aan de Minister van Economische Zaken moeten worden verstrekt. Nieuw is de verplichting om een wijziging in de gegevens door te geven aan de Minister van Economische Zaken (derde lid). Deze voorziening is wenselijk voor de gevallen waarin de preparateur een geprepareerde vogel aflevert aan een andere persoon dan de persoon die de vogel bij hem heeft afgeleverd.

Artikel 3.24

Artikel 3.27, eerste lid, van het Besluit natuurbescherming verplicht tot het bijhouden van een administratie ten aanzien van levende gefokte dieren en levende gekweekte planten. Op grond van artikel 3.27, tweede lid, van het besluit zijn in artikel 3.24 van de regeling regels gesteld over de administratie. Deze regels zijn onveranderd in vergelijking met de Regeling administratie bezit van en handel in beschermde dier- en plantensoorten onder de Flora- en faunawet.

Artikelen 3.25 en 3.26

Artikel 3.28, eerste lid, van het Besluit natuurbescherming verplicht tot het aanbrengen van pootringen op in Nederland gefokte vogels van soorten onder de reikwijdte van de Vogelrichtlijn of genoemd op bijlage A bij de CITES-basisverordening. In de artikelen 3.25 en 3.26 van de onderhavige regeling zijn op grond van artikel 3.28, vierde, vijfde en zesde lid, van het Besluit natuurbescherming regels gesteld over de pootringen, waaronder de maximale maten van de pootringen en de uitvoering van de uitgifte van de pootringen door de in bijlage 10 genoemde vogelbonden. Deze regels zijn onveranderd in vergelijking met de toenmalige Flora- en faunawet, met uitzondering van de wijziging van de maximale pootringen van enkele vogelsoorten.⁹³ De Staatssecretaris van Economische Zaken verkent thans of er verbeteringen kunnen worden doorgevoerd in het systeem van pootringen. Maatschappelijke organisaties – waaronder de vogelbonden – zijn bij deze verkenning betrokken.⁹⁴ Eventuele verbeteringen zullen hun beslag krijgen in onderhavige regeling.

---

⁹³ Kleindier Liefhebbers Nederland heeft in haar consultatiereactie om deze wijziging gevraagd. Het gaat om een kleinere ringmaat voor de volgende soorten: slob-eend, Europese wilde eend, grote toppereend, rotgans, grote zee-eend, zwarte zee-eend, zaagbek (middelste) en casarca en een grotere ringmaat voor de kleine rietgans en fluitzwaan / kleine zwaan. De Nederlandse Bond voor Vogelliefhebbers gaf in haar consultatiereactie aan wensen met betrekking tot ringmaten te zullen inbrengen bij de verkenning naar verbeteringen in het ringensysteem.

⁹⁴ De Vogelbescherming verwees in haar consultatiereactie in dit verband naar een door haar in 2007 opgesteld rapport "Gekweekt met de vangkooi". De Faunabescherming zette in

Artikel 3.27

Artikel 3.27 bevat de aanwijzing op grond van artikel 3.29 van het Besluit natuurbescherming van de plaatsen waar levende dieren en levende planten Nederland binnengebracht of waar vanuit die uitgevoerd mogen worden uit Nederland. Deze aanwijzing is ongewijzigd in vergelijking met de aanwijzing van deze plaatsen onder de Flora- en faunawet.

Artikel 3.28

De prooidieren van de soorten, genoemd in bijlage 12 bij de regeling, worden gekweekt om de biologische bestrijders van voldoende voedsel te kunnen voorzien. Het onder zich hebben van deze prooidieren, alvorens deze uit te zetten, is te beschouwen als het houden van deze dieren met het oog op de productie van van die dieren afkomstige producten, hetgeen verboden is op grond van artikel 2.3, eerste lid, van de Wet dieren. In artikel 3.28, derde lid, van onderhavige regeling is – net als in de toenmalige Regeling vrijstelling dier- en plantensoorten – vrijstelling verleend van dat verbod voor het houden van de in bijlage 12 genoemde prooidieren, op grond van artikel 10.1, eerste lid, van de Wet dieren. Artikel 2.3, eerste lid, van de Wet dieren is overigens niet van toepassing op de biologische bestrijders, genoemd in bijlage 11 van de regeling, omdat deze dieren niet worden gehouden met het oog op de productie van van die dieren afkomstige producten.

Artikel 3.29

Aan het vereiste in artikel 8 van de EU-verordening inzake invasieve uitheemse soorten om een vergunningensysteem in te stellen op basis waarvan instellingen invasieve uitheemse soorten onder zich mogen hebben en onderzoeken, wordt invulling gegeven met de grondslag in artikel 3.40 van de wet om ontheffingen te verlenen van het verbod in artikel 3.37, eerste lid, van de wet. Krachtens artikel 3.40 van de wet zijn op het verlenen van deze ontheffingen de beperkingen ter zake uit de exotenverordening van toepassing.⁹⁵

Artikel 3.30

De Minister van Economische Zaken is het bevoegde gezag voor besluiten ten aanzien van faunabeheereenheden, faunabeheerplannen, populatiebeheer en schadebestrijding, voor zover het terreinen betreft waarvan de Kroondrager het jachtrecht heeft (artikel 1.7 van het Besluit natuurbescherming).⁹⁶ Artikel 3.30 van de onderhavige regeling voorziet voor deze terreinen in de op grond van artikel 3.12 van de wet te stellen regels waaraan faunabeheereenheden en faunabeheerplannen moeten voldoen.

---

haar consultatiereactie vraagtekens bij het gehele systeem van pootringen, omdat het systeem niet waterdicht zou zijn.

⁹⁵ Zie artikel 8, tweede lid, van de verordening.

⁹⁶ Zie over het beheer van deze terreinen ook Aansluiting Handelingen nrs. 716, 717 en 718, Tweede Kamer, vergaderjaar 2007-2008.

Het eerste lid stelt regels over de rechtsvorm en de samenstelling van het bestuur van de betrokken faunabeheereenheid. In dit geval ligt de rechtsvorm van de stichting in de rede. In het werkgebied van de onderhavige faunabeheereenheid is immers sprake van slechts één jachthouder. De vertegenwoordiging in het bestuur zal moeten voldoen aan de in artikel 3.12, tweede lid, van de wet gestelde eisen. Deze brengen mee dat, behalve de jachthouder zelf of diens vertegenwoordiger, ook ten minste twee vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties die het doel behartigen van een duurzaam beheer van populaties van in het wild levende dieren in de betrokken regio in het bestuur zitting hebben.

Het tweede lid stelt inhoudelijke eisen aan het door vorenbedoelde faunabeheereenheid op te stellen faunabeheerplan. Deze hebben tot doel om overeenkomstig artikel 3.12, derde en vierde lid, van de wet te verzekeren dat populatiebeheer en schadebestrijding op passende, doeltreffende en planmatige wijze plaatsvinden en dat aan de te treffen maatregelen en aantallen dieren een zo goed mogelijke onderbouwing ten grondslag ligt. De eisen sluiten aan bij de eisen die werden gesteld in het voormalige Besluit faunabeheer, met dien verstande dat deze thans niet alleen betrekking hebben op populatiebeheer, maar ook op schadebestrijding. Er worden geen eisen gesteld die betrekking hebben op de jacht, als gedefinieerd in artikel 1.1, eerste lid, van de wet, aangezien deze op de betrokken terreinen niet wordt uitgeoefend. Niet overgenomen uit het Besluit faunabeheer zijn de eisen met betrekking tot de minimumoppervlakte van het gebied waarop het faunabeheerplan betrekking heeft, omdat in dit geval op voorhand vast staat dat aan deze eisen wordt voldaan. Evenmin behoeft het faunabeheerplan te voorzien in de mogelijkheid dat en de voorwaarden waaronder populatiebeheer op terreinen van niet bij de faunabeheereenheid aangesloten jachthouders plaatsvindt, nu de onderhavige faunabeheereenheid alleen werkzaam zal zijn op de terreinen waarvan de Kroondrager het jachtrecht heeft. Op de voldoening aan de in het tweede lid gestelde eisen wordt getoetst, in het kader van de behandeling van de aanvraag tot goedkeuring van het faunabeheerplan op grond van artikel 3.12, zevende lid, van de wet; de bevoegdheid tot goedkeuring ligt op grond van artikel 1.7 van het Besluit natuurbescherming bij de Minister van Economische Zaken.

Voor een effectieve uitvoering van populatiebeheer en schadebestrijding is over het algemeen een meerjarige aanpak nodig. Faunabeheerplannen en de ontheffingen voor populatiebeheer hebben in de huidige praktijk gebruikelijkerwijs betrekking op een periode van vijf jaren. Dat is tevens de maximale geldigheidsduur van het faunabeheerplan zoals deze voorheen was voorzien in het Besluit beheer en schadebestrijding. Het derde lid sluit daarbij aan.

Zoals in de memorie van toelichting bij het voorstel voor Wet natuurbescherming is aangegeven, heeft de verplichting voor jachthouders om zich overeenkomstig artikel 3.14, eerste lid, van de wet aan te sluiten bij een wildbeheereenheid geen toegevoegde waarde in een situatie als de onderhavige, waarin sprake is van een groot gebied dat slechts één beheerder heeft en een samenhangend en verantwoord beheer van het

terrein is verzekerd.⁹⁷ Het vierde lid van artikel 3.30 voorziet dan ook – op grond van artikel 3.14, tweede lid, onderdeel b, van de wet in samenhang met artikel 1.7 van het Besluit natuurbescherming – in een uitzondering op de aansluitplicht.

Artikelen 4.2 en 4.3

In artikel 1.3, eerste lid, van het Besluit natuurbescherming zijn categorieën van handelingen en projecten aangewezen waarvoor de Minister van Economische Ingevolge artikel 1.3 van de wet bevoegd gezag is, in plaats van provinciale staten of gedeputeerde staten van de provincies, ten aanzien van de bevoegdheden aangewezen in het tweede lid van artikel 1.3 van het Besluit natuurbescherming. Tot de aangewezen bevoegdheden behoren het stellen van regels op grond van artikel 4.2, tweede lid, van de wet, over de melding van het voornemen tot het vellen of doen vellen van een houtopstand en het verlenen van vrijstellingen op grond van artikel 4.5, vierde lid, van de wet.

Artikel 4.2 van onderhavige regeling bevat de betreffende regels voor de categorieën van handelingen en projecten, bedoeld in artikel 1.3, eerste lid, van het Besluit natuurbescherming. Deze regels waren voorheen vastgelegd in artikel 2, eerste lid, van de Boswet en de regels zijn in vergelijking daarmee ongewijzigd.

In artikel 4.3 van onderhavige regeling is de vrijstelling gecontinueerd die was opgenomen in de Regeling meldings- en herplantplicht voor de categorieën van handelingen en projecten, bedoeld in artikel 1.3, eerste lid, van het Besluit natuurbescherming. Deze vrijstelling ziet op het aanplanten van houtopstanden die korter dan veertig jaar zullen bestaan. Indien aan de voorwaarden is voldaan, geldt ten aanzien van deze houtopstanden geen herbeplantingsplicht. Deze vrijstelling kan van belang zijn voor de aanleg of uitbreiding en beheer en onderhoud van militaire terreinen, oefengebieden en inrichtingen en militaire vliegvelden (artikel 1.3, eerste lid, onderdeel a, onder 3° en 4° van het Besluit natuurbescherming).

Artikel 6.1

Artikel 7.1, eerste lid, van de Wet natuurbescherming regelt wie is belast met het toezicht op de naleving van de wet, het Besluit natuurbescherming en de onderhavige regeling. Deze toezichthouders voeren de reguliere controles uit op de naleving van de voorschriften, met toepassing van de daarvoor in de Algemene wet bestuursrecht geregelde bevoegdheden. Aangezien een belangrijk deel van de taken van de Wet natuurbescherming is neergelegd bij de provincies, regelt artikel 7.1, eerste lid, onderdeel c, van de wet dat de door gedeputeerde staten aan te wijzen ambtenaren worden belast met het toezicht op de naleving.

In aanvulling daarop voorziet artikel 7.1, eerste lid, onderdeel a, van de wet in een aanwijzing van toezichtambtenaren door de Minister van Economische Zaken. Dat is van belang voor de onderdelen van de wet en de uitvoeringsregelgeving waarvoor de

---

⁹⁷ Kamerstukken II 2011/12, 33 348, nr. 3, blz. 166.

Minister van Economische Zaken bevoegd gezag is, zoals de CITES-regelgeving en de vergunningen en ontheffingen voor categorieën van activiteiten als bedoeld in titel 1.2 van het Besluit natuurbescherming. Voor het overige zij verwezen naar hoofdstuk 6 van deze toelichting.

Artikelen 7.1 tot en met 7.12

De artikelen 7.1 tot en met 7.12 zijn goeddeels technisch van aard. Zij voorzien in wijziging van andere ministeriële regeling die verwijzen naar bepalingen in de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en faunawet of de Boswet of naar bepalingen in op die wetten gebaseerde algemene maatregelen van bestuur of ministeriële regelingen. Deze verwijzingen worden vervangen door verwijzingen naar de toepasselijke bepalingen in de Wet natuurbescherming, het Besluit natuurbescherming of de onderhavige regeling.

Artikel 7.1

In het Besluit Gedragstoezicht financiële ondernemingen Wft is bepaald dat werknemers en andere natuurlijke personen die zich onder verantwoordelijkheid van een financiële dienstverlener bezighouden met advisering over onder meer schadeverzekeringen, over het vereiste diploma beschikken. In de op dat besluit gebaseerde Regeling eindtermen en toetstermen examens financiële dienstverlening Wft zijn voor deze diploma's de zogeheten eindtermen en toetstermen vastgesteld.

Eén van de toetstermen in de tabel "Taak 2. Het opstellen van een risicoanalyse ten behoeve van het advies" is dat de kandidaat de aansprakelijkheidsrisico's kan onderscheiden ingeval de klant een vergunning op basis van de toenmalige Flora- en faunawet beoogt. Deze verwijzing wordt met artikel 7.1 van de onderhavige regeling geactualiseerd.

Artikel 7.2

Op grond van artikel 5.13 en verder van de Wet inkomstenbelasting 2001 geldt kort en goed een vrijstelling van de inkomstenbelasting, met een maximum, voor inkomsten uit "groene beleggingen", zijnde aandelen in, winstbewijzen van en geldleningen aan aangewezen groene fondsen. Als groene fondsen kunnen banken worden aangewezen, waarvan het doel en de feitelijke werkzaamheden hoofdzakelijk bestaan in het direct of indirect verstrekken van kredieten ten behoeve van projecten in het belang van de bescherming van het milieu, waaronder natuur en bos, of het direct of indirect beleggen van vermogen in dergelijke projecten.

In de Regeling groenprojecten 2010 kon voorheen onder meer voor projecten die zijn gericht op de ontwikkeling en instandhouding van natuur- en landschappelijke waarden in gebieden die als Natura 2000-gebied, Beschermd Natuurmonument of Wetland (Ramsar) zijn aangewezen op grond van de toenmalige Natuurbeschermingswet 1998, of in Nationale Parken of gebieden die onderdeel zijn van de Nationale of Provinciale

Ecologische Hoofdstructuur inclusief robuuste ecologische verbindingzones een verklaring worden afgegeven.

De verwijzingen naar deze natuurgebieden in de Regeling groenprojecten 2010 wordt in artikel 7.2 geactualiseerd. Opgemerkt wordt dat met de inwerkingtreding van de Wet natuurbescherming het specifieke beschermingsregime voor beschermde natuurmonumenten is vervallen. Een verwijzing naar Ramsargebieden is overbodig omdat deze gebieden zijn aangewezen als Natura 2000-gebied.

Van de gelegenheid is gebruik gemaakt in de aanhef van het desbetreffende artikel de aanduiding van de verantwoordelijke bewindspersonen te actualiseren.

Artikel 7.3

De Regeling herverkaveling geeft uitvoering aan artikel 95 van de Wet inrichting landelijk gebied. Op grond van dit artikel worden landinrichtingsprojecten waarvoor op grond van artikel 198 van de Landinrichtingswet een zogeheten wenszitting heeft plaatsgevonden, afgerond volgens de procedure van de Landinrichtingswet. Voor deze projecten stelt de Regeling herverkaveling nadere regels voor enkele onderdelen van de landinrichtingsprocedure: het stelsel van classificatie, het plan van toedeling en de tweede schatting. Ingevolge artikel 15, onderdeel d, van de Regeling herverkaveling, kunnen in een plan van toedeling dat wordt opgesteld in het kader van een landinrichtingsprocedure dat voorziet in herverkaveling geen gronden worden opgenomen waarop een houtopstand die groter is dan 10 are heeft gestaan en waarvoor een herbeplantingsplicht als bedoeld in artikel 3, eerste lid, van de toenmalige Boswet geldt. De verwijzing naar de betrokken bepaling van de toenmalige Boswet wordt met artikel 7.3 van de onderhavige regeling vervangen door de verwijzing naar de bepaling die in de Wet natuurbescherming de herbeplantingsplicht regelt.

Artikel 7.4

Op grond van artikel 2.3 van de Regeling houders van dieren zijn van het verbod op het houden van dieren vrijgesteld de categorieën houders van dieren die zijn genoemd in bijlage 2 bij die regeling, voor de daarbij genoemde diersoorten en met inachtneming van de daarbij genoemde voorschriften.

In de onderdelen e en f van bijlage 2 werden opvangcentra die voldoen aan het Protocol opvang bedreigde inheemse diersoorten respectievelijk het Protocol opvang bedreigde uitheemse diersoorten vrijgesteld, voor de bedreigde inheemse en uitheemse zoogdiersoorten die op grond van de toenmalige Flora- en faunawet werden aangewezen.

Aangezien de Wet natuurbescherming niet voorziet in een algemene lijst van aangewezen inheemse en uitheemse soorten, is via het Besluit natuurbescherming in het Besluit houders van dieren ter vervanging een nieuwe lijst opgenomen waarin deze soorten zijn aangewezen (bijlage IIa nieuw). Artikel 7.4 van deze regeling regelt dat in

bijlage 2 bij de Regeling houders van dieren wordt verwezen naar die nieuwe lijst.⁹⁸ Van de gelegenheid is gebruik gemaakt om te verwijzen naar het Protocol opvang verboden diersoorten, bedreigde uitheemse diersoorten en bedreigde inheemse diersoorten, dat op 1 december 2015 in werking is getreden en dat dient ter vervanging van het Protocol opvang verboden diersoorten, Protocol opvang bedreigde inheemse diersoorten en Protocol opvang bedreigde uitheemse diersoorten.⁹⁹

Artikel 7.5

Op grond van artikel 4.4, eerste lid van het Besluit omgevingsrecht verstrekt de aanvrager bij de aanvraag de bij ministeriële regeling aangewezen gegevens en bescheiden ten aanzien van de activiteiten binnen het project waarop de aanvraag betrekking heeft.

Artikel 8.1 van de Regeling omgevingsrecht bevatte een opsomming van de gegevens die een aanvrager moest aanleveren indien zijn vergunningaanvraag betrekking had op projecten die schadelijke gevolgen konden hebben voor een beschermd natuurmonument of een Natura 2000-gebied. In de Wet natuurbescherming is niet langer een specifiek beschermingsregime voorzien voor beschermde natuurmonumenten. Alleen voor Natura 2000-gebieden blijft een bijzondere bescherming gelden. Met artikel 7.6 van de onderhavige regeling worden de gegevens die een aanvrager moet aanleveren geactualiseerd.

Artikel 8.2 van de Regeling omgevingsrecht bevatte een opsomming van de gegevens die aan aanvrager moest aanleveren indien zijn vergunningaanvraag betrekking had op activiteiten die schadelijke gevolgen konden hebben voor beschermde soorten op grond van de toenmalige Flora- en faunawet. De aanvrager moest onder andere het doel en belang van de activiteiten omschrijven. Deze belangen stonden beschreven in het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten. Deze belangen staan thans beschreven in de Wet natuurbescherming (3.3, vierde lid, onderdeel b, onderscheidenlijk artikel 3.8, vijfde lid, onderdeel b, onderscheidenlijk artikel 3.10, tweede lid, al dan niet in samenhang met artikel 3.8, vijfde lid, onderdeel b, van de wet).¹⁰⁰

Artikel 7.6

---

⁹⁸ Stichting Dier en Recht vroeg in haar consultatiebijdrage welke eisen gelden voor de opvang en verzorging van de das, eekhoorn, egel, gewone zeehond en grijze zeehond, nu het onder zich hebben van deze dieren niet verboden is bij of krachtens de wet. Het vangen van deze dieren is verboden op grond van de wet en gedeputeerde staten van de provincies kunnen ontheffing verlenen van dat verbod. Zonder ontheffing, die onder voorwaarden kan worden verleend, is het vangen van gewonde of zieke dieren van voornoemde soorten dus verboden. Verder bepaalt artikel 2.1, zesde lid, van de Wet dieren dat hulpbehoevende dieren de nodige zorg verleend moet worden. De toepassing van het Protocol opvang verboden diersoorten, bedreigde uitheemse diersoorten en bedreigde inheemse diersoorten op de opvang en verzorging van dieren van voornoemde soorten is onderwerp van nader onderzoek.

⁹⁹ Stcrt. 2015, 42940.

¹⁰⁰ Het Interprovinciaal Overleg deed in zijn commentaar suggesties om deze bepaling te verduidelijken. Deze zijn overgenomen, met uitzondering van de suggestie om de vereiste beschrijving van de gevolgen van de voorgenomen handeling voor de essentiële functies te koppelen aan het gehele gebied waarin de handeling zal plaatsvinden. Dit omdat het niet het gebied als zodanig een functie heeft voor de dieren van beschermde soorten, maar de daar aanwezige nesten, rustplaatsen en voortplantingsplaatsen als genoemd in deze bepaling.

De Regeling tijdelijke maatregelen dierziekten bevat tijdelijke maatregelen die in het kader van het weren, de preventie of de bestrijding van dierziekten noodzakelijk zijn. In artikel 2.8 wordt in afwijking van de toenmalige Flora- en faunawet het gebruik van gehouden eenden als lokvogels als middel tot jagen verboden. Deze verwijzing wordt met artikel 7.6 van de onderhavige regeling geactualiseerd.

Artikel 7.7

De Regeling uitvoering GMO groenten en fruit geeft uitvoering aan de Europese marktorderingsregels voor de groente- en fruitsector die zijn opgenomen in verordening (EG) nr. 1234/2007 van de Raad van 22 oktober 2007 houdende een gemeenschappelijke ordening van de landbouwmarkt en specifieke bepalingen voor een aantal landbouwproducten ('Integrale GMO-verordening') (PbEU 2007, L 299) en verordening (EU) nr. 543/2011 van de Commissie van 7 juni 2011 tot vaststelling van nadere bepalingen voor de toepassing van Verordening (EG) nr. 1234/2007 van de Raad, wat de sectoren groenten en fruit en verwerkte groenten en fruit betreft (PbEU 2011, L 157). De Regeling uitvoering GMO groenten en fruit bevat onder meer voorschriften over de aanvraag en de verlening van steun. Artikel 266 van die regeling regelde dat uitgaven voor macrobiologische bestrijders en aaltjes als middelen voor biologische of geïntegreerde gewasbescherming en het voorkomen van ziekten en plagen subsidiabel indien die middelen zijn toegelaten op grond van de toenmalige Regeling vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten Flora- en faunawet. Die verwijzing is via artikel 7.7 van deze regeling geactualiseerd.

Artikel 7.8

Op grond van artikel 17, eerste lid, aanhef en onder ten tweede, van de Wet op de economische delicten zijn met de opsporing van economische delicten belast de ambtenaren, aangewezen door de Minister van Veiligheid en Justitie. In de Regeling van de Minister van Justitie houdende toekenning van opsporingsbevoegdheid voor de Flora- en Faunawet aan buitengewoon opsporingsambtenaren zijn de buitengewoon opsporingsambtenaren met de functie van flora- en faunabeheerder aangewezen als ambtenaren, belast met de opsporing van de bij of krachtens de toenmalige Flora- en Faunawet strafbaar gestelde feiten. Deze verwijzing wordt met artikel 7.9 van de onderhavige regeling geactualiseerd.

Artikel 7.9

Op grond van artikel 9, vijfde lid, van de Wet wapens en munitie kan de Minister van Veiligheid en Justitie bij regeling vrijstelling verlenen van het verbod om zonder erkenning een wapen of munitie te vervaardigen, te transformeren of in de uitoefening van een bedrijf uit te wisselen, te verhuren of anderszins ter beschikking te stellen, te herstellen, te beproeven of te verhandelen.

In de Regeling wapens en munitie wordt onder meer vrijstelling verleend voor het vervaardigen en transformeren van munitie, voor zover het gaat om herladen voor

eigen gebruik door personen die houder zijn van een jachtakte. Voor de definitie van "jachtakte" werd naar de toenmalige Flora- en faunawet verwezen. Die verwijzing wordt met artikel 7.10 van de onderhavige regeling geactualiseerd.

Artikel 7.10

Artikel 45 van verordening (EU) nr. 1307/2013 verplicht lidstaten om blijvend grasland te beschermen. In de eerste plaats dienen lidstaten arealen blijvend grasland aan te wijzen dat ecologisch kwetsbaar is. In artikel 2.15, eerste lid, van de Uitvoeringsregeling rechtstreekse betalingen GLB werd daartoe blijvend grasland aangewezen dat is gelegen in Natura 2000-gebieden die op grond van de oude Natuurbeschermingswet 1998 als zodanig waren aangewezen. Deze verwijzing wordt met artikel 7.10, onderdeel A, van de onderhavige regeling geactualiseerd.

In artikel 3.1, aanhef en onderdeel a, van de Uitvoeringsregeling rechtstreekse betaling GLB is de verplichting neergelegd voor landbouwers die een aanvraag hebben ingediend voor rechtstreekse betalingen om te voldoen aan de randvoorwaarden van het GLB. Deze randvoorwaarden betreffen onder meer beheerseisen, neergelegd in Europese richtlijnen op het gebied van de bescherming van natuur en milieu, van de volksgezondheid, diergezondheid en plantgezondheid, alsmede het dierenwelzijn. Deze beheerseisen en normen zijn neergelegd in bijlage II van verordening (EU) nr.

1306/2013. Ten aanzien van de beheerseisen is in bijlage 3 bij die deze regeling opgenomen in welke nationale regelgeving deze eisen worden uitgevoerd of geïmplementeerd, of voor zover de Europese norm van toepassing in welke bepaling deze Europese norm is terug te vinden. Voor de betreffende randvoorwaarden uit de Vogelrichtlijn en de Habitatlijn werd verwezen naar artikel 19d van de toenmalige Natuurbeschermingswet 1998. Deze verwijzing wordt met artikel 7.10, onderdeel B, van de onderhavige regeling geactualiseerd naar artikel 2.7, tweede lid van de wet.

Daarnaast was voor landbouwers op grond van artikel 3.1, aanhef en onderdeel b, van de Uitvoeringsregeling rechtstreekse betalingen GLB de naleving van de meldings- en herbepantingsplicht en het kapverbod van de toenmalige Boswet een van de randvoorwaarden om in aanmerking te komen voor rechtstreekse betalingen. Deze verwijzingen worden met artikel 7.10, onderdeel C, van de onderhavige regeling geactualiseerd.

Artikel 7.11

Op grond van artikel 28, onderdeel b, van de Uitvoeringsregeling visserij geldt een verbod op het uitzetten van graskarpers in wateren die geheel dan wel ten dele zijn gelegen in beschermde gebieden, waarbij werd verwezen naar gebieden die waren aangewezen op grond van de toenmalige Natuurbeschermingswet 1998. Deze verwijzing wordt met artikel 7.11, onderdeel A, van de onderhavige regeling geactualiseerd naar Natura 2000-gebieden of bijzondere nationale natuurgebieden.

Op grond van artikel 52a van de Uitvoeringsregeling visserij geldt een vrijstelling op het verbod te vissen in het zeegebied en de kustwateren met een aalfuik, stand

want, hoekwant, aalkistje, ankerkuil of enig ander vast vistuig, niet zijnde een vistuig, bestemd voor het vangen van schelpdieren voor de kustwateren voor het gebruik voor de recreatieve visserij met vistuig van het type staand want. De vrijstelling geldt niet voor de groene lijngebieden van de Waddenzee waar de toegang beperkt is, onder verwijzing naar toegangsbeperkingen krachtens de toenmalige Natuurbeschermingswet 1998. Deze verwijzing wordt met artikel 7.11, onderdeel B, van de onderhavige regeling geactualiseerd.

Artikel 7.12

In de Vrijstellingsregeling plantenresten worden specifieke categorieën van plantenresten aangewezen ten aanzien waarvan een vrijstelling geldt van het verbod om zich van afvalstoffen te ontdoen door deze – al dan niet in verpakking – buiten een inrichting te storten, anderszins op of in de bodem te brengen of te verbranden (artikel 10.2 van de Wet milieubeheer). Heideplagsel en maaisel dat vrijkomt binnen een natuurgebied en dat op of in de bodem wordt gebracht op de plaats of in de directe nabijheid daarvan waar dit is vrijgekomen is een van de vrijgestelde categorieën. De definitie van natuurgebied is met artikel 7.12, van de onderhavige regeling geactualiseerd.

Artikel 7.13

Overeenkomstig artikel 9, eerste en tweede lid, van de Regeling programmatische aanpak stikstof is geregeld dat de verplichting om de stikstofdepositie die wordt veroorzaakt door een project, plan of andere handeling te berekenen met behulp van AERIUS Calculator, niet geldt voor vergunningaanvragen die dateren van vóór de inwerkingtreding op 1 juli 2015 van het Programma aanpak stikstof 2015-2021 en evenmin voor projecten, plannen en andere handelingen waarvoor de voorbereiding van de besluitvorming op die datum reeds in ver gevorderd stadium verkeerde.

Artikel 7.14

Op grond van de artikelen 3.26, eerste lid, onderdeel a, en 3.30, eerste lid, onderdeel a, van de wet is het verboden het geweer en jachtvogels te gebruiken zonder een geldige jachtakte, onderscheidenlijk valkeniersakte. Eén van de voorwaarden waaronder deze akten worden verleend is dat de aanvrager een jachtexamen, onderscheidenlijk een examen voor het gebruik van jachtvogels met gunstig gevolg heeft afgelegd (artikelen 3.28, tweede lid, onderdeel a, en 3.30, tweede lid, van de wet). Voor kooikers geldt een verbod op het gebruik van eendenkooien zonder een examen voor het gebruik van eendenkooien met gunstig gevolg te hebben afgelegd (artikel 3.30, derde lid, van de wet). Voor de drie genoemde examens geldt als eis dat deze door de Minister van Economische Zaken zijn erkend.

Artikel 7.13 waarborgt dat drie genoemde examens die met gunstig gevolg zijn afgelegd toen de toenmalige Flora- en faunawet van kracht was, ook onder het regime van de Wet natuurbescherming erkend blijven. Hiermee is verzekerd dat degene die het

jachtexamen of examen voor het gebruik van jachtvogels heeft afgelegd voor het moment waarop de wet in werking is getreden, na inwerkingtreding van de wet de jachtakte of de valkeniersakte kan aanvragen en dat de kooiker die onder het toenmalige regime examen heeft gedaan, zijn eendenkooi mag gebruiken.

Artikel 7.15

Op grond van artikel 3.37, eerste lid, van de wet is het verboden om in strijd te handelen met artikel 7 van de EU-verordening inzake invasieve uitheemse soorten, dat een verbod behelst op het – kort gezegd – onder zich hebben en verhandelen van dieren of planten van op de Unielijst opgenomen invasieve uitheemse soorten. Voor wie deze dieren onder zich had voor de vaststelling van de Unielijst, biedt de verordening een overgangsregime.

Voor drie eekhoornsoorten – die inmiddels zijn opgenomen op de Unielijst – gold op grond van de toenmalige Flora- en faunawet een verbod op het onder zich hebben en verhandelen ervan. Het toenmalige Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten bevatte ten aanzien van dat verbod een overgangsregeling, waar een aantal voorschriften aan was verbonden. De houder moest de dieren laten chippen en dieren onvruchtbaar laten maken. Ook diende de houder zijn naam en adresgegevens en de unieke nummers van de microchiptransponders van zijn dieren te registreren bij de Minister van Economische Zaken. Deze voorwaarden moesten waarborgen dat het aantal gehouden eekhoorns van deze soorten langzaam afnam en risico's bij ontsnapping van het dier grotendeels werden weggenomen. De dieren mochten tevens niet voor commerciële doeleinden gehouden worden.

Dit regime wijkt op punten af en is strenger dan het overgangsregime van de EU-verordening inzake invasieve uitheemse soorten. Het is dan ook wenselijk dat wie eekhoorns onder zich heeft en bij inwerkingtreding van deze regeling voldeed aan de voorschriften van de overgangsregeling uit het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten, is uitgezonderd van het verbod van artikel 7 van de verordening. Artikel 7.14 van deze regeling voorziet hierin.

Artikel 7.16

De artikelen 3.25 en 3.26 van deze regeling hebben betrekking op pootringen of merktekens voor geprepareerde vogels en gefokte vogels. Onderhavig artikel borgt dat pootringen of merktekens, die op grond van de toenmalige Flora- en faunawet zijn verstrekt en overeenkomstig die wet zijn aangebracht, gelden als pootringen of merktekens in de zin van deze regeling. Die pootringen of merktekens hebben immers dezelfde eigenschappen en functionaliteit als de op grond van deze regeling verstrekte pootringen en merktekens.

Artikel 7.17

De wet voorziet in een decentralisatie van bevoegdheden om besluiten te nemen van Rijk naar provincies, met name op het gebied van de soortenbescherming (§3.1 tot en

met § 3.3 van de wet) en de bescherming van houtopstanden (§4.1 van de wet). Deze decentralisatie van bevoegdheden noodzaakt tot het treffen van een regeling voor archiefbescheiden ten aanzien van deze bevoegdheden. Onderhavig artikel voorziet daarin en bepaalt dat de relevante archiefbescheiden worden overgedragen door de Minister van Economische Zaken aan gedeputeerde staten van de provincies. Dit is onder meer van belang voor reeds genomen beschikkingen, omdat provincies op grond van het overgangsrecht verantwoordelijk zijn voor toezicht op de naleving van de aan de ontheffingen verbonden voorwaarden en bevoegd zijn tot intrekking en wijziging van deze beschikkingen (artikel 5.4 van de wet).

De Staatssecretaris van Economische Zaken,